

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

อ.พ. 26/2568 สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง ชุดที่ 26 ปีที่ 3

อ.พ. 26/2568
สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง
ชุดที่ 26 ปีที่ 3

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทร. 0 2242 5900 ต่อ 5731, 5741, 5751

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

(นายเอกราช อุดมอำนาจ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

(นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติ ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ พระราชกำหนด ญัตติ หรือหนังสือสัญญา ระหว่างประเทศ ที่เข้าสู่การประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความทางวิชาการ และ/หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา กรรมการ และบุคคลในวงงานรัฐสภา ใช้ในการประกอบการพิจารณา ตลอดจนเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้สนใจทั่วไป

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้รับผิดชอบ

นายเชษฐา ทองยิ่ง

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

นางสาวศรันยา สีมา

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการวิชาการ 1

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นายยุทธพงศ์ ปิ่นอนงค์

นิติกรชำนาญการพิเศษ

นางสาวอุษณีย์ อินทองช่วย

เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นางสาวเปรมฤดี วงศ์สาคร

เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นางเมณฑพร กาญจนินทุ

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

กันยายน 2568

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

“ศาลทหาร” จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มีอำนาจพิจารณาพิพากษาวางบทลงโทษผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายทหารหรือกฎหมายอื่นในทางอาญาในคดีซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในขณะกระทำความผิด และมีอำนาจสั่งลงโทษบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง รวมทั้งพิจารณาพิพากษาคดีอื่นตามที่กฎหมายกำหนด แบ่งออกเป็น 3 ชั้นศาล ได้แก่ ศาลทหารชั้นต้น ศาลทหารกลาง และศาลทหารสูงสุด

เนื่องจากในปี 2558 ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างของกองทัพบก โดยมีมณฑลทหารบกในการปกครองบังคับบัญชาของกองทัพภาคเพิ่มขึ้น มีการกำหนดหน้าที่และเขตพื้นที่ของมณฑลทหารบกชั้นใหม่ และยกเลิกจังหวัดทหารบกทั้งหมด รวมทั้งกำหนดเขตอำนาจศาลมณฑลทหารบกเสียใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับหน้าที่และเขตพื้นที่ของมณฑลทหารบกที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ไม่มีศาลจังหวัดทหารบกเหลืออยู่ ประกอบกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 บางประการยังเป็นการจำกัดสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับจากสังคมนานาชาติ เช่น สิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลทหารของผู้เสียหายที่ไม่ใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารที่ไม่สามารถเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหารด้วยตนเองได้ สิทธิในการมีทนายของจำเลย สิทธิในการอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาของศาลทหาร อีกทั้งในหลายกรณี คำพิพากษาของศาลทหารทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทหาร จนเกิดกระแสเรียกร้องให้มีการปฏิรูประบบยุติธรรมทหารอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้รับความคุ้มครองมากขึ้น และเพื่อให้ทหารกับพลเรือนอยู่ภายใต้กระบวนการยุติธรรมที่เสมอภาคกัน

ด้วยเหตุผลข้างต้น จึงได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ต่อสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

1. ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีการแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นสำคัญ เช่น

1) กำหนดให้ยกเลิกศาลจังหวัดทหาร

2) กำหนดให้คณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) เป็นผู้วางระเบียบกำหนดคุณสมบัติ พื้นที่ความรู้หน้าที่และอำนาจของตุลาการพระธรรมนูญ โดยแยกออกจากตำแหน่งอื่น ๆ ที่เป็นอำนาจของกระทรวงกลาโหม

3) แก้ไขเพิ่มเติมให้คดีที่อยู่ในอำนาจศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษ คดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ และคดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร หรือคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลชี้ขาดว่าอยู่ในอำนาจของศาลอื่น (ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติ

ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)) และคดีที่ทหารกระทำ ความผิดทางอาญาต่อพลเรือนเป็นคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร (ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ))

4) แก้ไของค์ประกอบขององค์คณะของศาลทหารชั้นต้น ศาลทหารกลาง และศาลทหารสูงสุด โดยกำหนดให้มีสัดส่วนของตุลาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายมากขึ้น

5) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในศาลทหาร

6) กำหนดให้ผู้เสียหายที่มีได้เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา ในศาลทหารในเวลาปกติ

7) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้องในศาลทหาร

8) กำหนดให้การพิจารณาและสืบพยานในศาลทหารต้องทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย

9) แก้ไขหลักเกณฑ์การห้ามอุทธรณ์ฎีกา โดยกำหนดห้ามอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของ ศาลทหารในเวลาไม่ปกติเฉพาะในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามและศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณา พิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึก

2. ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีการแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) กำหนดให้ยกเลิกศาลจังหวัดทหาร

2) แก้ไขเพิ่มเติมให้คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารเป็นผู้กระทำผิดกับบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจ ศาลทหารเป็นผู้เสียหาย คดีที่อยู่ในอำนาจศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษ คดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการ จัดตั้งคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ และคดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร หรือ คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลชี้ขาดว่าอยู่ในอำนาจของศาลอื่น เป็นคดีที่ไม่อยู่ใน อำนาจศาลทหาร

3) แก้ไขเพิ่มเติมให้ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้อง คดีอาญาในศาลทหารในเวลาปกติและเวลาไม่ปกติได้

4) แก้ไขเพิ่มเติมให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติกรณีที่มีการประกาศใช้ กฎอัยการศึกซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามสามารถอุทธรณ์ได้ โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของ ศาลทหารในชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักษณะอดิสร กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.(นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จะทำให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพมากขึ้น ประชาชนสามารถเข้าสู่กระบวนการ ยุติธรรมในศาลทหารได้ด้วยตนเอง กระบวนการยุติธรรมทหารได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับหลักการสากลที่กำหนดไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ซึ่งจะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อศาลทหาร ให้มีมากขึ้นอีกด้วย

สรุปลำดับสำคัญ

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

- ยกเลิกศาลจังหวัดทหาร
- กำหนดให้คณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) เป็นผู้วางระเบียบกำหนดคุณสมบัติ หน้าที่และอำนาจของตุลาการพระธรรมนูญ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการศาลทหารมีอิสระจากอำนาจการบังคับบัญชา
- แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การพิจารณาสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล
- แก้ไขเพิ่มเติมให้คดีที่อยู่ในอำนาจศาลขานัญพิเศษ คดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ และคดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร หรือคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลวินิจฉัยชี้ขาดว่าอยู่ในอำนาจของศาลอื่น เป็นคดีที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจศาลทหาร
- กำหนดอำนาจของตุลาการพระธรรมนูญนายเดี่ยวในศาลทหารชั้นต้นในการดำเนินการทางคดีที่ไม่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาพิพากษา
- แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับองค์คณะพิจารณาพิพากษาในศาลทหาร
- แก้ไขอำนาจศาลทหารในเวลาไม่ปกติ โดยกำหนดให้ “ในเวลาไม่ปกติ” คือ ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ตามเขตอำนาจศาลที่มีอยู่ในเวลาปกติเท่านั้น
- กำหนดให้ผู้ไม่ได้รับความเป็นธรรมในวิธีพิจารณาความอาญาทหาร มีสิทธิร้องต่อคณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.)
- กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในศาลทหาร
- แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาในศาลทหาร
 - กรณีศาลทหารในเวลาปกติ กำหนดให้อัยการทหารหรือผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ โดยผู้เสียหายอาจมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์ และไม่เป็นการตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะยื่นฟ้องคดีต่อศาลทหารโดยตรง
 - กรณีศาลทหารในเวลาไม่ปกติ หรือศาลอาญาคดี หรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาคดี กำหนดให้อัยการทหารเท่านั้นที่มีอำนาจเป็นโจทก์
- แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิทธิในการแต่งงานนายความของคู่ความในคดี
- กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้องในศาลทหาร
- แก้ไขเพิ่มเติมให้การพิจารณาและการสืบพยานในศาลทหารต้องดำเนินการเปิดเผยต่อหน้าจำเลย
- แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการอุทธรณ์หรือฎีกาค่าพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหาร โดยห้ามอุทธรณ์หรือฎีกาค่าพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติเฉพาะในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามและศาลอาญาคดีหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาคดีเท่านั้น
- บทเฉพาะกาล
 - ให้คณะกรรมการตุลาการทหารและคณะอนุกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ทำหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตุลาการทหารตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกิน 90 วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ
 - ให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นตุลาการพระธรรมนูญตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงเป็นตุลาการพระธรรมนูญตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป
 - ให้บรรดาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่ค้างการพิจารณาอยู่ในศาลทหารก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้โอนไปพิจารณาพิพากษาในศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

สรุปลงสารสำคัญ

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาล (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(นายเอกราช อุดมอำนวยการ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

1. ยกเลิกศาลจังหวัดทหาร
2. กำหนดให้คณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) เป็นผู้วางระเบียบกำหนดคุณสมบัติ หน้าที่และอำนาจของตุลาการพระธรรมนูญ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการศาลทหาร มีอิสระจากอำนาจการบังคับบัญชา
3. แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การพิจารณาสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล
4. แก้ไขเพิ่มเติมให้คดีที่อยู่ในอำนาจศาลชำนาญพิเศษ คดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ คดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร หรือคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลวินิจฉัยชี้ขาดว่าอยู่ในอำนาจของศาลอื่น และคดีที่ทหารกระทำความผิดทางอาญาต่อพลเรือนเป็นคดีที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจศาลทหาร
5. กำหนดอำนาจของตุลาการพระธรรมนูญนายเดี่ยวในศาลทหารชั้นต้นในการดำเนินการทางคดีที่ไม่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาพิพากษา
6. แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับองค์คณะพิจารณาพิพากษาในศาลทหาร
7. แก้ไขอำนาจศาลทหารในเวลาไม่ปกติ โดยกำหนดให้ “ในเวลาไม่ปกติ” คือ ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามหรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ตามเขตอำนาจศาลที่มีอยู่ในเวลาปกติเท่านั้น
8. กำหนดให้ผู้ไม่ได้รับความเป็นธรรมในวิธีพิจารณาความอาญาทหาร มีสิทธิร้องต่อคณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.)
9. กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในศาลทหาร
10. แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาในศาลทหาร
 - กรณีศาลทหารในเวลาปกติ กำหนดให้อัยการทหารหรือผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ โดยผู้เสียหายอาจมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์ และไม่เป็นการตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะยื่นฟ้องคดีต่อศาลทหารโดยตรง
 - กรณีศาลทหารในเวลาไม่ปกติ หรือศาลอาญาคดีทุจริตหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาคดีกำหนดให้อัยการทหารเท่านั้นที่มีอำนาจเป็นโจทก์
11. แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิทธิในการแต่งงานนายความของคู่ความในคดี
12. กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้องในศาลทหาร
13. แก้ไขเพิ่มเติมให้การพิจารณาและการสืบพยานในศาลทหารต้องดำเนินการเปิดเผยต่อหน้าจำเลย
14. แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการอุทธรณ์หรือฎีกาค่าพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหาร โดยห้ามอุทธรณ์หรือฎีกาค่าพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติเฉพาะในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามและศาลอาญาคดีทุจริตหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาคดีเท่านั้น
15. บทเฉพาะกาล
 - ให้คณะกรรมการตุลาการทหารและคณะอนุกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ทำหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตุลาการทหารตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกิน 90 วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ
 - ให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นตุลาการพระธรรมนูญตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงเป็นตุลาการพระธรรมนูญตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป
 - ให้บรรดาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่ค้างการพิจารณาอยู่ในศาลทหารก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้โอนไปพิจารณาพิพากษาในศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

สรุปสาระสำคัญ

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(นายกมลศักดิ์ ลีวาณะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

1 ยกเลิกศาลจังหวัดทหาร

2 แก้ไขเพิ่มเติมให้คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารเป็นผู้กระทำผิดกับบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหารเป็นผู้เสียหาย คดีที่อยู่ในอำนาจศาลชำนาญพิเศษ คดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ และคดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร หรือคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลวินิจฉัยชี้ขาดว่าอยู่ในอำนาจของศาลอื่น เป็นคดีที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจศาลทหาร

3 แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาในศาลทหาร

- ศาลทหารในเวลาปกติและศาลทหารในเวลาไม่ปกติ กำหนดให้อัยการทหารหรือผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ รวมถึงบุคคลอื่นที่มีกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหารด้วย
- ศาลอาญาคดีทุจริตหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาคดี กำหนดให้อัยการทหารเท่านั้นที่มีอำนาจเป็นโจทก์ ผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ ต้องมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์

4 แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหาร

- คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติที่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม และศาลอาญาคดีทุจริตหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาคดีห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา
- คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติกรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม ผู้ที่กฎหมายกำหนดสามารถอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้เพียง 1 ชั้นศาล และให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในชั้นอุทธรณ์นั้นเป็นที่สิ้นสุด

5 บทเฉพาะกาล

- บทบัญญัติมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับแก่บรรดาคดีที่อัยการทหารได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ
- บทบัญญัติมาตรา 61 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับแก่บรรดาคดีที่ถึงที่สุดแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ
- ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอำนาจศาลมณฑลทหาร พ.ศ. 2558 ที่ออกตามมาตรา 17 (1) แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2526 ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ให้คงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ
- บรรดาคดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารเป็นผู้กระทำผิดกับผู้เสียหายเป็นบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหาร ซึ่งได้ยื่นฟ้องต่อศาลทหารไว้แล้วก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ หากการพิจารณาคดียังไม่แล้วเสร็จให้โอนคดีนั้นไปยังศาลพลเรือนที่มีเขตอำนาจเพื่อพิจารณาพิพากษาต่อไป แต่หากศาลทหารได้พิจารณาเสร็จแล้ว และอยู่ระหว่างนัดฟังคำพิพากษา หรืออยู่ระหว่างนัดฟังคำพิพากษา หรืออยู่ระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา ก็ให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไปจนกว่าคดีจะถึงที่สุด

เอกสารประกอบการพิจารณา

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้แทนราษฎร	ก
ส่วนที่ 1 - หลักการและเหตุผลร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-1
- หลักการและเหตุผลร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-4
- หลักการและเหตุผลร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-7
- สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-8
- สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-18
- สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-28
- ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญ ศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-31
ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์	2-1
ส่วนที่ 3 ข้อมูลประกอบการพิจารณา	3-1
- ศาลทหารและวิธีพิจารณาคดีในศาลทหาร	3-1

ส่วนที่ 1

หลักการและเหตุผล

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ดังต่อไปนี้

(1) แก้ไขอำนาจในการวางระเบียบราชการของศาลทหารของเจ้ากรมพระธรรมนูญ โดยกำหนดให้เจ้ากรมพระธรรมนูญวางระเบียบราชการของอัยการทหารเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 5 วรรคสามและวรรคสี่)

(2) ยกเลิกศาลจังหวัดทหารออกจากเขตอำนาจของศาลทหารชั้นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับเขตพื้นที่ทหารที่มีการเปลี่ยนแปลง (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 7 มาตรา 8 วรรคหนึ่ง มาตรา 17 มาตรา 30 และมาตรา 65 (1) ยกเลิกมาตรา 19 มาตรา 20 และมาตรา 26)

(3) กำหนดให้คณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) เป็นผู้วางระเบียบกำหนดคุณสมบัติพื้นความรู้ หน้าที่และอำนาจของตุลาการพระธรรมนูญ โดยแยกออกจากตำแหน่งอื่น ๆ ที่เป็นอำนาจของกระทรวงกลาโหม เนื่องจากเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญซึ่งควรมีความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะ เพื่อให้ทำหน้าที่ได้อย่างเป็นธรรมและมีความเป็นอิสระ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติในเรื่องเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งตุลาการพระธรรมนูญและอัยการทหาร ซึ่งบัญญัติอยู่ในมาตรา 11/1 มารวมไว้ในมาตราเดียวกัน เนื่องจากมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกัน (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 11)

(4) กำหนดองค์ประกอบ วาระการดำรงตำแหน่ง องค์ประชุม และหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) เพื่อทำหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 11/1 และเพิ่มมาตรา 11/2 มาตรา 11/3 มาตรา 11/4 มาตรา 11/5 และมาตรา 11/6)

(5) แก้ไขอำนาจศาลทหารในการพิจารณาสั่งลงโทษกรณีมีผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล โดยแยกออกเป็นอีกมาตราหนึ่งต่างหาก และกำหนดรายละเอียดของโทษที่ศาลมีอำนาจลงโทษไว้ให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 13 และเพิ่มมาตรา 13/1)

(6) แก้ไขเขตอำนาจศาลทหาร โดยปรับปรุงคดีที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจศาลทหาร เพื่อให้มีความเหมาะสมและเกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความในคดี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 14)

(7) กำหนดอำนาจของตุลาการพระธรรมนูญนายเดียวในศาลทหารชั้นต้น เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินการทางคดีที่ไม่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาพิพากษา (เพิ่มมาตรา 25/1)

(8) แก้ไของค์ประกอบขององค์คณะของศาลทหารชั้นต้น ศาลทหารกลาง และศาลทหารสูงสุด โดยกำหนดให้มีสัดส่วนของตุลาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายมากขึ้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 27 มาตรา 28 และมาตรา 29)

(9) แก้ไขตุลาการผู้ทำหน้าที่ประธานในการพิจารณาพิพากษา โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของตุลาการพระธรรมนูญที่มีอาวุโสสูงสุด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 35)

(10) แก้ไขอำนาจศาลทหารในเวลาไม่ปกติ โดยกำหนดให้ “ในเวลาไม่ปกติ” คือ ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ตามเขตอำนาจศาลที่มีอยู่ในเวลาปกติเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 36 วรรคหนึ่ง)

(11) กำหนดให้ผู้ไม่ได้รับความเป็นธรรมในวิธีพิจารณาความอาญาทหาร มีสิทธิร้องต่อคณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) เพื่อสืบสวนข้อเท็จจริงและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง (เพิ่มเติมมาตรา 45/2)

(12) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในศาลทหาร เพื่อให้มีความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง (แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในภาค 5 ลักษณะ 2 การควบคุมผู้ต้องหาในกรณีพิเศษ (เพิ่มเติมมาตรา 45/3 และมาตรา 45/4))

(13) กำหนดให้ผู้เสียหายที่มีได้เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องในคดีอาญาศาลทหารในเวลาปกติ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 49)

(14) แก้ไขถ้อยคำที่เกี่ยวกับการให้จำเลยคืนทรัพย์สิน ไร่ราคาทรัพย์สิน หรือใช้ค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่จำเลยกระทำผิด โดยกำหนดให้ศาลทหารมีอำนาจพิพากษาให้จำเลยคืนทรัพย์สิน ไร่ราคาทรัพย์สิน หรือใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายให้แก่รัฐ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 51)

(15) กำหนดให้คู่ความในคดีแต่งงานหย่าเพื่อว่าต่างหรือแก้ต่างคดีได้ โดยทนายต้องเป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความเท่านั้น เว้นแต่กรณีและผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีโดยตรง หรือกรณีศาลทหารในเวลาไม่ปกติจะเป็นทนายความที่กระทรวงกลาโหมกำหนดก็ได้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 55)

(16) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้องในศาลทหาร (เพิ่มเติมมาตรา 55/1)

(17) แก้ไขการพิจารณาและสืบพยานในศาลทหาร โดยกำหนดให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 59)

(18) แก้ไขหลักเกณฑ์การห้ามอุทธรณ์ฎีกา โดยกำหนดห้ามอุทธรณ์ฎีกาค่าพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติเฉพาะในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามและศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 61 วรรคสอง)

(19) แก้ไขหลักเกณฑ์การห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง โดยตัดความในส่วนท้ายที่มีให้นำบทบัญญัติมาตรา 221 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับ เพื่อให้ศาลทหารสูงสุดสามารถรับฎีกาไว้พิจารณาได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 62)

เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน บทบัญญัติหลายมาตราไม่เหมาะสมกับกาลสมัย และไม่สอดคล้องกับกฎหมายที่ใช้บังคับในศาลพลเรือน อีกทั้งปัจจุบันโครงสร้างและกิจการทางทหาร ตลอดจนเขตพื้นที่ทหารได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพื่อเป็นการยกระดับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้เป็นไปตามหลักสากล และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความในคดีและบุคคลที่เกี่ยวข้อง สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หลักการและเหตุผล
ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.
(นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ดังต่อไปนี้

(1) แก้อำนาจในการวางระเบียบราชการของศาลทหารของเจ้ากรมพระธรรมนูญ โดยกำหนดให้เจ้ากรมพระธรรมนูญวางระเบียบราชการของอัยการทหารเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 5 วรรคสามและวรรคสี่)

(2) ยกเลิกศาลจังหวัดทหารออกจากเขตอำนาจของศาลทหารชั้นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับเขตพื้นที่ทหารที่มีการเปลี่ยนแปลง (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 7 มาตรา 8 วรรคหนึ่ง มาตรา 17 มาตรา 30 และมาตรา 65 (1) ยกเลิกมาตรา 19 มาตรา 20 และมาตรา 26)

(3) กำหนดให้คณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) เป็นผู้วางระเบียบกำหนดคุณสมบัติพื้นความรู้ หน้าที่และอำนาจของตุลาการพระธรรมนูญ โดยแยกออกจากตำแหน่งอื่น ๆ ที่เป็นอำนาจของกระทรวงกลาโหม เนื่องจากเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญซึ่งควรมีความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะ เพื่อให้ทำหน้าที่ได้อย่างเป็นธรรมและมีความเป็นอิสระ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติในเรื่องเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งตุลาการพระธรรมนูญและอัยการทหาร ซึ่งบัญญัติอยู่ในมาตรา 11/1 มารวมไว้ในมาตราเดียวกัน เนื่องจากมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกัน (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 11)

(4) กำหนดองค์ประกอบ วาระการดำรงตำแหน่ง องค์ประชุม และหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) เพื่อทำหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 11/1 และเพิ่มมาตรา 11/2 มาตรา 11/3 มาตรา 11/4 มาตรา 11/5 และมาตรา 11/6)

(5) แก้อำนาจศาลทหารในการพิจารณาสั่งลงโทษกรณีมีผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล โดยแยกออกเป็นอีกมาตราหนึ่งต่างหาก และกำหนดรายละเอียดของโทษที่ศาลมีอำนาจลงโทษไว้ให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 13 และเพิ่มมาตรา 13/1)

(6) แก้ไขเขตอำนาจศาลทหาร โดยปรับปรุงคดีที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจศาลทหาร เพื่อให้มีความเหมาะสมและเกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความในคดี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 14)

(7) กำหนดอำนาจของตุลาการพระธรรมนูญนายเดียวในศาลทหารชั้นต้น เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินการทางคดีที่ไม่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาพิพากษา (เพิ่มมาตรา 25/1)

(8) แก้ไของค์ประกอบขององค์คณะของศาลทหารชั้นต้น ศาลทหารกลาง และศาลทหารสูงสุด โดยกำหนดให้มีสัดส่วนของตุลาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายมากขึ้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 27 มาตรา 28 และมาตรา 29)

(9) แก้ไขตุลาการผู้ทำหน้าที่ประธานในการพิจารณาพิพากษา โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของตุลาการพระธรรมนูญที่มีอาวุโสสูงสุด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 35)

(10) แก้ไขอำนาจศาลทหารในเวลาไม่ปกติ โดยกำหนดให้ “ในเวลาไม่ปกติ” คือ ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ตามเขตอำนาจศาลที่มีอยู่ในเวลาปกติเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 36 วรรคหนึ่ง)

(11) กำหนดให้ผู้ไม่ได้รับความเป็นธรรมในวิธีพิจารณาความอาญาทหาร มีสิทธิร้องต่อคณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) เพื่อสืบสวนข้อเท็จจริงและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง (เพิ่มเติมมาตรา 45/2)

(12) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในศาลทหาร เพื่อให้มีความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง (แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในภาค 5 ลักษณะ 2 การควบคุมผู้ต้องหาในกรณีพิเศษ (เพิ่มเติมมาตรา 45/3 และมาตรา 45/4))

(13) กำหนดให้ผู้เสียหายที่มีได้เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องในคดีอาญาศาลทหารในเวลาปกติ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 49)

(14) แก้ไขถ้อยคำที่เกี่ยวกับการให้จำเลยคืนทรัพย์สิน ใช้อรรถทรัพย์ หรือใช้ค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่จำเลยกระทำความผิด โดยกำหนดให้ศาลทหารมีอำนาจพิพากษาให้จำเลยคืนทรัพย์สิน ใช้อรรถทรัพย์ หรือใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายให้แก่รัฐ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 51)

(15) กำหนดให้คู่ความในคดีแต่งงานนายเพื่อว่าต่างหรือแก้ต่างคดีได้ โดยนายต้องเป็นนายความตามกฎหมายว่าด้วยนายความเท่านั้น เว้นแต่กรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีโดยตรง หรือกรณีศาลทหารในเวลาไม่ปกติจะเป็นนายความที่กระทรวงกลาโหมกำหนดก็ได้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 55)

(16) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้องในศาลทหาร (เพิ่มเติมมาตรา 55/1)

(17) แก้ไขการพิจารณาและสืบพยานในศาลทหาร โดยกำหนดให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 59)

(18) แก้ไขหลักเกณฑ์การห้ามอุทธรณ์ฎีกา โดยกำหนดห้ามอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติเฉพาะในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามและศาลอาญาศึกษาหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกษาเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 61 วรรคสอง)

(19) แก้ไขหลักเกณฑ์การห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง โดยตัดความในส่วนท้ายที่มีให้นำบทบัญญัติมาตรา 221 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับ เพื่อให้ศาลทหารสูงสุดสามารถรับฎีกาไว้พิจารณาได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 62)

เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน บทบัญญัติหลายมาตราไม่เหมาะสมกับกาลสมัย และไม่สอดคล้องกับกฎหมายที่ใช้บังคับในศาลพลเรือน อีกทั้งปัจจุบันโครงสร้างและกิจการทางทหาร ตลอดจนเขตพื้นที่ทหารได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพื่อเป็นการยกระดับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้เป็นไปตามหลักสากล และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความในคดีและบุคคลที่เกี่ยวข้อง สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หลักการและเหตุผล
ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.
(นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ดังต่อไปนี้

- (1) ยกเลิกศาลจังหวัดทหาร (ยกเลิกมาตรา 7 (1) มาตรา 19 มาตรา 20 มาตรา 26 และมาตรา 30 (1) และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 8 มาตรา 17 (1) และมาตรา 65 (1))
- (2) แก้ไขเขตอำนาจศาลทหาร โดยปรับปรุงคดีที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจศาลทหาร เพื่อให้มีความเหมาะสมและเกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความในคดี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 14)
- (3) แก้ไขเพิ่มเติมให้ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารในเวลาปกติและเวลาไม่ปกติได้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 49)
- (4) แก้ไขเพิ่มเติมให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติกรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามสามารถอุทธรณ์ได้ โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 61 วรรคสอง)

เหตุผล

โดยที่สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 โดยยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับศาลจังหวัดทหารเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดโครงสร้างและกำหนดเขตพื้นที่ของมณฑลทหารบกเพิ่มขึ้นและยกเลิกจังหวัดทหารบกทุกแห่ง และกำหนดให้ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารในเวลาปกติได้ด้วยตนเองและให้ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารในเวลาไม่ปกติได้ รวมทั้งกำหนดให้สามารถอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติกรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามได้ โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ด้วยตนเอง และแก้ไขเขตอำนาจของศาลทหาร โดยปรับปรุงคดีที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจศาล ให้มีความเหมาะสมและเกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความในคดี เพื่อยกระดับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้เป็นที่ไปตามหลักสากล และให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความในคดีและบุคคลที่เกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญ

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(นายวิโรจน์ ลักษณะอาติศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

1. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.” (ร่างมาตรา 1)

2. วันที่มีผลใช้บังคับ

พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ร่างมาตรา 2)

3. บทยกเลิก

ให้ยกเลิกบรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา 3)

4. แก้ไขอำนาจของเจ้ากรมพระธรรมนูญในการวางระเบียบราชการของอัยการทหาร

ให้ยกเลิกความในวรรคสามและวรรคสี่ของมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“โดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ให้เจ้ากรมพระธรรมนูญวางระเบียบราชการของอัยการทหารเพื่อให้กิจการของอัยการทหารดำเนินไปโดยเรียบร้อย

ระเบียบราชการของอัยการทหารตามวรรคสามให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา” (ร่างมาตรา 4)

5. ยกเลิกและแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับศาลจังหวัดทหาร

กำหนดให้ยกเลิกศาลทหารและแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับการยกเลิกศาลจังหวัดทหาร ดังนี้

1) ให้ยกเลิกความในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 7 ศาลทหารชั้นต้น ได้แก่

(1) ศาลมณฑลทหาร

(2) ศาลทหารกรุงเทพ

(3) ศาลประจำหน่วยทหาร” (ร่างมาตรา 5)

2) ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 8 ทุภมณฑลทหารให้มีศาลมณฑลทหารศาลหนึ่ง เว้นแต่มณฑลทหารที่ตั้งศาลทหารกรุงเทพฯ” (ร่างมาตรา 6)

3) ให้ยกเลิกมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 และมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 (ร่างมาตรา 14)

4) ให้ยกเลิกมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 302 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พุทธศักราช 2515 (ร่างมาตรา 16)

5) ให้ยกเลิกความในมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 30 ภายใต้บังคับมาตรา 10 ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการ คือ

(1) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชามณฑลทหาร เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งนายทหารชั้นสัญญาบัตรซึ่งรับราชการประจำอยู่ในพื้นที่มณฑลทหารนั้น ๆ เป็นตุลาการศาลมณฑลทหาร

(2) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาหน่วยทหาร เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งนายทหารสัญญาบัตร ซึ่งรับราชการประจำอยู่ในหน่วยทหารนั้น ๆ เป็นตุลาการศาลประจำหน่วยทหาร

(3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารกรุงเทพฯ

โดยความเห็นชอบของ กตท. ตามมาตรา 11/1 ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามความในมาตรานี้จะแต่งตั้งนายทหารนอกประจำการเป็นตุลาการก็ได้” (ร่างมาตรา 20)

6) ให้ยกเลิกความใน (1) ของมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(1) นายทหารผู้บังคับบัญชาจำเลยซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป หรือมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันขึ้นไปที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไปเป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลมณฑลทหาร หรือศาลทหารกรุงเทพฯ” (ร่างมาตรา 32)

6. แก้ไขเพิ่มเติมการกำหนดคุณสมบัติ พื้นความรู้ หน้าที่และอำนาจของตุลาการพระธรรมนูญ อัยการทหาร นายทหารพระธรรมนูญ และจำศาลทหาร

ให้ยกเลิกความในมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 11 ให้มีตุลาการพระธรรมนูญ อัยการทหาร นายทหารพระธรรมนูญ และจำศาลทหาร หรือผู้ช่วยตำแหน่งดังกล่าวแล้ว ตามจำนวนที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

คุณสมบัติ พื้นความรู้ หน้าที่และอำนาจของบุคคลดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด เว้นแต่ตุลาการพระธรรมนูญ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการตุลาการทหารกำหนด

เมื่อตุลาการพระธรรมนูญได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ในศาลทหาร ย่อมมีหน้าที่และอำนาจตามกฎหมาย และมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี และเมื่อได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำศาลใด ให้มีอำนาจปกครองบังคับบัญชาศาล และเจ้าหน้าที่ประจำศาลนั้น ถ้าเป็นตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าศาลใด ให้มีอำนาจปกครองบังคับบัญชาตุลาการพระธรรมนูญในศาลนั้นด้วย

ให้ตุลาการพระธรรมนูญและอัยการทหารได้รับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่ง โดยเปรียบเทียบกับค่าตอบแทนและเงินประจำตำแหน่งของผู้พิพากษาหรือตุลาการศาลอื่นและพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงกลาโหมกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง” (ร่างมาตรา 7)

7. กำหนดให้มีคณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.)

1) องค์ประกอบของคณะกรรมการตุลาการทหาร

ให้ยกเลิกความในมาตรา 11/1 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 11/1 ให้มีคณะกรรมการตุลาการทหารขึ้นคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า “กตท.” ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นประธานกรรมการ เจ้ากรมพระธรรมนูญ เป็นรองประธานกรรมการ เจ้ากรมเสนาบดีทหาร หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร รองเจ้ากรมพระธรรมนูญ ผู้ช่วยเจ้ากรมพระธรรมนูญ ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าศาลทหารกลาง ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าศาลทหารกรุงเทพ ตุลาการพระธรรมนูญรองหัวหน้าศาลทหารสูงสุด ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าคณะฝ่ายศาลทหารสูงสุด ผู้แทนจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ผู้แทนจากที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุด เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง อัยการสูงสุด และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งปลัดกระทรวงกลาโหมแต่งตั้งจากหน่วยงานภายนอก กระทรวงกลาโหมจำนวนสองคน ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ กตท. เป็นกรรมการ

ให้ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าสำนักงานศาลมณฑลทหาร เป็นกรรมการและเลขานุการ และหัวหน้ากองงานกิจการยุติธรรมทหาร สำนักตุลาการทหาร เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ให้กองงานกิจการยุติธรรมทหาร สำนักตุลาการทหาร มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านธุรการของ กตท.” (ร่างมาตรา 8)

2) การดำรงตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ การประชุมและหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการตุลาการทหาร

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 11/2 มาตรา 11/3 มาตรา 11/4 มาตรา 11/5 และมาตรา 11/6 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498

“มาตรา 11/2 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้เกินสองวาระติดต่อกันไม่ได้

นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(1) ตาย

(2) ลาออก

(3) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ กตท.

(4) มีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

ถ้าตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิว่างลงก่อนครบวาระ ให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการแทนภายในกำหนดสามสิบวัน เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งจะเหลืออยู่ไม่ถึงเก้าสิบวัน ในกรณีนี้จะไม่แต่งตั้งกรรมการแทนก็ได้

ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการแทน ให้อยู่ในตำแหน่งได้เท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน และหากมีกำหนดเวลาไม่ถึงหนึ่งปี ไม่ให้นับเป็นวาระการดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง

มาตรา 11/3 การประชุมของ กตท. ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง และในจำนวนนี้ต้องมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่าหนึ่งคน จึงจะเป็นองค์ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดให้ถือเสียงข้างมาก ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 11/4 กตท. มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) ให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการบรรจุ การแต่งตั้งตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ การให้ตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ พ้นจากตำแหน่ง การงดบำเหน็จ และการให้ตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ ออกจากราชการ เนื่องจากกระทำผิดวินัยร้ายแรง ซึ่งเป็นผลจากการปฏิบัติหน้าที่ตุลาการ หรือตุลาการพระธรรมนูญ

(2) ออกระเบียบกำหนดคุณสมบัติ พื้นความรู้ หน้าที่และอำนาจของตุลาการพระธรรมนูญ และคุณสมบัติของผู้ที่จะทำหน้าที่ตุลาการ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการบรรจุหรือแต่งตั้งตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ การให้ตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ พ้นจากตำแหน่ง การงดบำเหน็จ และการให้ตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ ออกจากราชการเนื่องจากกระทำผิดวินัยร้ายแรง ซึ่งเป็นผลจากการปฏิบัติหน้าที่ตุลาการ หรือตุลาการพระธรรมนูญ

(3) ออกระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญาทหาร หรือกิจการที่เกี่ยวข้องในศาลทหาร

(4) แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อสืบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญาทหาร

(5) แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อดำเนินการใด ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย เสนอต่อ กตท.

บรรดาระเบียบที่ กตท. เห็นชอบให้เจ้ากรมพระธรรมนูญเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 11/5 ให้ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการตามมาตรา 11/1 ประธานอนุกรรมการ และอนุกรรมการตามมาตรา 11/4 ได้รับเบี้ยประชุมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา 11/6 ให้สำนักงานตุลาการทหารจัดทำรายงานการปฏิบัติงานของศาลทหาร ซึ่งอย่างน้อยต้องมีจำนวนคดี สถานะคดี และการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหาร เสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรายงานต่อคณะรัฐมนตรี และสภาผู้แทนราษฎร ปีละหนึ่งครั้ง” (ร่างมาตรา 9)

8. แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจศาลทหาร

1) อำนาจของศาลทหารในการพิจารณาคดีและวางบทลงโทษ

ให้ยกเลิกความในมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 13 ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาวางบทลงโทษผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายทหารหรือกฎหมายอื่นในทางอาญา ในคดีซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในขณะกระทำความผิด” (ร่างมาตรา 10)

2) อำนาจของศาลทหารในการพิจารณาลงโทษกรณีละเมิดอำนาจศาล

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 13/1 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498

“มาตรา 13/1 บุคคลใดกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ให้ศาลทหารมีอำนาจสั่งลงโทษได้ ดังนี้

(1) ตักเตือน โดยจะมีคำตำหนิเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้

(2) ไล่ออกจากบริเวณศาล

(3) ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลตามวรรคหนึ่ง พึงใช้อย่างระมัดระวังและเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี และหากเป็นการสั่งลงโทษตาม (3) ให้องค์คณะอื่นที่มีชื่อองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีนั้นเป็นผู้พิจารณาและสั่งลงโทษ” (ร่างมาตรา 11)

3) คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

ให้ยกเลิกความในมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 14 คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร คือ

(1) คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำความผิดด้วยกัน

(2) คดีที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน

(3) คดีที่อยู่ในอำนาจศาลชำนาญพิเศษ

(4) คดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

(5) คดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร หรือคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลวินิจฉัยชี้ขาดว่าอยู่ในอำนาจของศาลอื่น” (ร่างมาตรา 12)

4) แก้ไขเขตอำนาจของศาลทหารชั้นต้น

ให้ยกเลิกความในมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2526 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 17 ศาลทหารชั้นต้นมีเขตอำนาจ ดังนี้

(1) ศาลมณฑลทหาร มีเขตอำนาจตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

(2) ศาลทหารกรุงเทพ มีเขตอำนาจไม่จำกัดพื้นที่ แต่โดยปกติถ้าการกระทำผิดนั้นเกิดขึ้นในท้องถิ่นที่มีศาลทหาร ก็ให้พิจารณาพิพากษาในศาลทหารท้องถิ่นนั้น

(3) ศาลประจำหน่วยทหาร มีอำนาจเหนือบุคคลที่สังกัดหน่วยทหารนั้นโดยไม่จำกัดพื้นที่” (ร่างมาตรา 13)

9. กำหนดอำนาจของตุลาการพระธรรมนูญเดียว

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 25/1 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498

“มาตรา 25/1 ในศาลทหารชั้นต้น ตุลาการพระธรรมนูญเดียวเป็นองค์คณะมีอำนาจเกี่ยวแก่คดีซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลนั้น ดังต่อไปนี้

- (1) ใต้สวนและวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องหรือคำขอที่ยื่นต่อศาลในคดีทั้งปวง
- (2) ใต้สวนและมีคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย
- (3) ใต้สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งในคดีอาญา” (ร่างมาตรา 15)

10. แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์คณะของศาลทหารชั้นต้น ศาลทหารกลาง และศาลทหารสูงสุด

1) องค์คณะของศาลทหารชั้นต้น

ให้ยกเลิกความในมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 27 ศาลมณฑลทหาร ศาลทหารกรุงเทพ และศาลประจำหน่วยทหาร ต้องมีตุลาการสามนายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา ประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญหนึ่งนาย และนายทหารชั้นสัญญาบัตรสองนาย โดยอย่างน้อยหนึ่งนายต้องเป็นนายทหารจากเหล่าทหารพระธรรมนูญ” (ร่างมาตรา 17)

2) องค์คณะของศาลทหารกลาง

ให้ยกเลิกความในมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 28 ศาลทหารกลางต้องมีตุลาการห้านายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา ประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญสองนาย นายทหารชั้นนายพลหนึ่งนาย และนายทหารชั้นนายพัน นายนาวา หรือนายนาวาอากาศชั้นไปสองนาย โดยอย่างน้อยหนึ่งนายต้องเป็นนายทหารจากเหล่าทหารพระธรรมนูญ” (ร่างมาตรา 18)

3) องค์คณะของศาลทหารสูงสุด

ให้ยกเลิกความในมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 29 ศาลทหารสูงสุดต้องมีตุลาการห้านายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา ประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญสามนาย นายทหารชั้นนายพลหนึ่งนาย และนายทหารชั้นนายพัน นายนาวา หรือนายนาวาอากาศชั้นไปจากเหล่าทหารพระธรรมนูญหนึ่งนาย” (ร่างมาตรา 19)

11. แก้ไขหลักเกณฑ์เกี่ยวกับตุลาการผู้ทำหน้าที่ประธานในการพิจารณาคดี

ให้ยกเลิกความในมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 35 ให้ตุลาการพระธรรมนูญที่มีอาวุโสสูงสุดเป็นประธานในการพิจารณาพิพากษา” (ร่างมาตรา 21)

12. แก้ไขอำนาจศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2503 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 36 ในเวลาไม่ปกติ คือ ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ศาลทหารซึ่งมีอยู่แล้วในเวลาปกติคงพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ตามอำนาจ” (ร่างมาตรา 22)

13. กำหนดสิทธิของผู้ไม่ได้รับความเป็นธรรมในวิธีพิจารณาความอาญาทหาร

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 45/2 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498

“มาตรา 45/2 ผู้ใดไม่ได้รับความเป็นธรรมในวิธีพิจารณาความอาญาทหาร สามารถร้องต่อ กตท. เพื่อตั้งอนุกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงตามมาตรา 11/4 (4) ทั้งนี้ การร้องต่อ กตท. ดังกล่าวไม่เป็นเหตุให้กระบวนการพิจารณาในศาลสะดุดหยุดลง” (ร่างมาตรา 23)

14. แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวและการควบคุมผู้ต้องหาในกรณีพิเศษ

ให้ยกเลิกความในลักษณะ 2 การควบคุมผู้ต้องหาในกรณีพิเศษ ของภาค 5 วิธีพิจารณาความอาญาทหาร แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ลักษณะ 2

การปล่อยชั่วคราวและการควบคุมผู้ต้องหาในกรณีพิเศษ

มาตรา 45/3 คำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ไม่ว่าผู้ต้องหาต้องควบคุมหรือขังตามหมายศาล ย่อมยื่นได้โดยผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่และยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวนหรืออัยการทหาร แล้วแต่กรณี

(2) เมื่อผู้ต้องหาต้องขังตามหมายศาลและยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อศาลนั้น

(3) เมื่อผู้ต้องหาถูกฟ้องแล้ว ให้ยื่นต่อศาลทหารชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น

(4) เมื่อศาลอ่านคำพิพากษาศาลทหารชั้นต้นหรือศาลทหารกลางแล้ว แม้ยังไม่มีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา หรือมีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาแล้ว แต่ยังไม่ได้นำไปยื่นต่อศาลทหารกลางหรือศาลทหารสูงสุดให้ยื่นต่อศาลทหารชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น

ในกรณีที่ศาลทหารชั้นต้นเห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว ให้ศาลทหารชั้นต้นส่งอนุญาต มิฉะนั้นให้รับส่งคำร้องพร้อมสำนวนไปให้ศาลทหารกลางหรือศาลทหารสูงสุดเพื่อสั่ง แล้วแต่กรณี

(5) เมื่อศาลส่งสำนวนไปยังศาลทหารกลางหรือศาลทหารสูงสุดแล้ว จะยื่นต่อศาลทหารชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น หรือจะยื่นต่อศาลทหารกลางหรือศาลทหารสูงสุดแล้วแต่กรณีก็ได้

ในกรณีที่ยื่นต่อศาลทหารชั้นต้น ให้ศาลทหารชั้นต้นรับส่งคำร้องไปยังศาลทหารกลางหรือศาลทหารสูงสุดเพื่อสั่ง แล้วแต่กรณี

มาตรา 45/4 เมื่อได้รับคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ให้พนักงานสอบสวน อัยการทหาร หรือศาลรับสั่งอย่างรวดเร็ว และให้พิจารณาดำเนินการโดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมวด 3 ปล่อยชั่วคราว

มาตรา 46 ในกรณีที่มีเหตุสุจริตหรือเหตุจำเป็นอย่างอื่นทำให้ไม่อาจร้องขอให้ศาลทหารที่มีอำนาจสั่งขังผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามมาตรา 16 ได้ ให้ผู้บังคับบัญชาทหารซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ผู้บัญชาการกองพลหรือเทียบเท่าขึ้นไปเป็นผู้มีอำนาจสั่งควบคุม ถ้าไม่มีผู้บังคับบัญชาทหารซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ผู้บัญชาการกองพลหรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือผู้ต้องหาอยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาทหารซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ผู้บัญชาการกองพลหรือเทียบเท่าขึ้นไป ก็ให้ผู้บังคับบัญชาทหารสูงสุด ณ ที่นั้น เป็นผู้มีอำนาจสั่งควบคุมผู้ต้องหาไว้ตามความจำเป็นและกำหนดระยะเวลาตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการขัง

เมื่อเหตุสุจริตหรือเหตุจำเป็นดังกล่าวในวรรคหนึ่งได้สิ้นสุดลงแล้ว ถ้ายังมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไปอีก และการควบคุมนั้นยังไม่ครบกำหนดระยะเวลาตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการขัง ให้ร้องขอต่อศาลทหารที่มีอำนาจเพื่อสั่งขังผู้ต้องหานั้นต่อไปได้

ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับแก่บุคคลตามมาตรา 16 ซึ่งเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามมาตรา 14 ด้วยโดยอนุโลม

การควบคุมผู้ต้องหานี้ให้ถือว่าเป็นการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” (ร่างมาตรา 24)

15. แก้ไขเพิ่มเติมผู้มีอำนาจฟ้องคดีในศาลทหาร

ให้ยกเลิกความในมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 49 ศาลทหารในเวลาปกติ ให้อัยการทหารหรือผู้เสียหายมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องในคดีอาญา โดยผู้เสียหายอาจมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์ ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีต่อศาลทหารโดยตรง

ศาลทหารในเวลาไม่ปกติหรือศาลอาญาศึก หรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกตามความในมาตรา 40 และมาตรา 43 ให้อัยการทหารเท่านั้นมีอำนาจเป็นโจทก์” (ร่างมาตรา 25)

16. แก้ไขให้ศาลทหารมีอำนาจในการพิพากษาให้จำเลยคืนทรัพย์ ใช้อรรถทรัพย์ หรือใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายให้แก่รัฐ

ให้ยกเลิกความในมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 51 เมื่ออัยการทหารร้องขอ ศาลทหารมีอำนาจพิพากษาให้จำเลยคืนทรัพย์ ใช้อรรถทรัพย์ หรือใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายให้แก่รัฐได้ในกรณีที่จำเลยกระทำผิด” (ร่างมาตรา 26)

17. แก้ไขเพิ่มเติมสิทธิการแต่งตั้งนายความของคู่ความ

ให้ยกเลิกความในมาตรา 55 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 25 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2520 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 55 ศาลทหารในเวลาปกติ ให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาตามมาตรา 49 วรรคหนึ่ง แต่งนายได้

ศาลทหารในเวลาปกติและศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ให้จำเลยแต่งตั้งนายได้

นายต้องเป็นนายความตามกฎหมายว่าด้วยนายความ เว้นแต่กรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีโดยตรงหรือกรณีศาลทหารในเวลาไม่ปกติจะเป็นนายความที่กระทรวงกลาโหมกำหนดก็ได้ เมื่อนายได้รับอนุญาตจากศาลแล้ว ให้ว่าต่างหรือแก้ต่างได้

ศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกตามมาตรา 40 และมาตรา 43 ห้ามแต่งตั้งนาย” (ร่างมาตรา 27)

18. กำหนดหลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 55/1 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498

“มาตรา 55/1 ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ให้ศาลจัดการส่งต่อไปนี้

(1) ในคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ ให้ไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าคดีนั้นอัยการทหารได้ฟ้องจำเลย โดยข้อหาอย่างเดียวกันด้วยแล้ว ให้จัดการตามอนุมาตรา (2)

(2) ในคดีที่อัยการทหารเป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้

ในกรณีที่มีการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา” (ร่างมาตรา 28)

19. แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การพิจารณาคดีและสืบพยาน

ให้ยกเลิกความในมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 59 การพิจารณาและสืบพยานในศาลทหาร ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย” (ร่างมาตรา 29)

20. แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหาร

1) การห้ามอุทธรณ์และฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 25 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2520 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติเฉพาะในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามและศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกตามมาตรา 40 และมาตรา 43 ห้ามอุทธรณ์ หรือฎีกา” (ร่างมาตรา 30)

2) การห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ให้ยกเลิกความในมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 62 ในคดีที่ศาลทหารกลางพิพากษายืนตามศาลทหารชั้นต้นให้ยกฟ้องโจทก์โดยอาศัยข้อเท็จจริง หรือพิพากษายืนให้ลงโทษ หรือแก้ไขเล็กน้อย และจำคุกจำเลยไม่เกินห้าปี หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ แต่โทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือศาลทหารชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แม้ศาลทหารกลางพิพากษาแก้ไขมาก็ตาม ถ้าศาลทหารกลางยังคงลงโทษจำเลยไม่เกินกำหนดที่ว่ามานี้ ห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง” (ร่างมาตรา 31)

21. บทเฉพาะกาล

1) ให้คณะกรรมการตุลาการทหารและคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยตุลาการศาลทหาร พ.ศ. 2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ทำหน้าที่คณะกรรมการตุลาการทหาร และคณะกรรมการต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตุลาการทหารตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกิน 90 วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา 33)

2) ผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้เป็นตุลาการพระธรรมนูญตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ผู้นั้นเป็นตุลาการพระธรรมนูญตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป (ร่างมาตรา 34)

3) บรรดาคดีทุจริตและประพฤตินิชอบที่ค้างการพิจารณาอยู่ในศาลทหารก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้โอนไปพิจารณาพิพากษาในศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤตินิชอบ (ร่างมาตรา 35)

สาระสำคัญ

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(นายเอกราช อุดมอำนาจ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

1. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.” (ร่างมาตรา 1)

2. วันที่มีผลใช้บังคับ

พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ร่างมาตรา 2)

3. บทยกเลิก

ให้ยกเลิกบรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา 3)

4. แก้ไขอำนาจของเจ้ากรมพระธรรมนูญในการวางระเบียบราชการของอัยการทหาร

ให้ยกเลิกความในวรรคสามและวรรคสี่ของมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“โดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ให้เจ้ากรมพระธรรมนูญวางระเบียบราชการของอัยการทหารเพื่อให้งานของอัยการทหารดำเนินไปโดยเรียบร้อย

ระเบียบราชการของอัยการทหารตามวรรคสามให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา” (ร่างมาตรา 4)

5. ยกเลิกและแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับศาลจังหวัดทหาร

กำหนดให้ยกเลิกศาลทหารและแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับการยกเลิกศาลจังหวัดทหาร ดังนี้

1) ให้ยกเลิกความในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 7 ศาลทหารชั้นต้น ได้แก่

(1) ศาลมณฑลทหาร

(2) ศาลทหารกรุงเทพ

(3) ศาลประจำหน่วยทหาร” (ร่างมาตรา 5)

2) ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 8 ทุภมณฑลทหารให้มีศาลมณฑลทหารศาลหนึ่ง เว้นแต่มณฑลทหารที่ตั้งศาลทหารกรุงเทพฯ” (ร่างมาตรา 6)

3) ให้ยกเลิกมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 และมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 (ร่างมาตรา 14)

4) ให้ยกเลิกมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 302 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พุทธศักราช 2515 (ร่างมาตรา 16)

5) ให้ยกเลิกความในมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 30 ภายใต้บังคับมาตรา 10 ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการ คือ

(1) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชามณฑลทหาร เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งนายทหารชั้นสัญญาบัตร ซึ่งรับราชการประจำอยู่ในพื้นที่มณฑลทหารนั้น ๆ เป็นตุลาการศาลมณฑลทหาร

(2) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาหน่วยทหาร เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งนายทหารสัญญาบัตร ซึ่งรับราชการประจำอยู่ในหน่วยทหารนั้น ๆ เป็นตุลาการศาลประจำหน่วยทหาร

(3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารกรุงเทพฯ

โดยความเห็นชอบของ กตท. ตามมาตรา 11/1 ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามความในมาตรานี้ จะแต่งตั้งนายทหารนอกประจำการเป็นตุลาการก็ได้” (ร่างมาตรา 20)

6) ให้ยกเลิกความใน (1) ของมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(1) นายทหารผู้บังคับบัญชาจำเลยซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป หรือมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันขึ้นไปที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป เป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลมณฑลทหาร หรือศาลทหารกรุงเทพฯ” (ร่างมาตรา 32)

6. แก้ไขเพิ่มเติมการกำหนดคุณสมบัติ พื้นความรู้ หน้าที่และอำนาจของตุลาการพระธรรมนูญ อัยการทหาร นายทหารพระธรรมนูญ และจำศาลทหาร

ให้ยกเลิกความในมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 11 ให้มีตุลาการพระธรรมนูญ อัยการทหาร นายทหารพระธรรมนูญ และจำศาลทหาร หรือผู้ช่วยตำแหน่งดังกล่าวแล้ว ตามจำนวนที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

คุณสมบัติ พื้นความรู้ หน้าที่และอำนาจของบุคคลดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด เว้นแต่ตุลาการพระธรรมนูญ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการตุลาการทหารกำหนด

เมื่อตุลาการพระธรรมนูญได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ในศาลทหาร ย่อมมีหน้าที่และอำนาจตามกฎหมาย และมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี และเมื่อได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำศาลใด ให้มีอำนาจปกครองบังคับบัญชาศาล และเจ้าหน้าที่ประจำศาลนั้น ถ้าเป็นตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าศาลใด ให้มีอำนาจปกครองบังคับบัญชาตุลาการพระธรรมนูญในศาลนั้นด้วย

ให้ตุลาการพระธรรมนูญและอัยการทหารได้รับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่ง โดยเปรียบเทียบกับค่าตอบแทนและเงินประจำตำแหน่งของผู้พิพากษาหรือตุลาการศาลอื่นและพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงกลาโหมกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง” (ร่างมาตรา 7)

7. กำหนดให้มีคณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.)

1) องค์ประกอบของคณะกรรมการตุลาการทหาร

ให้ยกเลิกความในมาตรา 11/1 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 11/1 ให้มีคณะกรรมการตุลาการทหารขึ้นคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า “กตท.” ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นประธานกรรมการ เจ้ากรมพระธรรมนูญ เป็นรองประธานกรรมการ เจ้ากรมเสนาบดีทหาร หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร รองเจ้ากรมพระธรรมนูญ ผู้ช่วยเจ้ากรมพระธรรมนูญ ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าศาลทหารกลาง ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าศาลทหารกรุงเทพ ตุลาการพระธรรมนูญรองหัวหน้าศาลทหารสูงสุด ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าคณะฝ่ายศาลทหารสูงสุด ผู้แทนจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ผู้แทนจากที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุด เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง อัยการสูงสุด และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งปลัดกระทรวงกลาโหมแต่งตั้งจากหน่วยงานภายนอก กระทรวงกลาโหมจำนวนสองคน ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ กตท. เป็นกรรมการ

ให้ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าสำนักงานศาลมณฑลทหาร เป็นกรรมการและเลขานุการ และหัวหน้ากองงานกิจการยุติธรรมทหาร สำนักตุลาการทหาร เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ให้กองงานกิจการยุติธรรมทหาร สำนักตุลาการทหาร มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านธุรการของ กตท.” (ร่างมาตรา 8)

2) การดำรงตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ การประชุมและหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการตุลาการทหาร

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 11/2 มาตรา 11/3 มาตรา 11/4 มาตรา 11/5 และมาตรา 11/6 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498

“มาตรา 11/2 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้เกินสองวาระติดต่อกันไม่ได้

นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(1) ตาย

(2) ลาออก

(3) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ กตท.

(4) มีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

ถ้าตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิว่างลงก่อนครบวาระ ให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการแทนภายในกำหนดสามสิบวัน เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งจะเหลืออยู่ไม่ถึงเก้าสิบวัน ในกรณีนี้จะไม่แต่งตั้งกรรมการแทนก็ได้

ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการแทน ให้อยู่ในตำแหน่งได้เท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน และหากมีกำหนดเวลาไม่ถึงหนึ่งปี ไม่ให้นับเป็นวาระการดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง

มาตรา 11/3 การประชุมของ กตท. ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง และในจำนวนนี้ต้องมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่าหนึ่งคน จึงจะเป็นองค์ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดให้ถือเสียงข้างมาก ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 11/4 กตท. มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) ให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการบรรจุ การแต่งตั้งตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ การให้ตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ พ้นจากตำแหน่ง การงดบำเหน็จ และการให้ตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ ออกจากราชการเนื่องจากกระทำผิดวินัยร้ายแรง ซึ่งเป็นผลจากการปฏิบัติหน้าที่ตุลาการ หรือตุลาการพระธรรมนูญ

(2) ออกระเบียบกำหนดคุณสมบัติ พื้นความรู้ หน้าที่และอำนาจของตุลาการพระธรรมนูญ และคุณสมบัติของผู้ที่จะทำหน้าที่ตุลาการ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการบรรจุหรือแต่งตั้งตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ การให้ตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ พ้นจากตำแหน่ง การงดบำเหน็จ และการให้ตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ ออกจากราชการเนื่องจากกระทำผิดวินัยร้ายแรง ซึ่งเป็นผลจากการปฏิบัติหน้าที่ตุลาการ หรือตุลาการพระธรรมนูญ

(3) ออกระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญาทหาร หรือกิจการที่เกี่ยวข้องในศาลทหาร

(4) แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อสืบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญาทหาร

(5) แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อดำเนินการใด ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย เสนอต่อ กตท.

บรรดาระเบียบที่ กตท. เห็นชอบให้เจ้ากรมพระธรรมนูญเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 11/5 ให้ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการตามมาตรา 11/1 ประธานอนุกรรมการ และอนุกรรมการตามมาตรา 11/4 ได้รับเบี้ยประชุมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา 11/6 ให้สำนักงานตุลาการทหารจัดทำรายงานการปฏิบัติงานของศาลทหาร ซึ่งอย่างน้อยต้องมี จำนวนคดี สถานะคดี และการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหาร เสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรายงานต่อคณะรัฐมนตรี และสภาผู้แทนราษฎร ปีละหนึ่งครั้ง” (ร่างมาตรา 9)

8. แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจศาลทหาร

1) อำนาจของศาลทหารในการพิจารณาคดีและวางบทลงโทษ

ให้ยกเลิกความในมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 13 ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาวางบทลงโทษผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายทหารหรือกฎหมายอื่นในทางอาญา ในคดีซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในขณะกระทำความผิด” (ร่างมาตรา 10)

2) อำนาจของศาลทหารในการพิจารณาลงโทษกรณีละเมิดอำนาจศาล

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 13/1 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498

“มาตรา 13/1 บุคคลใดกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ให้ศาลทหารมีอำนาจสั่งลงโทษได้ ดังนี้

(1) ตักเตือน โดยจะมีคำตำหนิเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้

(2) ไล่ออกจากบริเวณศาล

(3) ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลตามวรรคหนึ่ง พึงใช้อย่างระมัดระวังและเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี และหากเป็นการสั่งลงโทษตาม (3) ให้องค์คณะอื่นที่มีชื่อองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีนั้นเป็นผู้พิจารณาและสั่งลงโทษ” (ร่างมาตรา 11)

3) คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

ให้ยกเลิกความในมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 14 คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร คือ

(1) คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำความผิดด้วยกัน

(2) คดีที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน

(3) คดีที่อยู่ในอำนาจศาลชำนาญพิเศษ

(4) คดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

(5) คดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร หรือคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลวินิจฉัยชี้ขาดว่าอยู่ในอำนาจของศาลอื่น

(6) คดีที่ทหารกระทำความผิดทางอาญาต่อพลเรือน” (ร่างมาตรา 12)

4) แก้ไขเขตอำนาจของศาลทหารชั้นต้น

ให้ยกเลิกความในมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2526 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 17 ศาลทหารชั้นต้นมีเขตอำนาจ ดังนี้

(1) ศาลมณฑลทหาร มีเขตอำนาจตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

(2) ศาลทหารกรุงเทพ มีเขตอำนาจไม่จำกัดพื้นที่ แต่โดยปกติถ้าการกระทำผิดนั้นเกิดขึ้นในท้องถิ่นที่มีศาลทหาร ก็ให้พิจารณาพิพากษาในศาลทหารท้องถิ่นนั้น

(3) ศาลประจำหน่วยทหาร มีอำนาจเหนือบุคคลที่สังกัดหน่วยทหารนั้นโดยไม่จำกัดพื้นที่” (ร่างมาตรา 13)

9. กำหนดอำนาจของตุลาการพระธรรมนูญเดียว

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 25/1 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498

“มาตรา 25/1 ในศาลทหารชั้นต้น ตุลาการพระธรรมนูญเดียวเป็นองค์คณะมีอำนาจเกี่ยวแก่คดีซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลนั้น ดังต่อไปนี้

- (1) ใต้สวนและวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องหรือคำขอที่ยื่นต่อศาลในคดีทั้งปวง
- (2) ใต้สวนและมีคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย
- (3) ใต้สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งในคดีอาญา” (ร่างมาตรา 15)

10. แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์คณะของศาลทหารชั้นต้น ศาลทหารกลาง และศาลทหารสูงสุด

1) องค์คณะของศาลทหารชั้นต้น

ให้ยกเลิกความในมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 27 ศาลมณฑลทหาร ศาลทหารกรุงเทพ และศาลประจำหน่วยทหาร ต้องมีตุลาการสามนายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา ประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญหนึ่งนาย และนายทหารชั้นสัญญาบัตรสองนาย โดยอย่างน้อยหนึ่งนายต้องเป็นนายทหารจากเหล่าทหารพระธรรมนูญ” (ร่างมาตรา 17)

2) องค์คณะของศาลทหารกลาง

ให้ยกเลิกความในมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 28 ศาลทหารกลางต้องมีตุลาการห้านายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา ประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญสองนาย นายทหารชั้นนายพลหนึ่งนาย และนายทหารชั้นนายพัน นายนาวา หรือนายนาวาอากาศชั้นไปสองนาย โดยอย่างน้อยหนึ่งนายต้องเป็นนายทหารจากเหล่าทหารพระธรรมนูญ” (ร่างมาตรา 18)

3) องค์คณะของศาลทหารสูงสุด

ให้ยกเลิกความในมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 29 ศาลทหารสูงสุดต้องมีตุลาการห้านายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา ประกอบด้วย ตุลาการพระธรรมนูญสามนาย นายทหารชั้นนายพลหนึ่งนาย และนายทหารชั้นนายพัน นายนาวา หรือนายนาวาอากาศชั้นไปจากเหล่าทหารพระธรรมนูญหนึ่งนาย” (ร่างมาตรา 19)

11. แก้ไขหลักเกณฑ์เกี่ยวกับตุลาการผู้ทำหน้าที่ประธานในการพิจารณาคดี

ให้ยกเลิกความในมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 35 ให้ตุลาการพระธรรมนูญที่มีอาวุโสสูงสุดเป็นประธานในการพิจารณาพิพากษา” (ร่างมาตรา 21)

12. แก้ไขอำนาจศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2503 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 36 ในเวลาไม่ปกติ คือ ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ศาลทหารซึ่งมีอยู่แล้วในเวลาปกติคงพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ตามอำนาจ” (ร่างมาตรา 22)

13. กำหนดสิทธิของผู้ไม่ได้รับความเป็นธรรมในวิธีพิจารณาความอาญาทหาร

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 45/2 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498

“มาตรา 45/2 ผู้ใดไม่ได้รับความเป็นธรรมในวิธีพิจารณาความอาญาทหาร สามารถร้องต่อ กตท. เพื่อตั้งอนุกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงตามมาตรา 11/4 (4) ทั้งนี้ การร้องต่อ กตท. ดังกล่าวไม่เป็นเหตุให้กระบวนการพิจารณาในศาลสะดุดหยุดลง” (ร่างมาตรา 23)

14. แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวและการควบคุมผู้ต้องหาในกรณีพิเศษ

ให้ยกเลิกความในลักษณะ 2 การควบคุมผู้ต้องหาในกรณีพิเศษ มาตรา 46 ของภาค 5 วิธีพิจารณาความอาญาทหาร แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ลักษณะ 2

การปล่อยชั่วคราวและการควบคุมผู้ต้องหาในกรณีพิเศษ

มาตรา 45/3 คำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ไม่ว่าผู้ต้องหาต้องควบคุมหรือขังตามหมายศาล ย่อมยื่นได้โดยผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่และยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวนหรืออัยการทหาร แล้วแต่กรณี

(2) เมื่อผู้ต้องหาต้องขังตามหมายศาลและยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อศาลนั้น

(3) เมื่อผู้ต้องหาถูกฟ้องแล้ว ให้ยื่นต่อศาลทหารชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น

(4) เมื่อศาลอ่านคำพิพากษาศาลทหารชั้นต้นหรือศาลทหารกลางแล้ว แม้ยังไม่มีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา หรือมีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาแล้ว แต่ยังไม่ได้นำไปยื่นต่อศาลทหารกลางหรือศาลทหารสูงสุดให้ยื่นต่อศาลทหารชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น

ในกรณีที่ศาลทหารชั้นต้นเห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว ให้ศาลทหารชั้นต้นส่งอนุญาต มิฉะนั้นให้รับส่งคำร้องพร้อมสำนวนไปให้ศาลทหารกลางหรือศาลทหารสูงสุดเพื่อสั่ง แล้วแต่กรณี

(5) เมื่อศาลส่งสำนวนไปยังศาลทหารกลางหรือศาลทหารสูงสุดแล้ว จะยื่นต่อศาลทหารชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น หรือจะยื่นต่อศาลทหารกลางหรือศาลทหารสูงสุดแล้วแต่กรณีก็ได้

ในกรณีที่ยื่นต่อศาลทหารชั้นต้น ให้ศาลทหารชั้นต้นรับส่งคำร้องไปยังศาลทหารกลางหรือศาลทหารสูงสุดเพื่อสั่ง แล้วแต่กรณี

มาตรา 45/4 เมื่อได้รับคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ให้พนักงานสอบสวน อัยการทหาร หรือศาลรับสั่งอย่างรวดเร็ว และให้พิจารณาดำเนินการโดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมวด 3 ปล่อยชั่วคราว

มาตรา 46 ในกรณีที่มีเหตุสุจริตหรือเหตุจำเป็นอย่างอื่นทำให้ไม่อาจร้องขอให้ศาลทหารที่มีอำนาจสั่งขังผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามมาตรา 16 ได้ ให้ผู้บังคับบัญชาทหารซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ผู้บัญชาการกองพลหรือเทียบเท่าขึ้นไปเป็นผู้มีอำนาจสั่งควบคุม ถ้าไม่มีผู้บังคับบัญชาทหารซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ผู้บัญชาการกองพลหรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือผู้ต้องหาอยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาทหารซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ผู้บัญชาการกองพลหรือเทียบเท่าขึ้นไป ก็ให้ผู้บังคับบัญชาทหารสูงสุด ณ ที่นั้น เป็นผู้ที่มีอำนาจสั่งควบคุมผู้ต้องหาไว้ตามความจำเป็นและกำหนดระยะเวลาตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการขัง

เมื่อเหตุสุจริตหรือเหตุจำเป็นดังกล่าวในวรรคหนึ่งได้สิ้นสุดลงแล้ว ถ้ายังมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไปอีก และการควบคุมนั้นยังไม่ครบกำหนดระยะเวลาตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการขัง ให้ร้องขอต่อศาลทหารที่มีอำนาจเพื่อสั่งขังผู้ต้องหานั้นต่อไปได้

ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับแก่บุคคลตามมาตรา 16 ซึ่งเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามมาตรา 14 ด้วยโดยอนุโลม

การควบคุมผู้ต้องหานี้ให้ถือว่าเป็นการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” (ร่างมาตรา 24)

15. แก้ไขเพิ่มเติมผู้มีอำนาจฟ้องคดีในศาลทหาร

ให้ยกเลิกความในมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 49 ศาลทหารในเวลาปกติ ให้อัยการทหารหรือผู้เสียหายมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องในคดีอาญา โดยผู้เสียหายอาจมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์ ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีต่อศาลทหารโดยตรง

ศาลทหารในเวลาไม่ปกติหรือศาลอาญาศึก หรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกตามความในมาตรา 40 และมาตรา 43 ให้อัยการทหารเท่านั้นมีอำนาจเป็นโจทก์” (ร่างมาตรา 25)

16. แก้ไขให้ศาลทหารมีอำนาจในการพิพากษาให้จำเลยคืนทรัพย์ ใช้ราคาทรัพย์ หรือใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายให้แก่รัฐ

ให้ยกเลิกความในมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 51 เมื่ออัยการทหารร้องขอ ศาลทหารมีอำนาจพิพากษาให้จำเลยคืนทรัพย์ ใช้ราคาทรัพย์ หรือใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายให้แก่รัฐได้ในกรณีที่จำเลยกระทำผิด” (ร่างมาตรา 26)

17. แก้ไขเพิ่มเติมสิทธิการแต่งตั้งนายความของคุณความ

ให้ยกเลิกความในมาตรา 55 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 25 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2520 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 55 ศาลทหารในเวลาปกติ ให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาตามมาตรา 49 วรรคหนึ่ง แต่งนายได้

ศาลทหารในเวลาปกติและศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ให้จำเลยแต่งตั้งนายได้

นายต้องเป็นนายความตามกฎหมายว่าด้วยนายความ เว้นแต่กรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีโดยตรงหรือกรณีศาลทหารในเวลาไม่ปกติจะเป็นนายความที่กระทรวงกลาโหมกำหนดก็ได้ เมื่อนายได้รับอนุญาตจากศาลแล้ว ให้ว่าต่างหรือแก้ต่างได้

ศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกตามมาตรา 40 และมาตรา 43 ห้ามแต่งตั้งนาย” (ร่างมาตรา 27)

18. กำหนดหลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้อง

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 55/1 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498

“มาตรา 55/1 ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ให้ศาลจัดการส่งต่อไปนี้

(1) ในคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ ให้ไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าคดีนั้นอัยการทหารได้ฟ้องจำเลย โดยข้อหาอย่างเดียวกันด้วยแล้ว ให้จัดการตามอนุมาตรา (2)

(2) ในคดีที่อัยการทหารเป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้

ในกรณีที่มีการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา” (ร่างมาตรา 28)

19. แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การพิจารณาคดีและสืบพยาน

ให้ยกเลิกความในมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 59 การพิจารณาและสืบพยานในศาลทหาร ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย” (ร่างมาตรา 29)

20. แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหาร

1) การห้ามอุทธรณ์และฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 25 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2520 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติเฉพาะในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามและศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกตามมาตรา 40 และมาตรา 43 ห้ามอุทธรณ์ หรือฎีกา” (ร่างมาตรา 30)

2) การห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ให้ยกเลิกความในมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 62 ในคดีที่ศาลทหารกลางพิพากษายืนตามศาลทหารชั้นต้นให้ยกฟ้องโจทก์โดยอาศัยข้อเท็จจริง หรือพิพากษายืนให้ลงโทษ หรือแก้ไขเล็กน้อย และจำคุกจำเลยไม่เกินห้าปี หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ แต่โทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือศาลทหารชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แม้ศาลทหารกลางพิพากษาแก้ไขมาก็ตาม ถ้าศาลทหารกลางยังคงลงโทษจำเลยไม่เกินกำหนดที่ว่ามานี้ ห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง” (ร่างมาตรา 31)

21. บทเฉพาะกาล

1) ให้คณะกรรมการตุลาการทหารและคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยตุลาการศาลทหาร พ.ศ. 2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ทำหน้าที่คณะกรรมการตุลาการทหาร และคณะกรรมการต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตุลาการทหารตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกิน 90 วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา 33)

2) ผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้เป็นตุลาการพระธรรมนูญตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ผู้นั้นเป็นตุลาการพระธรรมนูญตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป (ร่างมาตรา 34)

3) บรรดาคดีทุจริตและประพฤตินิชอบที่ค้างการพิจารณาอยู่ในศาลทหารก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้โอนไปพิจารณาพิพากษาในศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤตินิชอบ (ร่างมาตรา 35)

สาระสำคัญ

ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

1. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.” (ร่างมาตรา 1)

2. วันที่มีผลใช้บังคับ

พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ร่างมาตรา 2)

3. ยกเลิกและแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับศาลจังหวัดทหาร

กำหนดให้ยกเลิกศาลทหารและแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับการยกเลิกศาลจังหวัดทหาร ดังนี้

1) ให้ยกเลิก (1) ของมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 (ร่างมาตรา 3)

2) ให้ยกเลิกความในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 8 ทุภมณฑลทหารให้มีศาลมณฑลทหารศาลหนึ่ง เว้นแต่มณฑลทหารที่ตั้งศาลทหารกรุงเทพฯ

ศาลมณฑลทหารและศาลทหารกรุงเทพฯอาจไปนั่งพิจารณา ณ ที่ใดภายในเขตอำนาจได้ตามความจำเป็น” (ร่างมาตรา 4)

3) ให้ยกเลิกความใน (1) ของมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2526 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(1) ศาลมณฑลทหาร มีเขตอำนาจตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา” (ร่างมาตรา 6)

4) ให้ยกเลิกมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 (ร่างมาตรา 7)

5) ให้ยกเลิกมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 (ร่างมาตรา 8)

6) ให้ยกเลิกมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 302 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พุทธศักราช 2515 (ร่างมาตรา 9)

7) ให้ยกเลิก (1) ของมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 (ร่างมาตรา 10)

8) ให้ยกเลิกความใน (1) ของมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(1) นายทหารผู้บังคับบัญชาจำเลยซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป หรือ มีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันขึ้นไปที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชามีตำแหน่งชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป เป็นผู้ที่มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลมณฑลทหารหรือศาลทหารกรุงเทพ” (ร่างมาตรา 13)

4. แก้ไขเพิ่มเติมคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

ให้ยกเลิกความในมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 14 คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร คือ

- (1) คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำผิดด้วยกัน
- (2) คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารเป็นผู้กระทำผิดกับบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหารเป็นผู้เสียหาย
- (3) คดีที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน
- (4) คดีที่อยู่ในอำนาจศาลชำนาญพิเศษ
- (5) คดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ
- (6) คดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร หรือคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลวินิจฉัยชี้ขาดว่าอยู่ในอำนาจของศาลอื่น” (ร่างมาตรา 5)

5. แก้ไขเพิ่มเติมผู้มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา

ให้ยกเลิกความในมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 49 ศาลทหารในเวลาปกติและศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ให้อัยการทหารหรือผู้เสียหายมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา

ศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกตามความในมาตรา 40 และมาตรา 43 ให้อัยการทหารเท่านั้นมีอำนาจเป็นโจทก์ ผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ ต้องมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์

ในกรณีที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นกำหนดให้บุคคลใดมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารนอกจากที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งหรือวรรคสองก็ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น” (ร่างมาตรา 11)

6. แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 25 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2520 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติที่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม และศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกตามมาตรา 40 และมาตรา 43 ห้ามอุทธรณ์

หรือฎีกา ส่วนคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติกรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่งไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม บุคคลตามวรรคหนึ่งอาจอุทธรณ์ได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งให้จำเลยฟัง กรณีเช่นนี้ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด” (ร่างมาตรา 12)

7. บทเฉพาะกาล

1) บทบัญญัติมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช่บังคับแก่บรรดาคดีที่อัยการทหารได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา 14)

2) บทบัญญัติมาตรา 61 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช่บังคับแก่บรรดาคดีที่ถึงที่สุดแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา 15)

3) ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอำนาจศาลมณฑลทหาร พ.ศ. 2558 ที่ออกตามมาตรา 17 (1) แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2526 ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ให้คงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา 16)

4) บรรดาคดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารเป็นผู้กระทำผิดกับผู้เสียหายเป็นบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหาร ซึ่งได้ยื่นฟ้องต่อศาลทหารไว้แล้วก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ หากการพิจารณาคดียังไม่แล้วเสร็จให้โอนคดีนั้นไปยังศาลพลเรือนที่มีเขตอำนาจเพื่อพิจารณาพิพากษาต่อไป แต่หากศาลทหารได้พิจารณาเสร็จแล้ว และอยู่ระหว่างนัดฟังคำพิพากษา หรืออยู่ระหว่างนัดฟังคำพิพากษา หรืออยู่ระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา ก็ให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไปจนกว่าคดีจะถึงที่สุด (ร่างมาตรา 17)

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”</p> <p>มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับ ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป</p> <p>มาตรา 3 ให้ยกเลิกบรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้ <u>แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับ</u> <u>บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้</u></p> <p>มาตรา 4 ให้ยกเลิกความในวรรคสาม และวรรคสี่ของมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8)</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”</p> <p>มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับ ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป</p> <p>มาตรา 3 ให้ยกเลิกบรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้ <u>แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับ</u> <u>บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้</u></p> <p>มาตรา 4 ให้ยกเลิกความในวรรคสาม และวรรคสี่ของมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8)</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”</p> <p>มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับ ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป</p>

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวามะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 5 ศาลทหารทั้งหลายตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สังกัดอยู่ในกระทรวงกลาโหม</p> <p>ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รับผิดชอบในงานธุรการของศาลทหารให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย แต่การพิจารณาคดีตลอดถึงการที่จะมีคำสั่งหรือคำพิพากษาบังคับคดีนั้น ให้อยู่ในดุลพินิจของศาลทหารโดยเฉพาะ</p> <p>โดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ให้เจ้ากรมพระธรรมนูญวางระเบียบราชการของศาลทหารและอัยการทหารเพื่อให้กิจการของศาลทหารและอัยการทหารดำเนินไปโดยเรียบร้อย</p> <p>ระเบียบราชการของศาลทหารและอัยการทหารตามวรรคสามให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา</p>	<p>พ.ศ. 2558 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“โดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ให้เจ้ากรมพระธรรมนูญวางระเบียบราชการของอัยการทหารเพื่อให้กิจการของอัยการทหารดำเนินไปโดยเรียบร้อย</p> <p>ระเบียบราชการของอัยการทหารตามวรรคสามให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”</p>	<p>พ.ศ. 2558 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“โดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ให้เจ้ากรมพระธรรมนูญวางระเบียบราชการของอัยการทหารเพื่อให้กิจการของอัยการทหารดำเนินไปโดยเรียบร้อย</p> <p>ระเบียบราชการของอัยการทหารตามวรรคสามให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”</p>	

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 7 ศาลทหารชั้นต้นได้แก่</p> <p>(1) ศาลจังหวัดทหาร</p> <p>(2) ศาลมณฑลทหาร</p> <p>(3) ศาลทหารกรุงเทพ</p> <p>(4) ศาลประจำหน่วยทหาร</p> <p>มาตรา 8 ทุกจังหวัดทหารให้มีศาลจังหวัดทหารศาลหนึ่ง เว้นแต่จังหวัดทหารที่ตั้งกองบัญชาการมณฑลทหาร และทุกมณฑลทหารให้มีศาลมณฑลทหารศาลหนึ่ง เว้นแต่มณฑลทหารที่ตั้งศาลทหารกรุงเทพ</p> <p>ศาลทหารเหล่านี้อาจไปนั่งพิจารณา ณ ที่ใดภายในเขตอำนาจได้ตามความจำเป็น</p>	<p>มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 7 ศาลทหารชั้นต้น ได้แก่</p> <p>(1) ศาลมณฑลทหาร</p> <p>(2) ศาลทหารกรุงเทพ</p> <p>(3) ศาลประจำหน่วยทหาร”</p> <p>มาตรา 6 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 8 ทุกมณฑลทหารให้มีศาลมณฑลทหารศาลหนึ่ง เว้นแต่มณฑลทหารที่ตั้งศาลทหารกรุงเทพ”</p>	<p>มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 7 ศาลทหารชั้นต้น ได้แก่</p> <p>(1) ศาลมณฑลทหาร</p> <p>(2) ศาลทหารกรุงเทพ</p> <p>(3) ศาลประจำหน่วยทหาร”</p> <p>มาตรา 6 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 8 ทุกมณฑลทหารให้มีศาลมณฑลทหารศาลหนึ่ง เว้นแต่มณฑลทหารที่ตั้งศาลทหารกรุงเทพ”</p>	<p>มาตรา 3 ให้ยกเลิก (1) ของมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498</p> <p>มาตรา 4 ให้ยกเลิกความในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 8 ทุกมณฑลทหารให้มีศาลมณฑลทหารศาลหนึ่ง เว้นแต่มณฑลทหารที่ตั้งศาลทหารกรุงเทพ</p> <p>ศาลมณฑลทหารและศาลทหารกรุงเทพ อาจไปนั่งพิจารณา ณ ที่ใดภายในเขตอำนาจได้</p>

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 11 ให้มีตุลาการพระธรรมนูญ อัยการทหาร นายทหารพระธรรมนูญ และ จำศาลทหาร หรือผู้ช่วยตำแหน่งดังกล่าวแล้ว ตามจำนวนที่กระทรวงกลาโหมกำหนด คุณสมบัติ พื้นความรู้ และอำนาจหน้าที่ ของบุคคลดังกล่าวในวรรคก่อน ให้เป็นไป ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด</p>	<p>มาตรา 7 ให้ยกเลิกความในมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 11 ให้มีตุลาการพระธรรมนูญ อัยการทหาร นายทหารพระธรรมนูญ และ จำศาลทหาร หรือผู้ช่วยตำแหน่งดังกล่าวแล้ว ตามจำนวนที่กระทรวงกลาโหมกำหนด คุณสมบัติ พื้นความรู้ <u>หน้าที่และอำนาจ</u> ของบุคคลดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้เป็นไป ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด เว้นแต่ <u>ตุลาการพระธรรมนูญ ให้เป็นไปตามระเบียบ</u> <u>ที่คณะกรรมการตุลาการทหารกำหนด</u> <u>เมื่อตุลาการพระธรรมนูญได้รับแต่งตั้งให้</u> <u>ทำหน้าที่ในศาลทหาร ย่อมมีหน้าที่และอำนาจ</u> <u>ตามกฎหมาย และมีอิสระในการพิจารณา</u> <u>พิพากษาอรรถคดี และเมื่อได้รับแต่งตั้งให้</u> <u>ปฏิบัติหน้าที่ประจำศาลใด ให้มีอำนาจ</u> <u>ปกครองบังคับบัญชาจำศาล และเจ้าหน้าที่</u></p>	<p>มาตรา 7 ให้ยกเลิกความในมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 11 ให้มีตุลาการพระธรรมนูญ อัยการทหาร นายทหารพระธรรมนูญ และ จำศาลทหาร หรือผู้ช่วยตำแหน่งดังกล่าวแล้ว ตามจำนวนที่กระทรวงกลาโหมกำหนด คุณสมบัติ พื้นความรู้ <u>หน้าที่และอำนาจ</u> ของบุคคลดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้เป็นไป ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด เว้นแต่ <u>ตุลาการพระธรรมนูญ ให้เป็นไปตามระเบียบ</u> <u>ที่คณะกรรมการตุลาการทหารกำหนด</u> <u>เมื่อตุลาการพระธรรมนูญได้รับแต่งตั้งให้</u> <u>ทำหน้าที่ในศาลทหาร ย่อมมีหน้าที่และอำนาจ</u> <u>ตามกฎหมาย และมีอิสระในการพิจารณา</u> <u>พิพากษาอรรถคดี และเมื่อได้รับแต่งตั้งให้</u> <u>ปฏิบัติหน้าที่ประจำศาลใด ให้มีอำนาจ</u> <u>ปกครองบังคับบัญชาจำศาล และเจ้าหน้าที่</u></p>	<p>ตามความจำเป็น”</p>

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 11/1 ให้ตุลาการพระธรรมนูญและอัยการทหารได้รับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่ง โดยเปรียบเทียบกับค่าตอบแทนและเงินประจำตำแหน่งของผู้พิพากษาหรือตุลาการศาลอื่น และพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงกลาโหมกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง”</p> <p>มาตรา 11/1 ให้ตุลาการพระธรรมนูญและอัยการทหารได้รับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่ง โดยเปรียบเทียบกับค่าตอบแทนและเงินประจำตำแหน่งของ</p>	<p><u>ประจำศาลนั้น ถ้าเป็นตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าศาลใด ให้มีอำนาจปกครองบังคับบัญชาตุลาการพระธรรมนูญในศาลนั้นด้วย</u></p> <p><u>ให้ตุลาการพระธรรมนูญและอัยการทหารได้รับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่ง โดยเปรียบเทียบกับค่าตอบแทนและเงินประจำตำแหน่งของผู้พิพากษาหรือตุลาการศาลอื่น และพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงกลาโหมกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง”</u></p> <p>มาตรา 8 ให้ยกเลิกความในมาตรา 11/1 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“<u>มาตรา 11/1 ให้มีคณะกรรมการตุลาการทหารขึ้นคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า “กตท.” ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นประธานกรรมการ เจ้ากรมพระธรรมนูญ</u></p>	<p><u>ประจำศาลนั้น ถ้าเป็นตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าศาลใด ให้มีอำนาจปกครองบังคับบัญชาตุลาการพระธรรมนูญในศาลนั้นด้วย</u></p> <p><u>ให้ตุลาการพระธรรมนูญและอัยการทหารได้รับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่ง โดยเปรียบเทียบกับค่าตอบแทนและเงินประจำตำแหน่งของผู้พิพากษาหรือตุลาการศาลอื่น และพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงกลาโหมกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง”</u></p> <p>มาตรา 8 ให้ยกเลิกความในมาตรา 11/1 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“<u>มาตรา 11/1 ให้มีคณะกรรมการตุลาการทหารขึ้นคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า “กตท.” ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นประธานกรรมการ เจ้ากรมพระธรรมนูญ</u></p>	

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ผู้พิพากษาหรือตุลาการศาลอื่น และพนักงาน อัยการ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เป็นไปตาม ระเบียบที่กระทรวงกลาโหมกำหนดโดยความ เห็นชอบของกระทรวงการคลัง	เป็นรองประธานกรรมการ เจ้ากรมเสมียนตรา หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร รองเจ้ากรม พระธรรมนูญ ผู้ช่วยเจ้ากรมพระธรรมนูญ ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าศาลทหารกลาง ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าศาลทหาร กรุงเทพ ตุลาการพระธรรมนูญรองหัวหน้า ศาลทหารสูงสุด ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้า คณะฝ่ายศาลทหารสูงสุด ผู้แทนจากที่ประชุมใหญ่ ศาลฎีกา ผู้แทนจากที่ประชุมใหญ่ศาลปกครอง สูงสุด เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง อัยการสูงสุด และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งปลัดกระทรวงกลาโหม แต่งตั้งจากหน่วยงานภายนอกกระทรวง กลาโหมจำนวนสองคน ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มี ลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ กตท. เป็นกรรมการ ให้ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้า สำนักงานศาลมณฑลทหาร เป็นกรรมการและ เลขานุการ และหัวหน้ากองงานกิจการยุติธรรม ทหาร สำนักตุลาการทหาร เป็นผู้ช่วยเลขานุการ	เป็นรองประธานกรรมการ เจ้ากรมเสมียนตรา หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร รองเจ้ากรม พระธรรมนูญ ผู้ช่วยเจ้ากรมพระธรรมนูญ ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าศาลทหารกลาง ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าศาลทหาร กรุงเทพ ตุลาการพระธรรมนูญรองหัวหน้า ศาลทหารสูงสุด ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้า คณะฝ่ายศาลทหารสูงสุด ผู้แทนจากที่ประชุมใหญ่ ศาลฎีกา ผู้แทนจากที่ประชุมใหญ่ศาลปกครอง สูงสุด เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง อัยการสูงสุด และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งปลัดกระทรวงกลาโหม แต่งตั้งจากหน่วยงานภายนอกกระทรวง กลาโหมจำนวนสองคน ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มี ลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ กตท. เป็นกรรมการ ให้ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้า สำนักงานศาลมณฑลทหาร เป็นกรรมการและ เลขานุการ และหัวหน้ากองงานกิจการยุติธรรม ทหาร สำนักตุลาการทหาร เป็นผู้ช่วยเลขานุการ	

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	<p><u>ให้กองงานกิจการยุติธรรมทหาร สำนัก</u> <u>ตุลาการทหาร มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้าน</u> <u>ธุรการของ กตท.</u>”</p> <p>มาตรา 9 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา 11/2 มาตรา 11/3 มาตรา 11/4 มาตรา 11/5 และมาตรา 11/6 แห่ง พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498</p> <p>“<u>มาตรา 11/2 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ</u> <u>มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการ</u> <u>ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้ง</u> <u>ให้เป็นกรรมการอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่ง</u> <u>กรรมการตามพระราชบัญญัตินี้เกินสองวาระ</u> <u>ติดต่อกันไม่ได้</u></p> <p><u>นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ</u> <u>กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ</u></p> <p>(1) <u>ตาย</u></p> <p>(2) <u>ลาออก</u></p> <p>(3) <u>ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะ</u> <u>ต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ กตท.</u></p>	<p><u>ให้กองงานกิจการยุติธรรมทหาร สำนัก</u> <u>ตุลาการทหาร มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้าน</u> <u>ธุรการของ กตท.</u>”</p> <p>มาตรา 9 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา 11/2 มาตรา 11/3 มาตรา 11/4 มาตรา 11/5 และมาตรา 11/6 แห่ง พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498</p> <p>“<u>มาตรา 11/2 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ</u> <u>มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการ</u> <u>ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้ง</u> <u>ให้เป็นกรรมการอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่ง</u> <u>กรรมการตามพระราชบัญญัตินี้เกินสองวาระ</u> <u>ติดต่อกันไม่ได้</u></p> <p><u>นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ</u> <u>กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ</u></p> <p>(1) <u>ตาย</u></p> <p>(2) <u>ลาออก</u></p> <p>(3) <u>ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะ</u> <u>ต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ กตท.</u></p>	

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	<p>(4) มีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง</p> <p><u>ถ้าตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิว่างลงก่อนครบวาระ ให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการแทนภายในกำหนดสามสิบวัน เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งจะเหลือไม่ถึงเก้าสิบวัน ในกรณีนี้จะไม่แต่งตั้งกรรมการแทนก็ได้</u></p> <p><u>ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการแทนให้อยู่ในตำแหน่งได้เท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน และหากมีกำหนดเวลาไม่ถึงหนึ่งปี ไม่ให้นับเป็นวาระการดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง</u></p> <p><u>มาตรา 11/3 การประชุมของ กตท. ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง และในจำนวนนี้ต้องมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่าหนึ่งคน จึงจะเป็นองค์ประชุม</u></p> <p><u>การวินิจฉัยชี้ขาดให้ถือเสียงข้างมาก ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด</u></p>	<p>(4) มีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง</p> <p><u>ถ้าตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิว่างลงก่อนครบวาระ ให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการแทนภายในกำหนดสามสิบวัน เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งจะเหลือไม่ถึงเก้าสิบวัน ในกรณีนี้จะไม่แต่งตั้งกรรมการแทนก็ได้</u></p> <p><u>ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการแทนให้อยู่ในตำแหน่งได้เท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน และหากมีกำหนดเวลาไม่ถึงหนึ่งปี ไม่ให้นับเป็นวาระการดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง</u></p> <p><u>มาตรา 11/3 การประชุมของ กตท. ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง และในจำนวนนี้ต้องมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่าหนึ่งคน จึงจะเป็นองค์ประชุม</u></p> <p><u>การวินิจฉัยชี้ขาดให้ถือเสียงข้างมาก ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด</u></p>	

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	<p>มาตรา 11/4 กตท. มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการบรรจุ การแต่งตั้งตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ การให้ตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ พ้นจากตำแหน่ง การงดบำเหน็จ และการให้ตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ ออกจากราชการ เนื่องจากกระทำผิดวินัยร้ายแรง ซึ่งเป็นผลจากการปฏิบัติหน้าที่ตุลาการ หรือตุลาการพระธรรมนูญ</p> <p>(2) ออกระเบียบกำหนดคุณสมบัติ พ้นความรู้ หน้าที่และอำนาจของตุลาการพระธรรมนูญ และคุณสมบัติของผู้ที่จะทำหน้าที่ตุลาการ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการบรรจุหรือแต่งตั้งตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ การให้ตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ พ้นจากตำแหน่ง การงดบำเหน็จ และการให้ตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ ออกจากราชการ เนื่องจากกระทำผิดวินัยร้ายแรง ซึ่งเป็นผลจากการปฏิบัติหน้าที่ตุลาการ หรือตุลาการ</p>	<p>มาตรา 11/4 กตท. มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการบรรจุ การแต่งตั้งตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ การให้ตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ พ้นจากตำแหน่ง การงดบำเหน็จ และการให้ตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ ออกจากราชการ เนื่องจากกระทำผิดวินัยร้ายแรง ซึ่งเป็นผลจากการปฏิบัติหน้าที่ตุลาการ หรือตุลาการพระธรรมนูญ</p> <p>(2) ออกระเบียบกำหนดคุณสมบัติ พ้นความรู้ หน้าที่และอำนาจของตุลาการพระธรรมนูญ และคุณสมบัติของผู้ที่จะทำหน้าที่ตุลาการ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการบรรจุหรือแต่งตั้งตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ การให้ตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ พ้นจากตำแหน่ง การงดบำเหน็จ และการให้ตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ ออกจากราชการ เนื่องจากกระทำผิดวินัยร้ายแรง ซึ่งเป็นผลจากการปฏิบัติหน้าที่ตุลาการ หรือตุลาการ</p>	

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	<p><u>พระธรรมนูญ</u></p> <p>(3) ออกระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญาทหาร หรือกิจการที่เกี่ยวข้องในศาลทหาร</p> <p>(4) แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อสืบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญาทหาร</p> <p>(5) แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อดำเนินการใด ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย เสนอต่อ กตท. บรรดาระเบียบที่ กตท. เห็นชอบให้เจ้ากรมพระธรรมนูญเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา</p> <p>มาตรา 11/5 ให้ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการตาม มาตรา 11/1 ประธานอนุกรรมการ และอนุกรรมการตามมาตรา 11/4 ได้รับ เบี้ยประชุมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา</p> <p>มาตรา 11/6 ให้สำนักงานตุลาการทหาร จัดทำรายงานการปฏิบัติงานของศาลทหาร</p>	<p><u>พระธรรมนูญ</u></p> <p>(3) ออกระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญาทหาร หรือกิจการที่เกี่ยวข้องในศาลทหาร</p> <p>(4) แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อสืบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญาทหาร</p> <p>(5) แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อดำเนินการใด ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย เสนอต่อ กตท. บรรดาระเบียบที่ กตท. เห็นชอบให้เจ้ากรมพระธรรมนูญเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา</p> <p>มาตรา 11/5 ให้ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการตาม มาตรา 11/1 ประธานอนุกรรมการ และอนุกรรมการตามมาตรา 11/4 ได้รับ เบี้ยประชุมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา</p> <p>มาตรา 11/6 ให้สำนักงานตุลาการทหาร จัดทำรายงานการปฏิบัติงานของศาลทหาร</p>	

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 13 ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาวางบทลงโทษผู้กระทำผิดต่อกฎหมายทหารหรือกฎหมายอื่นในทางอาญา ในคดีซึ่งผู้กระทำผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ในขณะที่กระทำผิด และมีอำนาจสั่งลงโทษบุคคลใด ๆ ที่กระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง</p>	<p>ซึ่งอย่างน้อยต้องมีจำนวนคดี สถานะคดี และการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการ ตุลาการ ธรรมนูญในศาลทหาร เสนอต่อ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรายงาน ต่อคณะรัฐมนตรีและสภาผู้แทนราษฎร ปีละหนึ่งครั้ง”</p> <p>มาตรา 10 ให้ยกเลิกความในมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 13 ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาวางบทลงโทษผู้กระทำผิดต่อกฎหมายทหาร หรือกฎหมายอื่นในทางอาญา ในคดีซึ่งผู้กระทำผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ในขณะที่กระทำผิด”</p>	<p>ซึ่งอย่างน้อยต้องมีจำนวนคดี สถานะคดี และการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการ ตุลาการ ธรรมนูญในศาลทหาร เสนอต่อ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรายงาน ต่อคณะรัฐมนตรีและสภาผู้แทนราษฎร ปีละหนึ่งครั้ง”</p> <p>มาตรา 10 ให้ยกเลิกความในมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 13 ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาวางบทลงโทษผู้กระทำผิดต่อกฎหมายทหาร หรือกฎหมายอื่นในทางอาญา ในคดีซึ่งผู้กระทำผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ในขณะที่กระทำผิด”</p>	

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	<p>มาตรา 11 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา 13/1 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญ ศาลทหาร พ.ศ. 2498</p> <p>“มาตรา 13/1 บุคคลใดกระทำความผิดฐาน ละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ให้ศาลทหาร มีอำนาจสั่งลงโทษได้ ดังนี้</p> <p>(1) ตักเตือน โดยจะมีคำตำหนิเป็น ลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้</p> <p>(2) ไล่ออกจากบริเวณศาล</p> <p>(3) ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือ ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>การสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลตาม วรรคหนึ่ง ฟังใ้ช้อย่างระมัดระวังและเท่าที่ จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี และหากเป็น การสั่งลงโทษตาม (3) ให้องค์คณะอื่นที่มีใช้ องค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีนั้นเป็น ผู้พิจารณาและสั่งลงโทษ”</p>	<p>มาตรา 11 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา 13/1 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญ ศาลทหาร พ.ศ. 2498</p> <p>“มาตรา 13/1 บุคคลใดกระทำความผิดฐาน ละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ให้ศาลทหาร มีอำนาจสั่งลงโทษได้ ดังนี้</p> <p>(1) ตักเตือน โดยจะมีคำตำหนิเป็น ลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้</p> <p>(2) ไล่ออกจากบริเวณศาล</p> <p>(3) ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือ ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>การสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลตาม วรรคหนึ่ง ฟังใ้ช้อย่างระมัดระวังและเท่าที่ จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี และหากเป็น การสั่งลงโทษตาม (3) ให้องค์คณะอื่นที่มีใช้ องค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีนั้นเป็น ผู้พิจารณาและสั่งลงโทษ”</p>	

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวามะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 14 คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร คือ</p> <p>(1) คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำผิดด้วยกัน</p> <p>(2) คดีที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน</p> <p>(3) คดีที่ต้องดำเนินในศาลเยาวชนและครอบครัว</p> <p>(4) คดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร</p>	<p>มาตรา 12 ให้ยกเลิกความในมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 14 คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร คือ</p> <p>(1) คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำผิดด้วยกัน</p> <p>(2) คดีที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน</p> <p>(3) <u>คดีที่อยู่ในอำนาจศาลชั้นอุทธรณ์</u></p> <p>(4) <u>คดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ</u></p> <p>(5) คดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร <u>หรือคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลวินิจฉัยชี้ขาดว่าอยู่ในอำนาจของศาลอื่น”</u></p>	<p>มาตรา 12 ให้ยกเลิกความในมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 14 คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร คือ</p> <p>(1) คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำผิดด้วยกัน</p> <p>(2) คดีที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน</p> <p>(3) <u>คดีที่อยู่ในอำนาจศาลชั้นอุทธรณ์</u></p> <p>(4) <u>คดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ</u></p> <p>(5) คดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร <u>หรือคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลวินิจฉัยชี้ขาดว่าอยู่ในอำนาจของศาลอื่น</u></p>	<p>มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 14 คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร คือ</p> <p>(1) คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำผิดด้วยกัน</p> <p>(2) <u>คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารเป็นผู้กระทำผิดกับบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหารเป็นผู้เสียหาย</u></p> <p>(3) คดีที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน</p> <p>(4) <u>คดีที่อยู่ในอำนาจศาลชั้นอุทธรณ์</u></p> <p>(5) <u>คดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ</u></p> <p>(6) คดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ใน</p>

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 17 ศาลทหารชั้นต้นมีเขตอำนาจดังนี้</p> <p>(1) ศาลจังหวัดทหารและศาลมณฑลทหารมีเขตอำนาจตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา</p> <p>(2) ศาลทหารกรุงเทพมีเขตอำนาจไม่จำกัดพื้นที่ แต่โดยปกติถ้าการกระทำผิดนั้นเกิดขึ้นในท้องถิ่นที่มีศาลทหาร ก็ให้พิจารณาพิพากษาในศาลทหารท้องถิ่นนั้น</p> <p>(3) ศาลประจำหน่วยทหาร มีอำนาจเหนือบุคคลที่สังกัดหน่วยทหารนั้นโดยไม่จำกัดพื้นที่</p>	<p>มาตรา 13 ให้ยกเลิกความในมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2526 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 17 ศาลทหารชั้นต้นมีเขตอำนาจดังนี้</p> <p>(1) ศาลมณฑลทหาร มีเขตอำนาจตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา</p> <p>(2) ศาลทหารกรุงเทพ มีเขตอำนาจไม่จำกัดพื้นที่ แต่โดยปกติถ้าการกระทำผิดนั้นเกิดขึ้นในท้องถิ่นที่มีศาลทหาร ก็ให้พิจารณาพิพากษาในศาลทหารท้องถิ่นนั้น</p> <p>(3) ศาลประจำหน่วยทหาร มีอำนาจเหนือบุคคลที่สังกัดหน่วยทหารนั้นโดยไม่จำกัดพื้นที่”</p>	<p>(6) <u>คดีที่ทหารกระทำความผิดทางอาญาต่อพลเรือน”</u></p> <p>มาตรา 13 ให้ยกเลิกความในมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2526 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 17 ศาลทหารชั้นต้นมีเขตอำนาจดังนี้</p> <p>(1) ศาลมณฑลทหาร มีเขตอำนาจตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา</p> <p>(2) ศาลทหารกรุงเทพ มีเขตอำนาจไม่จำกัดพื้นที่ แต่โดยปกติถ้าการกระทำผิดนั้นเกิดขึ้นในท้องถิ่นที่มีศาลทหาร ก็ให้พิจารณาพิพากษาในศาลทหารท้องถิ่นนั้น</p> <p>(3) ศาลประจำหน่วยทหาร มีอำนาจเหนือบุคคลที่สังกัดหน่วยทหารนั้นโดยไม่จำกัดพื้นที่”</p>	<p>อำนาจศาลทหาร หรือคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลวินิจฉัยชี้ขาดว่าอยู่ในอำนาจของศาลอื่น”</p> <p>มาตรา 6 ให้ยกเลิกความใน (1) ของมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2526 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“(1) ศาลมณฑลทหาร มีเขตอำนาจตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา”</p>

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวามะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 19 ศาลจังหวัดทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ทุกบทกฎหมาย เว้นแต่คดีที่จำเลยมียศทหารชั้นสัญญาบัตร</p> <p>มาตรา 20 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมีอำนาจสั่งให้ตุลาการพระธรรมนูญหนึ่งนายไปนั่งร่วมกับตุลาการศาลจังหวัดทหารอีกสองนายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาในกรณีเช่นนี้ให้ศาลจังหวัดทหารมีอำนาจและหน้าที่ตั้งศาลมณฑลทหาร</p>	<p>มาตรา 14 ให้ยกเลิกมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 และมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498</p> <p>มาตรา 15 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 25/1 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498</p>	<p>มาตรา 14 ให้ยกเลิกมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 และมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498</p> <p>มาตรา 15 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 25/1 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498</p>	<p>มาตรา 7 ให้ยกเลิกมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558</p> <p>มาตรา 8 ให้ยกเลิกมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498</p>

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวามะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 26 ศาลจังหวัดทหารต้องมี ตุลาการสามนายเป็นองค์คณะพิจารณา พิพากษา คือ นายทหารชั้นสัญญาบัตรสองนาย</p>	<p>“มาตรา 25/1 ในศาลทหารชั้นต้น ตุลาการพระธรรมนูญนายเดียวเป็นองค์คณะ มีอำนาจเกี่ยวแก่คดีซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลนั้น ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ใต้สวนและวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องหรือ คำขอที่ยื่นต่อศาลในคดีทั้งปวง</p> <p>(2) ใต้สวนและมีคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการ เพื่อความปลอดภัย</p> <p>(3) ใต้สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งใน คดีอาญา”</p> <p>มาตรา 16 ให้ยกเลิกมาตรา 26 แห่ง พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 302 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พุทธศักราช 2515</p>	<p>“มาตรา 25/1 ในศาลทหารชั้นต้น ตุลาการพระธรรมนูญนายเดียวเป็นองค์คณะ มีอำนาจเกี่ยวแก่คดีซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลนั้น ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ใต้สวนและวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องหรือ คำขอที่ยื่นต่อศาลในคดีทั้งปวง</p> <p>(2) ใต้สวนและมีคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการ เพื่อความปลอดภัย</p> <p>(3) ใต้สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งใน คดีอาญา”</p> <p>มาตรา 16 ให้ยกเลิกมาตรา 26 แห่ง พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 302 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พุทธศักราช 2515</p>	<p>มาตรา 9 ให้ยกเลิกมาตรา 26 แห่ง พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 302 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พุทธศักราช 2515</p>

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>ตุลาการพระธรรมนูญหนึ่งนาย</p> <p>มาตรา 27 ศาลมณฑลทหาร ศาลทหาร กรุงเทพ และศาลประจำหน่วยทหาร ต้องมี ตุลาการสามนายเป็นองค์คณะพิจารณา พิพากษา คือ</p> <p>นายทหารชั้นสัญญาบัตรสองนาย ตุลาการพระธรรมนูญหนึ่งนาย</p> <p>มาตรา 28 ศาลทหารกลางต้องมี ตุลาการห้านายเป็นองค์คณะพิจารณา พิพากษา คือ</p> <p>นายทหารชั้นนายพลหนึ่งหรือสองนาย</p>	<p>มาตรา 17 ให้ยกเลิกความในมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 27 ศาลมณฑลทหาร ศาลทหารกรุงเทพ และศาลประจำหน่วยทหาร ต้องมีตุลาการสามนายเป็นองค์คณะพิจารณา พิพากษา <u>ประกอบด้วย</u> ตุลาการพระธรรมนูญ หนึ่งนาย <u>และ</u>นายทหารชั้นสัญญาบัตรสองนาย <u>โดยอย่างน้อยหนึ่งนายต้องเป็นนายทหารจาก</u> <u>เหล่าทหารพระธรรมนูญ”</u></p> <p>มาตรา 18 ให้ยกเลิกความในมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 28 ศาลทหารกลางต้องมี ตุลาการห้านายเป็นองค์คณะพิจารณา พิพากษา <u>ประกอบด้วย</u> ตุลาการพระธรรมนูญ สองนาย นายทหารชั้นนายพล<u>หนึ่งนาย และ</u></p>	<p>มาตรา 17 ให้ยกเลิกความในมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 27 ศาลมณฑลทหาร ศาลทหารกรุงเทพ และศาลประจำหน่วยทหาร ต้องมีตุลาการสามนายเป็นองค์คณะพิจารณา พิพากษา <u>ประกอบด้วย</u> ตุลาการพระธรรมนูญ หนึ่งนาย <u>และ</u>นายทหารชั้นสัญญาบัตรสองนาย <u>โดยอย่างน้อยหนึ่งนายต้องเป็นนายทหารจาก</u> <u>เหล่าทหารพระธรรมนูญ”</u></p> <p>มาตรา 18 ให้ยกเลิกความในมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 28 ศาลทหารกลางต้องมี ตุลาการห้านายเป็นองค์คณะพิจารณา พิพากษา <u>ประกอบด้วย</u> ตุลาการพระธรรมนูญ สองนาย นายทหารชั้นนายพล<u>หนึ่งนาย และ</u></p>	

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>นายทหารชั้นนายพัน นายนาวา หรือ นายนาวาอากาศชั้นไป หนึ่งหรือสองนาย ตุลาการพระธรรมนูญสองนาย</p> <p>มาตรา 29 ศาลทหารสูงสุดต้องมี ตุลาการห้านายเป็นองค์คณะพิจารณา พิพากษา คือ</p> <p>นายทหารชั้นนายพลสองนาย ตุลาการพระธรรมนูญสามนาย</p> <p>มาตรา 30 ภายใต้บังคับมาตรา 10 ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการ คือ</p>	<p>นายทหารชั้นนายพัน นายนาวา หรือนายนาวา อากาศชั้นไปสองนาย <u>โดยอย่างน้อยหนึ่งนาย ต้องเป็นนายทหารจากเหล่าทหารพระธรรมนูญ</u>”</p> <p>มาตรา 19 ให้ยกเลิกความในมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 29 ศาลทหารสูงสุดต้องมี ตุลาการห้านายเป็นองค์คณะพิจารณา พิพากษา <u>ประกอบด้วย</u> ตุลาการพระธรรมนูญ สามนาย นายทหารชั้นนายพล<u>หนึ่งนาย และ</u> <u>นายทหารชั้นนายพัน นายนาวา หรือนายนาวา</u> <u>อากาศชั้นไปจากเหล่าทหารพระธรรมนูญ</u> <u>หนึ่งนาย</u>”</p> <p>มาตรา 20 ให้ยกเลิกความในมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 30 ภายใต้บังคับมาตรา 10 ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการ คือ</p>	<p>นายทหารชั้นนายพัน นายนาวา หรือนายนาวา อากาศชั้นไปสองนาย <u>โดยอย่างน้อยหนึ่งนาย ต้องเป็นนายทหารจากเหล่าทหารพระธรรมนูญ</u>”</p> <p>มาตรา 19 ให้ยกเลิกความในมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 29 ศาลทหารสูงสุดต้องมี ตุลาการห้านายเป็นองค์คณะพิจารณา พิพากษา <u>ประกอบด้วย</u> ตุลาการพระธรรมนูญ สามนาย นายทหารชั้นนายพล<u>หนึ่งนาย และ</u> <u>นายทหารชั้นนายพัน นายนาวา หรือนายนาวา</u> <u>อากาศชั้นไปจากเหล่าทหารพระธรรมนูญ</u> <u>หนึ่งนาย</u>”</p> <p>มาตรา 20 ให้ยกเลิกความในมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 30 ภายใต้บังคับมาตรา 10 ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการ คือ</p>	<p>มาตรา 10 ให้ยกเลิก (1) ของมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498</p>

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>(1) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาจังหวัดทหาร เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งนายทหารชั้นสัญญาบัตร ซึ่งรับราชการประจำอยู่ในพื้นที่จังหวัดทหาร นั้น ๆ เป็นตุลาการศาลจังหวัดทหาร</p> <p>(2) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชากรมพลทหาร เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งนายทหารชั้นสัญญาบัตร ซึ่งรับราชการประจำอยู่ในพื้นที่มณฑลทหาร นั้น ๆ เป็นตุลาการศาลมณฑลทหาร</p> <p>(3) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาหน่วยทหาร เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งนายทหารชั้นสัญญาบัตร ซึ่งรับราชการประจำอยู่ในหน่วยทหารนั้น ๆ เป็นตุลาการศาลประจำหน่วยทหาร</p> <p>(4) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารกรุงเทพ ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามความใน มาตรา นี้ จะแต่งตั้งนายทหารนอกประจำการ เป็นตุลาการก็ได้</p>	<p>(1) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชากรมพลทหาร เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งนายทหารชั้นสัญญาบัตร ซึ่งรับราชการประจำอยู่ในพื้นที่มณฑลทหาร นั้น ๆ เป็นตุลาการศาลมณฑลทหาร</p> <p>(2) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาหน่วยทหาร เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งนายทหารชั้นสัญญาบัตร ซึ่งรับราชการประจำอยู่ในหน่วยทหารนั้น ๆ เป็นตุลาการศาลประจำหน่วยทหาร</p> <p>(3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารกรุงเทพ โดยความเห็นชอบของ กตท. ตาม มาตรา 11/1 ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตาม ความในมาตรา นี้ จะแต่งตั้งนายทหารนอก ประจำการเป็นตุลาการก็ได้”</p>	<p>(1) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชากรมพลทหาร เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งนายทหารชั้นสัญญาบัตร ซึ่งรับราชการประจำอยู่ในพื้นที่มณฑลทหาร นั้น ๆ เป็นตุลาการศาลมณฑลทหาร</p> <p>(2) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาหน่วยทหาร เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งนายทหารชั้นสัญญาบัตร ซึ่งรับราชการประจำอยู่ในหน่วยทหารนั้น ๆ เป็นตุลาการศาลประจำหน่วยทหาร</p> <p>(3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารกรุงเทพ โดยความเห็นชอบของ กตท. ตาม มาตรา 11/1 ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตาม ความในมาตรา นี้ จะแต่งตั้งนายทหารนอก ประจำการเป็นตุลาการก็ได้”</p>	

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 35 ให้ตุลาการที่มีอาวุโสสูงสุดเป็นประธานในการพิจารณาพิพากษา</p> <p>มาตรา 36 ในเวลาไม่ปกติ คือ ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก ศาลทหารซึ่งมีอยู่แล้วในเวลาปกติคงพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ตามอำนาจ แต่ถ้าผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกได้ประกาศ หรือผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้สั่งตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก ให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณา</p>	<p>มาตรา 21 ให้ยกเลิกความในมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 35 ให้ตุลาการพระธรรมนูญที่มีอาวุโสสูงสุดเป็นประธานในการพิจารณาพิพากษา”</p> <p>มาตรา 22 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2503 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 36 ในเวลาไม่ปกติ คือ ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก<u>ทั่วราชอาณาจักร</u> ศาลทหารซึ่งมีอยู่แล้วในเวลาปกติคงพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ตามอำนาจ”</p>	<p>มาตรา 21 ให้ยกเลิกความในมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 35 ให้ตุลาการพระธรรมนูญที่มีอาวุโสสูงสุดเป็นประธานในการพิจารณาพิพากษา”</p> <p>มาตรา 22 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2503 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 36 ในเวลาไม่ปกติ คือ ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก<u>ทั่วราชอาณาจักร</u> ศาลทหารซึ่งมีอยู่แล้วในเวลาปกติคงพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ตามอำนาจ”</p>	

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>พิพากษาคดีอาญาใด ๆ อีก ก็ให้ศาลทหารพิจารณาพิพากษาคดีอาญาตามประกาศหรือคำสั่งนั้นได้ด้วย</p> <p>เมื่อหมดภาวะการรบหรือสถานะสงครามหรือเลิกใช้กฎอัยการศึก ศาลทหารยังคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ค้างอยู่ในศาลหรือที่ยังมีได้ฟ้อง แต่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมีอำนาจสั่งโอนคดีหรือส่งผู้ต้องหาไปดำเนินคดียังศาลทหารแห่งอื่นได้ และให้ศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีเช่นนี้มีอำนาจและหน้าที่ตั้งศาลทหารในเวลาไม่ปกติ</p>	<p>มาตรา 23 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 45/2 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498</p> <p>“มาตรา 45/2 ผู้ใดไม่ได้รับความเป็นธรรมในวิธีพิจารณาความอาญาทหาร สามารถร้องต่อ กตท. เพื่อตั้งอนุกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงตามมาตรา 11/4 (4) ทั้งนี้ การร้อง</p>	<p>มาตรา 23 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 45/2 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498</p> <p>“มาตรา 45/2 ผู้ใดไม่ได้รับความเป็นธรรมในวิธีพิจารณาความอาญาทหาร สามารถร้องต่อ กตท. เพื่อตั้งอนุกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงตามมาตรา 11/4 (4) ทั้งนี้ การร้อง</p>	

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p style="text-align: center;">ลักษณะ 2</p> <p style="text-align: center;">การควบคุมผู้ต้องหาในกรณีพิเศษ</p> <hr style="width: 20%; margin: auto;"/>	<p><u>ต่อ กตท. ดังกล่าวไม่เป็นเหตุให้กระบวนการพิจารณาในศาลสะดุดหยุดลง”</u></p> <p style="text-align: center;">มาตรา 24 ให้ยกเลิกความในลักษณะ 2 การควบคุมผู้ต้องหาในกรณีพิเศษ ของภาค 5 วิธีพิจารณาความอาญาทหาร แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p style="text-align: center;">“ลักษณะ 2</p> <p style="text-align: center;"><u>การปล่อยชั่วคราวและการควบคุมผู้ต้องหาในกรณีพิเศษ</u></p> <hr style="width: 20%; margin: auto;"/> <p style="text-align: center;"><u>มาตรา 45/3</u> คำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ไม่ว่าผู้นั้นต้องควบคุมหรือขังตาม</p>	<p><u>ต่อ กตท. ดังกล่าวไม่เป็นเหตุให้กระบวนการพิจารณาในศาลสะดุดหยุดลง”</u></p> <p style="text-align: center;">มาตรา 24 ให้ยกเลิกความในลักษณะ 2 การควบคุมผู้ต้องหาในกรณีพิเศษ มาตรา 46 ของภาค 5 วิธีพิจารณาความอาญาทหาร แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p style="text-align: center;">“ลักษณะ 2</p> <p style="text-align: center;"><u>การปล่อยชั่วคราวและการควบคุมผู้ต้องหาในกรณีพิเศษ</u></p> <hr style="width: 20%; margin: auto;"/> <p style="text-align: center;"><u>มาตรา 45/3</u> คำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ไม่ว่าผู้นั้นต้องควบคุมหรือขังตาม</p>	

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	<p>หมายศาล ย่อมยื่นได้โดยผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง ดังนี้</p> <p>(1) เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่และยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวนหรืออัยการทหาร แล้วแต่กรณี</p> <p>(2) เมื่อผู้ต้องหาต้องขังตามหมายศาล และยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อศาลนั้น</p> <p>(3) เมื่อผู้ต้องหาถูกฟ้องแล้ว ให้ยื่นต่อศาลทหารชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น</p> <p>(4) เมื่อศาลอ่านคำพิพากษาศาลทหารชั้นต้นหรือศาลทหารกลางแล้ว แม้ยังไม่มี การยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา หรือมีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาแล้ว แต่ยังไม่ได้ส่งสำนวนไปยังศาลทหารกลางหรือศาลทหารสูงสุด ให้ยื่นต่อศาลทหารชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น</p> <p>ในกรณีที่ศาลทหารชั้นต้นเห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว ให้ศาลทหารชั้นต้นส่งอนุญาต มิฉะนั้น ให้รับส่งคำร้องพร้อมสำนวนไปให้ศาลทหารกลางหรือศาลทหารสูงสุดเพื่อสั่งแล้วแต่กรณี</p>	<p>หมายศาล ย่อมยื่นได้โดยผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง ดังนี้</p> <p>(1) เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่และยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวนหรืออัยการทหาร แล้วแต่กรณี</p> <p>(2) เมื่อผู้ต้องหาต้องขังตามหมายศาล และยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อศาลนั้น</p> <p>(3) เมื่อผู้ต้องหาถูกฟ้องแล้ว ให้ยื่นต่อศาลทหารชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น</p> <p>(4) เมื่อศาลอ่านคำพิพากษาศาลทหารชั้นต้นหรือศาลทหารกลางแล้ว แม้ยังไม่มี การยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา หรือมีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาแล้ว แต่ยังไม่ได้ส่งสำนวนไปยังศาลทหารกลางหรือศาลทหารสูงสุด ให้ยื่นต่อศาลทหารชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น</p> <p>ในกรณีที่ศาลทหารชั้นต้นเห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว ให้ศาลทหารชั้นต้นส่งอนุญาต มิฉะนั้น ให้รับส่งคำร้องพร้อมสำนวนไปให้ศาลทหารกลางหรือศาลทหารสูงสุดเพื่อสั่งแล้วแต่กรณี</p>	

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 46 ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นทำให้ไม่อาจร้องขอให้ศาลทหารที่มีอำนาจสั่งขังผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามมาตรา 16 ได้ให้ผู้บังคับบัญชาทหารซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่</p>	<p>(5) เมื่อศาลส่งสำนวนไปยังศาลทหารกลางหรือศาลทหารสูงสุดแล้ว จะยื่นต่อศาลทหารชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น หรือจะยื่นต่อศาลทหารกลางหรือศาลทหารสูงสุดแล้วแต่กรณีก็ได้</p> <p>ในกรณีที่ยื่นต่อศาลทหารชั้นต้น ให้ศาลทหารชั้นต้นรีบส่งคำร้องไปยังศาลทหารกลางหรือศาลทหารสูงสุดเพื่อสั่ง แล้วแต่กรณี</p> <p>มาตรา 45/4 เมื่อได้รับคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ให้พนักงานสอบสวน อัยการทหาร หรือศาลรีบสั่งอย่างรวดเร็ว และให้พิจารณาดำเนินการโดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมวด 3 ปล่อยชั่วคราว</p> <p>มาตรา 46 ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นทำให้ไม่อาจร้องขอให้ศาลทหารที่มีอำนาจสั่งขังผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามมาตรา 16 ได้ให้ผู้บังคับบัญชาทหารซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่</p>	<p>(5) เมื่อศาลส่งสำนวนไปยังศาลทหารกลางหรือศาลทหารสูงสุดแล้ว จะยื่นต่อศาลทหารชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น หรือจะยื่นต่อศาลทหารกลางหรือศาลทหารสูงสุดแล้วแต่กรณีก็ได้</p> <p>ในกรณีที่ยื่นต่อศาลทหารชั้นต้น ให้ศาลทหารชั้นต้นรีบส่งคำร้องไปยังศาลทหารกลางหรือศาลทหารสูงสุดเพื่อสั่ง แล้วแต่กรณี</p> <p>มาตรา 45/4 เมื่อได้รับคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ให้พนักงานสอบสวน อัยการทหาร หรือศาลรีบสั่งอย่างรวดเร็ว และให้พิจารณาดำเนินการโดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมวด 3 ปล่อยชั่วคราว</p> <p>มาตรา 46 ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นทำให้ไม่อาจร้องขอให้ศาลทหารที่มีอำนาจสั่งขังผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามมาตรา 16 ได้ให้ผู้บังคับบัญชาทหารซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่</p>	

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวามะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>ใช้บังคับแก่บุคคลตามมาตรา 16 ซึ่งเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามมาตรา 14 ด้วยโดยอนุโลม</p> <p>การควบคุมผู้ต้องหาให้ถือว่าเป็นการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา</p> <p>มาตรา 49 ศาลทหารในเวลาปกติให้อัยการทหารหรือผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา แต่ถ้าผู้เสียหายมิได้เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารแล้ว ต้องมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์</p> <p>ศาลทหารในเวลาไม่ปกติหรือศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกตามความในมาตรา 40 และมาตรา 43 ให้อัยการทหารเท่านั้นมีอำนาจเป็นโจทก์</p>	<p>ใช้บังคับแก่บุคคลตามมาตรา 16 ซึ่งเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามมาตรา 14 ด้วยโดยอนุโลม</p> <p>การควบคุมผู้ต้องหาให้ถือว่าเป็นการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”</p> <p>มาตรา 25 ให้ยกเลิกความในมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 49 ศาลทหารในเวลาปกติให้อัยการทหารหรือผู้เสียหายมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องในคดีอาญา <u>โดยผู้เสียหายอาจมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์ ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีต่อศาลทหารโดยตรง</u></p> <p>ศาลทหารในเวลาไม่ปกติหรือศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกตามความในมาตรา 40 และมาตรา 43 ให้อัยการทหารเท่านั้นมีอำนาจเป็นโจทก์”</p>	<p>ใช้บังคับแก่บุคคลตามมาตรา 16 ซึ่งเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามมาตรา 14 ด้วยโดยอนุโลม</p> <p>การควบคุมผู้ต้องหาให้ถือว่าเป็นการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”</p> <p>มาตรา 25 ให้ยกเลิกความในมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 49 ศาลทหารในเวลาปกติให้อัยการทหารหรือผู้เสียหายมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องในคดีอาญา <u>โดยผู้เสียหายอาจมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์ ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีต่อศาลทหารโดยตรง</u></p> <p>ศาลทหารในเวลาไม่ปกติหรือศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกตามความในมาตรา 40 และมาตรา 43 ให้อัยการทหารเท่านั้นมีอำนาจเป็นโจทก์”</p>	<p>มาตรา 11 ให้ยกเลิกความในมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 49 ศาลทหารในเวลาปกติ<u>และศาลทหารในเวลาไม่ปกติ</u> ให้อัยการทหารหรือผู้เสียหายมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา</p> <p>ศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกตามมาตรา 40 และมาตรา 43 ให้อัยการทหารเท่านั้นมีอำนาจเป็นโจทก์ <u>ผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่อยู่ใน</u></p>

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>ผู้เสียหายจะเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ก็ตาม ต้องมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์</p> <p>มาตรา 51 เมื่ออัยการทหารร้องขอ ศาลทหารมีอำนาจพิพากษาให้จำเลยคืนทรัพย์สินใช้ราคาทรัพย์สิน หรือใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายให้แก่รัฐบาลได้ในกรณีที่จำเลยกระทำความผิด</p>	<p>มาตรา 26 ให้ยกเลิกความในมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 51 เมื่ออัยการทหารร้องขอ ศาลทหารมีอำนาจพิพากษาให้จำเลยคืนทรัพย์สินใช้ราคาทรัพย์สิน หรือใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายให้แก่รัฐได้ในกรณีที่จำเลยกระทำความผิด”</p> <p>มาตรา 27 ให้ยกเลิกความในมาตรา 55 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 25 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน</p>	<p>มาตรา 26 ให้ยกเลิกความในมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 51 เมื่ออัยการทหารร้องขอ ศาลทหารมีอำนาจพิพากษาให้จำเลยคืนทรัพย์สินใช้ราคาทรัพย์สิน หรือใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายให้แก่รัฐได้ในกรณีที่จำเลยกระทำความผิด”</p> <p>มาตรา 27 ให้ยกเลิกความในมาตรา 55 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 25 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน</p>	<p>อำนาจศาลทหารหรือไม่ ต้องมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์</p> <p><u>ในกรณีที่มิพบบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น กำหนดให้บุคคลใดมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารนอกจากที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งหรือวรรคสองก็ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยกรณีนั้น”</u></p>

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 55 ศาลทหารในเวลาปกติให้ ผู้เสียหายซึ่งมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ ตามมาตรา 49 วรรคหนึ่ง</p> <p>ศาลทหารในเวลาปกติและศาลทหารใน เวลาไม่ปกติ ให้จำเลยแต่งตั้งนายได้</p> <p>นายต้องเป็นนายความตามกฎหมาย ว่าด้วยนายความหรือนายความที่ กระทรวงกลาโหมกำหนด เมื่อนายได้รับ อนุญาตจากศาลแล้ว ให้ว่าต่างหรือแก้ต่างได้</p> <p>ศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณา พิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกตามมาตรา 40 และมาตรา 43 ห้ามแต่งตั้งนาย</p>	<p>พุทธศักราช 2520 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 55 ศาลทหารในเวลาปกติให้ ผู้เสียหายซึ่ง<u>เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาตาม</u> มาตรา 49 วรรคหนึ่ง<u>แต่งตั้งนายได้</u></p> <p>ศาลทหารในเวลาปกติและศาลทหารใน เวลาไม่ปกติ ให้จำเลยแต่งตั้งนายได้</p> <p>นายต้องเป็นนายความตามกฎหมาย ว่าด้วยนายความ <u>เว้นแต่กรณีและผู้เสียหายเป็น</u> <u>โจทก์ฟ้องคดีโดยตรงหรือกรณีศาลทหารใน</u> <u>เวลาไม่ปกติจะเป็นนายความที่กระทรวง</u> <u>กลาโหมกำหนดก็ได้</u> เมื่อนายได้รับอนุญาต จากศาลแล้ว ให้ว่าต่างหรือแก้ต่างได้</p> <p>ศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณา พิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกตามมาตรา 40 และมาตรา 43 ห้ามแต่งตั้งนาย”</p> <p>มาตรา 28 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา 55/1 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญ ศาลทหาร พ.ศ. 2498</p>	<p>พุทธศักราช 2520 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 55 ศาลทหารในเวลาปกติให้ ผู้เสียหายซึ่ง<u>เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาตาม</u> มาตรา 49 วรรคหนึ่ง<u>แต่งตั้งนายได้</u></p> <p>ศาลทหารในเวลาปกติและศาลทหารใน เวลาไม่ปกติ ให้จำเลยแต่งตั้งนายได้</p> <p>นายต้องเป็นนายความตามกฎหมาย ว่าด้วยนายความ <u>เว้นแต่กรณีและผู้เสียหายเป็น</u> <u>โจทก์ฟ้องคดีโดยตรงหรือกรณีศาลทหารใน</u> <u>เวลาไม่ปกติจะเป็นนายความที่กระทรวง</u> <u>กลาโหมกำหนดก็ได้</u> เมื่อนายได้รับอนุญาต จากศาลแล้ว ให้ว่าต่างหรือแก้ต่างได้</p> <p>ศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณา พิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกตามมาตรา 40 และมาตรา 43 ห้ามแต่งตั้งนาย”</p> <p>มาตรา 28 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา 55/1 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญ ศาลทหาร พ.ศ. 2498</p>	

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 59 การพิจารณาและสืบพยานในศาลทหาร ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ หรือไม่ตั้งใจฟัง จะไม่ทำต่อหน้าจำเลยนั้นก็ได้</p>	<p>“มาตรา 55/1 ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ให้ศาลจัดการส่งต่อไปนี้</p> <p>(1) ในคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ ให้ไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าคดีนั้นอัยการทหารได้ฟ้องจำเลย โดยข้อหาอย่างเดียวกันด้วยแล้ว ให้จัดการตามอนุมาตรา (2)</p> <p>(2) ในคดีที่อัยการทหารเป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้</p> <p><u>ในกรณีที่มีการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา”</u></p> <p>มาตรา 29 ให้ยกเลิกความในมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 59 การพิจารณาและสืบพยานในศาลทหาร ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย”</p>	<p>“มาตรา 55/1 ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ให้ศาลจัดการส่งต่อไปนี้</p> <p>(1) ในคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ ให้ไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าคดีนั้นอัยการทหารได้ฟ้องจำเลย โดยข้อหาอย่างเดียวกันด้วยแล้ว ให้จัดการตามอนุมาตรา (2)</p> <p>(2) ในคดีที่อัยการทหารเป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้</p> <p><u>ในกรณีที่มีการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา”</u></p> <p>มาตรา 29 ให้ยกเลิกความในมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 59 การพิจารณาและสืบพยานในศาลทหาร ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย”</p>	

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวามะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 61 ภายใต้บังคับบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์และฎีกาตามพระราชบัญญัตินี้ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลา ปกติ โจทก์ จำเลย ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการ หรือผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ อาจอุทธรณ์หรือฎีกา ได้ภายในสามสิบวัน ทั้งนี้ นับแต่วันอ่านหรือ ถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งให้จำเลยฟัง คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารใน เวลาไม่ปกติ และศาลอาญาศึกษาหรือศาลที่ พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกษาตาม มาตรา 40 และมาตรา 43 ห้ามอุทธรณ์หรือ ฎีกา</p>	<p>มาตรา 30 ให้ยกเลิกความในวรรคสอง ของมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญ ศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 25 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2520 และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารใน เวลาไม่ปกติเฉพาะในเวลาที่มีการรบหรือสถานะ สงคราม และศาลอาญาศึกษาหรือศาลที่พิจารณา พิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกษาตามมาตรา 40 และมาตรา 43 ห้ามอุทธรณ์ หรือฎีกา”</p>	<p>มาตรา 30 ให้ยกเลิกความในวรรคสอง ของมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญ ศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 25 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2520 และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารใน เวลาไม่ปกติเฉพาะในเวลาที่มีการรบหรือสถานะ สงคราม และศาลอาญาศึกษาหรือศาลที่พิจารณา พิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกษาตามมาตรา 40 และมาตรา 43 ห้ามอุทธรณ์ หรือฎีกา”</p>	<p>มาตรา 12 ให้ยกเลิกความในวรรคสอง ของมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญ ศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 25 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2520 และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารใน เวลาไม่ปกติที่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะ สงคราม และศาลอาญาศึกษาหรือศาลที่พิจารณา พิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกษาตามมาตรา 40 และมาตรา 43 ห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา ส่วน คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลา ไม่ปกติกรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่ง</p>

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 62 ในคดีที่ศาลทหารกลางพิพากษายืนตามศาลทหารชั้นต้นให้ยกฟ้อง โจทก์โดยอาศัยข้อเท็จจริง หรือพิพากษายืนให้ลงโทษ หรือแก้ไขเล็กน้อย และจำคุกจำเลยไม่เกินห้าปี หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับแต่โทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือศาลทหารชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แม้ศาลทหารกลางพิพากษาแก้ไขมากก็ตาม ถ้าศาลทหารกลางยังคงลงโทษจำเลยไม่เกิน</p>	<p>มาตรา 31 ให้ยกเลิกความในมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 62 ในคดีที่ศาลทหารกลางพิพากษายืนตามศาลทหารชั้นต้นให้ยกฟ้อง โจทก์โดยอาศัยข้อเท็จจริง หรือพิพากษายืนให้ลงโทษ หรือแก้ไขเล็กน้อย และจำคุกจำเลยไม่เกินห้าปี หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ แต่โทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือศาลทหารชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แม้ศาลทหารกลางพิพากษาแก้ไขมากก็ตาม ถ้าศาลทหารกลางยังคงลงโทษจำเลยไม่เกิน</p>	<p>มาตรา 31 ให้ยกเลิกความในมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 62 ในคดีที่ศาลทหารกลางพิพากษายืนตามศาลทหารชั้นต้นให้ยกฟ้อง โจทก์โดยอาศัยข้อเท็จจริง หรือพิพากษายืนให้ลงโทษ หรือแก้ไขเล็กน้อย และจำคุกจำเลยไม่เกินห้าปี หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับแต่โทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือศาลทหารชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แม้ศาลทหารกลางพิพากษาแก้ไขมากก็ตาม ถ้าศาลทหารกลางยังคงลงโทษจำเลยไม่เกิน</p>	<p>“ไม่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม บุคคลตามวรรคหนึ่งอาจอุทธรณ์ได้ภายใน สามสิบวันนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่าน คำพิพากษาหรือคำสั่งให้จำเลยฟัง กรณีเช่นนี้ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด”</p>

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<p>กำหนดที่ว่ามานี้ ห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง และในกรณีเช่นนี้มีให้นำบทบัญญัติมาตรา 221 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับ</p> <p>มาตรา 65 ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ คือ</p> <p>(1) นายทหารผู้บังคับบัญชาจำเลยซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป หรือมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันขึ้นไปที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาดำแหน่งชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป เป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดทหาร ศาลมณฑลทหาร หรือศาลทหารกรุงเทพ</p> <p>(2) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารชั้นต้นเป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษในกรณีที่ทำเลยอยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาหรือไม่อยู่ใต้บังคับบัญชาของทหาร</p> <p>(3) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลประจำ</p>	<p>กำหนดที่ว่ามานี้ ห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง”</p> <p>มาตรา 32 ให้ยกเลิกความใน (1) ของมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“(1) นายทหารผู้บังคับบัญชาจำเลยซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป หรือมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันขึ้นไปที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาดำแหน่งชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป เป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลมณฑลทหารหรือศาลทหารกรุงเทพ”</p>	<p>กำหนดที่ว่ามานี้ ห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง”</p> <p>มาตรา 32 ให้ยกเลิกความใน (1) ของมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“(1) นายทหารผู้บังคับบัญชาจำเลยซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป หรือมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันขึ้นไปที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาดำแหน่งชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป เป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลมณฑลทหารหรือศาลทหารกรุงเทพ”</p>	<p>มาตรา 13 ให้ยกเลิกความใน (1) ของมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“(1) นายทหารผู้บังคับบัญชาจำเลยซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป หรือมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันขึ้นไปที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาดำแหน่งชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป เป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลมณฑลทหารหรือศาลทหารกรุงเทพ”</p>

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
หน่วยทหารหรือศาลอาญาศึกษาเป็นผู้มีอำนาจสั่ง ลงโทษตามคำพิพากษาของศาลนั้น ๆ	<p>มาตรา 33 ให้คณะกรรมการตุลาการ ทหารและคณะอนุกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง ตามข้อบังคับ กระทรวงกลาโหมว่าด้วย ตุลาการศาลทหาร พ.ศ. 2528 และที่แก้ไข เพิ่มเติม ทำหน้าที่คณะกรรมการตุลาการทหาร และคณะอนุกรรมการต่อไปจนกว่าจะมี การแต่งตั้งคณะกรรมการตุลาการทหารตาม พระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินเก้าสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ</p> <p>มาตรา 34 ผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้เป็น ตุลาการพระธรรมนูญตามกฎหมายว่าด้วย ธรรมนูญศาลทหารอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับ ให้ผู้นั้นเป็นตุลาการพระธรรมนูญตาม พระราชบัญญัตินี้ต่อไป</p>	<p>มาตรา 33 ให้คณะกรรมการตุลาการ ทหารและคณะอนุกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง ตามข้อบังคับ กระทรวงกลาโหมว่าด้วย ตุลาการศาลทหาร พ.ศ. 2528 และที่แก้ไข เพิ่มเติม ทำหน้าที่คณะกรรมการตุลาการทหาร และคณะอนุกรรมการต่อไปจนกว่าจะมี การแต่งตั้งคณะกรรมการตุลาการทหารตาม พระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินเก้าสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ</p> <p>มาตรา 34 ผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้เป็น ตุลาการพระธรรมนูญตามกฎหมายว่าด้วย ธรรมนูญศาลทหารอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับ ให้ผู้นั้นเป็นตุลาการพระธรรมนูญตาม พระราชบัญญัตินี้ต่อไป</p>	

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวยการ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	<p><u>มาตรา 35</u> บรรดาคดีทุจริตและ ประพฤติมิชอบที่ค้างการพิจารณาอยู่ใน ศาลทหารก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้โอนไปพิจารณาพิพากษาในศาลอาญาคดี ทุจริตและประพฤติมิชอบ</p>	<p><u>มาตรา 35</u> บรรดาคดีทุจริตและ ประพฤติมิชอบที่ค้างการพิจารณาอยู่ใน ศาลทหารก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้โอนไปพิจารณาพิพากษาในศาลอาญาคดี ทุจริตและประพฤติมิชอบ</p>	<p><u>มาตรา 14</u> บทบัญญัติมาตรา 49 แห่ง พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช่ บังคับแก่บรรดาคดีที่อัยการทหารได้ยื่นฟ้องไว้ ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ</p> <p><u>มาตรา 15</u> บทบัญญัติมาตรา 61 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญ ศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช่บังคับแก่บรรดาคดีที่ถึง ที่สุดแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ</p> <p><u>มาตรา 16</u> ให้พระราชกฤษฎีกากำหนด เขตอำนาจศาลมณฑลทหาร พ.ศ. 2558 ที่ออก</p>

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
			<p>ตามมาตรา 17 (1) แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2526 ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ให้คงใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ</p> <p>มาตรา 17 บรรดาคดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารเป็นผู้กระทำผิดกับผู้เสียหายเป็นบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหาร ซึ่งได้ยื่นฟ้องต่อศาลทหารไว้แล้วก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ หากการพิจารณาคดียังไม่แล้วเสร็จให้โอนคดีนั้นไปยังศาลพลเรือนที่มีเขตอำนาจเพื่อพิจารณาพิพากษาต่อไป แต่หากศาลทหารได้พิจารณาเสร็จแล้วและอยู่ระหว่างนัดฟังคำพิพากษา หรืออยู่</p>

พระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	<p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p>	<p><u>ระหว่างนัดฟังคำพิพากษา หรืออยู่ระหว่าง</u> <u>อุทธรณ์หรือฎีกา ก็ให้ศาลทหารมีอำนาจ</u> <u>พิจารณาพิพากษาต่อไปจนกว่าคดีจะถึงที่สุด</u></p> <p>ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ</p> <p>.....</p> <p>นายกรัฐมนตรี</p>

ส่วนที่ 2

บทวิเคราะห์

“ทหาร” เป็นบุคคลที่ต้องเข้ารับการศึกษาวิธีและการใช้ยุทธวิธีต่าง ๆ ในการรบเพื่อป้องกันประเทศ การควบคุมทหารให้อยู่ในระเบียบวินัยและปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในเวลาปกติและในเวลาสงคราม จำเป็นต้องมีการจัดการปกครองด้วยการแบ่งชั้นยศเพื่อให้เกิดสายการบังคับบัญชา โดยผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชาผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติราชการให้ลุล่วงตามวัตถุประสงค์ ซึ่งหลักเกณฑ์นี้เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งอำนาจในการกำกับดูแลวินัยทหาร ผู้บังคับบัญชาย่อมมีอำนาจโดยชอบที่จะดำเนินการลงโทษได้ แต่ถ้าการกระทำความผิดมีระดับความร้ายแรงเกินกว่าอำนาจของผู้บังคับบัญชาที่จะใช้อำนาจตามกฎหมายลงโทษได้ต้องเสนอเรื่องให้ “ศาลทหาร” เป็นผู้พิจารณาและสั่งลงโทษ ศาลทหารจะเป็นหลักประกันการบังคับใช้กฎหมายที่จะทำให้การปกครองบังคับบัญชาทหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ขัดกับเอกภาพในการบังคับบัญชา และเป็นศาลที่จัดตั้งขึ้นเพื่อบุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลทหารเท่านั้น โดยยึดถือเขตอำนาจศาลเหนือตัวบุคคลผู้กระทำความผิด ไม่ใช่เขตอำนาจเหนือท้องที่ที่ความผิดเกิดขึ้นหรือประเภทของลักษณะความผิดที่ได้กระทำ ซึ่งแตกต่างจากศาลยุติธรรม ดังนั้น ในเวลาปกติศาลทหารจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่พลเมืองทั่วไปกระทำความผิด แต่ในเวลาไม่ปกติ เช่น มีการรบหรืออยู่ในภาวะศึกสงครามหรือการประกาศใช้กฏอัยการศึก พลเมืองทั่วไปที่กระทำความผิดอาจตกอยู่ในอำนาจของศาลทหารได้ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้¹

“ศาลทหาร” ในปัจจุบันจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มีอำนาจพิจารณาพิพากษาวางบทลงโทษผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายทหารหรือกฎหมายอื่นในทางอาญาในคดีซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในขณะที่กระทำความผิด และมีอำนาจสั่งลงโทษบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง รวมทั้งพิจารณาพิพากษาคดีอื่นตามที่กฎหมายกำหนด

เนื่องจากในปี 2558 ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างของกองทัพบก โดยกำหนดให้มณฑลทหารบกเป็นส่วนราชการที่ขึ้นต่อกองทัพภาคเพิ่มขึ้นและยกเลิกจังหวัดทหารบกทุกแห่ง รวมทั้งกำหนดหน้าที่และเขตพื้นที่ของมณฑลทหารบกใหม่ ประกอบกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 บางประการยังเป็นการจำกัดสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับจากสังคมระหว่างประเทศ เช่น สิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลทหารของผู้เสียหายที่ไม่ใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารที่ไม่สามารถเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหารด้วยตนเองได้ สิทธิในการมีทนายของจำเลย สิทธิในการอุทธรณ์หรือฎีกาค่าพิพากษาของศาลทหาร อีกทั้งในหลายกรณีที่คำพิพากษาของศาลทหารทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าการได้รับสิทธิพิเศษมากกว่า

¹ โกเมศ สุภงกช, ‘ปัญหาเกี่ยวกับเขตอำนาจของศาลทหาร’ (วิทยานพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2555) 37-38.

พลเรือนทั่วไป ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทหาร จึงควรต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อให้ประชาชนได้รับความคุ้มครองมากขึ้น และให้ทหารกับพลเรือนอยู่ภายใต้กระบวนการยุติธรรมที่เสมอภาคกัน

ด้วยเหตุผลข้างต้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ต่อสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุคมาอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การยกเลิกศาลจังหวัดทหาร

เมื่อปี 2558 ได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการ กองทัพบก กองทัพไทย กระทรวงกลาโหม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 กฎกระทรวงกำหนดหน้าที่และเขตพื้นที่ของมณฑลทหารบก พ.ศ. 2558 และพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอำนาจศาลมณฑลทหาร พ.ศ. 2558 ส่งผลให้มีการปรับโครงสร้างของกองทัพบก โดยมีมณฑลทหารบกในการปกครองบังคับบัญชาของกองทัพภาคเพิ่มขึ้น มีการกำหนดหน้าที่และเขตพื้นที่ของมณฑลทหารขึ้นใหม่ และยกเลิกจังหวัดทหารบกทั้งหมดรวมทั้งกำหนดเขตอำนาจศาลมณฑลทหารบกเสียใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับหน้าที่และเขตพื้นที่ของมณฑลทหารบกที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ไม่มีศาลจังหวัดทหารบกเหลืออยู่ ดังนั้น การที่ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ทั้ง 3 ฉบับที่เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งกำหนดให้ยกเลิกและแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับศาลจังหวัดทหาร จึงเป็นการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับโครงสร้างของกองทัพบกที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

2. คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 กำหนดให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาวางบทลงโทษผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายทหารหรือกฎหมายอื่นในทางอาญา ในคดีซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในขณะที่กระทำความผิด และมีอำนาจสั่งลงโทษบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งการกำหนดไว้เช่นนี้เป็น การกำหนดอำนาจศาลทหารตามหลักตัวบุคคล ทำให้ผู้กระทำความผิดที่ได้กระทำความผิดที่มีโทษทางอาญาไม่ว่าจะเป็นความผิดตามกฎหมายใดในขณะที่เป็นทหารจะต้องถูกดำเนินคดีในศาลทหาร แม้ว่าการกระทำความผิดนั้นจะไม่ได้เกิดขึ้นหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการในฐานะทหารก็ตาม อีกทั้งในกรณี ที่ทหารได้กระทำความผิดขึ้นในระหว่างที่ยังรับราชการทหารอยู่ แต่ความผิดเพิ่งปรากฏขึ้นภายหลังจากที่พ้นจากราชการทหารแล้ว ผู้กระทำความผิดนั้นก็ยังคงต้องถูกดำเนินคดีในศาลทหาร มิได้ถูกดำเนินคดีใน ศาลยุติธรรมดังเช่นพลเรือนกระทำความผิด ทำให้เกิดความแตกต่างกันในวิธีพิจารณาคดีอันเนื่องมาจาก ความแตกต่างของสถานะบุคคลระหว่างทหารกับพลเรือนที่กระทำความผิดกฎหมายเดียวกัน ขัดกับหลัก ความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย (equality before the Law) ที่กำหนดไว้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) และกติการะหว่าง ประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenants of Civil and Political

Rights) ซึ่งให้การรับรองไว้ว่าบุคคลทุกคนไม่ว่าจะมีฐานะทางกฎหมายอย่างไรก็ต้องตกอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน

นอกจากนั้น ความผิดบางประเภท เช่น คดีเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา คดีเยาวชนและครอบครัว และคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นคดีที่มีความซับซ้อนทั้งในเรื่องของข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการพิจารณาพิพากษาคดี อีกทั้งในคดีบางประเภทจำเป็นต้องใช้วิธีพิจารณาความโดยระบบไต่สวน เช่น คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อให้ศาลเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาข้อเท็จจริงได้มากขึ้น เนื่องจากผู้กระทำความผิดในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบมักเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ พยานหลักฐานต่าง ๆ มักอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐ จึงเป็นการยากที่บุคคลทั่วไปจะค้นหารวบรวมพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งในส่วนของศาลยุติธรรมนั้นการดำเนินคดีเหล่านี้จะดำเนินการโดยศาลชั้นอุทธรณ์ที่มีผู้พิพากษาสมทบซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ ร่วมเป็นองค์คณะกับผู้พิพากษาซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการในการพิจารณาพิพากษาคดี ทำให้ข้อโต้แย้งต่าง ๆ ได้รับการพิจารณาโดยผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเฉพาะด้าน เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความในคดี แต่เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างของกระบวนการยุติธรรมทหารแล้วจะเห็นได้ว่า แม้องค์คณะของตุลาการในศาลทหารจะประกอบด้วยตุลาการพระธรรมนูญซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ในด้านกฎหมายเทียบได้กับผู้พิพากษาซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการในศาลยุติธรรม และตุลาการทหารซึ่งร่วมเป็นองค์คณะในการพิจารณาคดีที่แต่งตั้งมาจากนายทหารชั้นสัญญาบัตร ซึ่งสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีในสาขาต่าง ๆ ก็ตาม แต่ก็อาจไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านอื่นเพียงพอ จึงอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นธรรมในการพิจารณาคดีตามกฎหมายอื่นนอกจากคดีตามกฎหมายทหารได้

ดังนั้น การที่ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักษณะอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ได้แก้ไขเพิ่มเติมให้คดีที่อยู่ในอำนาจศาลชั้นอุทธรณ์ คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ และคดีที่ทหารกระทำความผิดทางอาญาต่อพลเรือน เป็นคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร จึงมีผลให้คดีเหล่านี้จะต้องดำเนินคดีในศาลพลเรือน ซึ่งจะทำให้กระบวนการยุติธรรมเป็นไปตามหลักความเสมอภาคและสอดคล้องกับหลักการสากล

3. สิทธิในการฟ้องคดีของผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 กำหนดบุคคลที่มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารไว้ คือ ในกรณีของศาลทหารในเวลาปกติให้อัยการทหารหรือผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลทหารเป็นผู้มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา แต่ถ้าผู้เสียหายมิได้เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารแล้วต้องมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์ และกรณีของศาลทหารในเวลาไม่ปกติหรือศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึก ให้อัยการทหารเท่านั้นมีอำนาจเป็นโจทก์ผู้เสียหายจะเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ก็ตามต้องมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์

การที่ศาลทหารเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารฟ้องคดีอาญาในศาลทหารในเวลาปกติได้นั้น สืบเนื่องมาจากการที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยใช้หลักดำเนินคดี

อาญาโดยผู้เสียหายเป็นหลักมาช่วงระยะเวลาหนึ่งก่อนที่จะเปลี่ยนมาใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเป็นหลัก จึงทำให้หลักการนี้ยังคงได้รับการยอมรับอยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย สำหรับการจำกัดสิทธิของผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจศาลทหารไม่ให้มีสิทธิฟ้องคดีอาญาในศาลทหารได้นั้น มีเหตุผลเนื่องมาจากความจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมทางวินัยทหารอย่างเข้มงวดทั้งในเวลาปกติและเวลา มีศึกสงคราม หากอนุญาตให้บุคคลที่ไม่ใช่ทหารหรือไม่ใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีสิทธิฟ้องคดีอาญาในศาลทหารได้ จะส่งผลกระทบต่อความลับของทางราชการได้²

อย่างไรก็ตาม การที่พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 กำหนดให้เฉพาะผู้เสียหายที่เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหารในเวลาปกติได้ ส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้เสียหายที่ไม่ได้เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลทหารหลายประการ³ คือ

1) คำสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของอัยการทหารเป็นการตัดสิทธิผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารที่จะไปฟ้องคดีอาญาได้เองในภายหลัง ทำให้ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายได้

2) ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารไม่มีสิทธิขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับอัยการทหาร

3) บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาของผู้เสียหายที่อยู่ในอำนาจของศาลทหารไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่อยู่ในอำนาจของศาลทหารซึ่งถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้ เช่น พลทหาร ก. ถูกร้อยโท ข. ทำร้ายจนถึงแก่ความตาย กรณีดังกล่าวบิดาหรือมารดาของพลทหาร ก. ก็ไม่มีสิทธิที่จะฟ้องคดีร้อยโท ข. ต่อศาลทหารได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายให้อำนาจผู้คนอื่นมีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายในการดำเนินคดีของศาลทหารได้

4) ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารฟ้องคดีเองแล้วต่อมาตายลงในระหว่างการพิจารณาคดี ทายาทของผู้เสียหายไม่มีสิทธิขอเข้ารับมรดกความแทนผู้เสียหายได้ เช่น พลทหาร ก. ฟ้องร้อยโท ข. ต่อศาลทหาร ต่อมาพลทหาร ก. ได้เสียชีวิตลง กรณีดังกล่าวบิดาหรือมารดาของพลทหาร ก. ไม่สามารถที่จะรับมรดกความของ พลทหาร ก. ที่จะดำเนินคดีอาญาในศาลทหารต่อไปได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า บทบัญญัติของพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ทำให้สิทธิของผู้เสียหายในการฟ้องคดีต่อศาลทหารและศาลพลเรือนแตกต่างกันอันเป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาคที่มุ่งให้ประชาชนทุกคนได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน อีกทั้งเป็นการจำกัดสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยรับรองไว้ ดังนั้น การที่ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะเป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำานวย กับคณะเป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ กับคณะ

² สายันต์ สุโขพิช, 'สิทธิของผู้เสียหายในศาลทหาร : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2547) 166.

³ นิमित นูโพนทอง, 'ศาลทหารไทยกับมาตรฐานระหว่างประเทศ' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2557) 124-125.

เป็นผู้เสนอ) ได้แก้ไขเพิ่มเติมให้ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในศาลทหารในเวลาปกติและศาลทหารในเวลาไม่ปกติได้ จะทำให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมมากขึ้นและสอดคล้องกับหลักการสากลที่กำหนดไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR)

4. สิทธิในการอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

การอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเป็นไปตามหลักการทบทวนคำพิพากษา (Judgment Review) ซึ่งหมายถึง กระบวนการตรวจสอบคำพิพากษาของศาลชั้นต้นโดยศาลสูง เพื่อตรวจสอบทบทวนและแก้ไขข้อผิดพลาดบกพร่องที่อาจปรากฏในคำพิพากษาศาลชั้นต้น ตามความมุ่งหมายที่ว่าคำพิพากษาจะต้องมีความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งการพิจารณาคดีในลักษณะนี้จะต้องตรวจสอบจากสำนวนคดีของศาลชั้นต้นเป็นหลัก โดยฟังข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสำนวนของศาลชั้นต้น ทั้งนี้ ศาลสูง จะทำการตรวจสอบทบทวนความผิดพลาดบกพร่องในข้อกฎหมาย เช่น ตรวจสอบทบทวนการปรับใช้กฎหมาย การตีความกฎหมาย หรือตรวจสอบทบทวนความผิดพลาดบกพร่องในขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล ซึ่งอาจเกิดความผิดพลาดในการวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาชั้นได้⁴

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการอุทธรณ์คำพิพากษาและคำสั่งของศาลทหารไว้ โดยกำหนดให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาปกติ โจทก์ จำเลย ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการหรือผู้มีอำนาจส่งลงโทษอาจอุทธรณ์หรือฎีกาได้ภายใน 30 วันนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งให้จำเลยฟัง แต่สำหรับคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ และศาลอาญาศึกษาหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกษา นั้น ห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา ทั้งนี้ เนื่องมาจากในเวลาที่มีเหตุจำเป็นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยให้ปราศจากภัย ซึ่งจะมีมาจากภายนอกหรือภายในราชอาณาจักร อยู่ในเวลาการรบ สถานะสงคราม หรือเกิดการจลาจล คณะรัฐมนตรีจะมอบอำนาจให้แก่ฝ่ายทหารในการเข้าควบคุมสถานการณ์เพื่อให้บ้านเมืองกลับสู่สภาวะปกติโดยเร็ว โดยให้อำนาจประกาศกฎอัยการศึกตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 ซึ่งในระหว่างนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการควบคุมทางวินัยทหารอย่างเข้มงวด ทหารต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด กระบวนการยุติธรรมทหารจึงต้องดำเนินการไปอย่างรวดเร็วและเด็ดขาดยิ่งกว่าในเวลาปกติ⁵

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเฉพาะหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่ห้ามมิให้อุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติแล้ว จะเห็นได้ว่าเมื่อมีการประกาศใช้กฎอัยการศึกไม่ว่าประเทศจะอยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามหรือไม่ก็ตาม ศาลทหารที่อยู่ในพื้นที่ประกาศใช้

⁴ กัณยารัตน์ รูปสมศรี, ‘การทบทวนคำพิพากษาในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2554) 25.

⁵ นรเศรษฐ์ ศรีธรรม, การจำกัดสิทธิการอุทธรณ์ฎีกาในศาลทหารในเวลาไม่ปกติ (เอกสารวิจัยหลักสูตรนายทหารสัญญาบัตร ชั้นสูง โรงเรียนนายทหารเหล่าพระธรรมนูญ 2557) 15.

กฎอัยการศึกนั้นจะมีสถานะกลายเป็นศาลทหารในเวลาไม่ปกติ พลเรือนที่กระทำความผิดตามที่ความผิดที่กำหนดจะต้องขึ้นศาลทหาร และคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารนั้นก็ไม่สามารถอุทธรณ์หรือฎีกาได้ จึงถือได้ว่าเป็นการจำกัดสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทหารของประชาชนโดยเฉพาะจำเลยเกินสมควร เนื่องจากคำพิพากษาของศาลทหารชั้นต้นถือเป็นเด็ดขาด ไม่เปิดโอกาสให้คู่ความสามารถโต้แย้ง คำพิพากษาของศาลทหารในเวลาไม่ปกติไปยังศาลทหารชั้นสูงกว่า เพื่อให้ทบทวนหรือตรวจสอบความถูกต้องของการพิจารณาคดีได้ โดยเฉพาะกรณีในประเทศมิได้อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม ซึ่งมีได้มีความจำเป็นที่จะต้องใช้กระบวนการยุติธรรมทหารที่รวดเร็วและเด็ดขาดดังเช่นกรณีในประเทศอยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม อีกทั้งยังไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCRP) ที่กำหนดว่า บุคคลทุกคนที่ต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดอาญาอ่อนมีสิทธิที่จะให้คณะตุลาการระดับเหนือขึ้นไป พิจารณาทบทวนการลงโทษและคำพิพากษาโดยเป็นไปตามกฎหมาย

ดังนั้น การที่ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ ลีวาณะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติที่อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามเท่านั้นที่ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์หรือฎีกา จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ คู่ความฝ่ายที่ไม่เห็นพ้องด้วยกับคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติที่ไม่ได้อยู่ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงครามสามารถอุทธรณ์หรือฎีกาต่อศาลชั้นสูงกว่า เพื่อให้ทบทวนความถูกต้องของคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าวได้ ซึ่งจะช่วยให้คู่ความในคดีได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมากขึ้น และเป็นการปรับปรุง กระบวนการยุติธรรมทหารของไทยให้สอดคล้องกับหลักการสากล

5. ความเป็นกลางและความเป็นอิสระในการทำหน้าที่ของตุลาการในศาลทหาร

กระบวนการยุติธรรมทหารของไทยมีลักษณะเป็นกระบวนการยุติธรรมทหารแบบสมบูรณ (Absolute Military Justice) คือ จะมีศาลสูงในระบบของศาลทหารซึ่งเป็นศาลในสังกัดกระทรวงกลาโหม โดยศาลทหารในชั้นอุทธรณ์หรือชั้นฎีกามีอำนาจตรวจสอบเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารชั้นต้นตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยการอุทธรณ์หรือฎีกา มีการกำหนดเขตอำนาจและวิธีพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหารในสถานการณ์ที่เป็นเวลาไม่ปกติ ในเวลาสงคราม ในเวลาที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือในเวลาประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินไว้เป็นพิเศษ ซึ่งหากในเวลาสงครามได้มีการตั้งศาลอาญาศึกษาขึ้นใน ยุทธบริเวณแล้ว ศาลอาญาศึกษาก็จะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่เกิดขึ้นในยุทธบริเวณได้ทุก ประเภทคดี นอกจากนี้ ในกรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก ผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกอาจ กำหนดให้คดีบางประเภทอยู่ในอำนาจของศาลทหารได้ ดังนั้น ในเวลาไม่ปกติ ศาลทหารอาจมีอำนาจเหนือ บุคคลพลเรือนด้วย โดยที่ผู้บังคับบัญชาทหารไม่มีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงโทษ หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลง คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารได้ มีเพียงอำนาจในการใช้สิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาคัดค้านคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลทหารชั้นต้นหรือศาลทหารชั้นอุทธรณ์เท่านั้น และเมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างขององค์กรแล้ว ศาลทหารที่มีกระบวนการยุติธรรมทหารแบบสมบูรณนี้อาจจะขาดความเป็นอิสระในการทำหน้าที่

เนื่องจากยังเป็นหน่วยงานที่สังกัดอยู่กระทรวงกลาโหม และตุลาการของศาลทหารนั้นยังมีฐานะเป็นข้าราชการทหารภายใต้การบังคับบัญชาเหมือนกับข้าราชการทหารทั่วไป⁶

เมื่อพิจารณาถึงองค์คณะตุลาการศาลทหาร จะเห็นได้ว่าประกอบด้วยตุลาการพระธรรมนูญ และตุลาการนายทหารชั้นสัญญาบัตรที่มีจำนวนแตกต่างกันไปในแต่ละชั้นศาล คือ

1) ศาลมณฑลทหาร ศาลทหารกรุงเทพ และศาลประจำหน่วยทหาร ต้องมีองค์คณะตุลาการจำนวน 3 นาย คือ ตุลาการพระธรรมนูญซึ่งเป็นนายทหารสัญญาบัตรชั้นนายร้อย นายเรือ หรือนายเรืออากาศขึ้นไป จำนวน 1 นาย กับตุลาการนายทหารชั้นสัญญาบัตร จำนวน 2 นาย ซึ่งต้องมียศสูงกว่าหรือเท่ากับจำเลยที่มียศทหารสูงสุด

2) ศาลทหารกลาง ต้องมีองค์คณะตุลาการจำนวน 5 นาย คือ ตุลาการพระธรรมนูญซึ่งเป็นนายทหารสัญญาบัตรชั้นนายพัน นายนาวา หรือนายนาวาอากาศขึ้นไป จำนวน 2 นาย ตุลาการนายทหารชั้นสัญญาบัตรชั้นนายพล จำนวน 1 นายหรือ 2 นาย และตุลาการนายทหารสัญญาบัตรชั้นนายพัน นายนาวา หรือนายนาวาอากาศขึ้นไป จำนวน 1 นายหรือ 2 นาย

(3) ศาลทหารสูงสุด ต้องมีองค์คณะตุลาการจำนวน 5 นาย คือ ตุลาการพระธรรมนูญ ซึ่งเป็นนายทหารสัญญาบัตรชั้นพันเอก นาวาเอก หรือนาวาอากาศเอก โดยรับเงินเดือนอัตราพันเอกพิเศษ นาวาเอกพิเศษ หรือนาวาอากาศเอกพิเศษ หรือเป็นนายทหารสัญญาบัตรชั้นนายพล จำนวน 3 นาย และตุลาการนายทหารสัญญาบัตรชั้นนายพล จำนวน 2 นาย

(4) ศาลอาญาศึก ต้องมีองค์คณะตุลาการ จำนวน 3 นาย ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้เพียงแต่ว่าต้องเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร โดยไม่ได้กำหนดว่าต้องเป็นนายทหารพระธรรมนูญหรือไม่

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าองค์คณะตุลาการในศาลทหารล้วนแล้วแต่เป็นข้าราชการทหารและส่วนใหญ่มีส่วนสำคัญของตุลาการพระธรรมนูญที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในทางกฎหมายน้อยกว่าตุลาการทหาร และบางชั้นศาลตุลาการพระธรรมนูญมีชั้นยศต่ำกว่าตุลาการทหาร ประกอบกับการแต่งตั้งหรือการให้ตุลาการพระธรรมนูญหรือตุลาการทหารพ้นจากตำแหน่ง จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) ซึ่งล้วนแต่เป็นข้าราชการทหาร จึงอาจเกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับความเป็นกลางและความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีขององค์คณะตุลาการในศาลทหาร เนื่องจากตุลาการในศาลทหารอาจถูกแทรกแซงหรือกดดันจากผู้บังคับบัญชาซึ่งมียศสูงกว่าให้พิพากษาคดีตามความต้องการได้ ส่งผลกระทบอย่างมากต่อความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อศาลทหาร

ดังนั้น การที่ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักษณะอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) ซึ่งมีอำนาจให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการบรรจุ การแต่งตั้ง การให้พ้นจากตำแหน่ง การงดบำเหน็จ การให้ออกจากราชการเนื่องจากกระทำผิดวินัยร้ายแรงของตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ วางระเบียบกำหนดคุณสมบัติ พื้นความรู้ หน้าที่ และอำนาจของตุลาการทหารและตุลาการพระธรรมนูญ โดยแยกออกจากตำแหน่งอื่นที่เป็นอำนาจของกระทรวงกลาโหม และมีกรรมการส่วนหนึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องกับ

⁶ โกเมศ สุนทร (เชิงอรรถ 1) 39-40.

กระบวนการยุติธรรม จะทำให้ตุลาการในศาลทหารมีหลักประกันความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่มากขึ้น อีกทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมในองค์คณะของตุลาการในศาลทหารมีสัดส่วนของตุลาการพระธรรมนูญเพิ่มขึ้น จะทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหารเป็นไปอย่างรอบคอบและถูกต้องตามหลักกฎหมายมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้คู่ความในคดีตลอดจนผู้มีส่วนได้เสียได้รับความเป็นธรรมมากขึ้นด้วย

นอกจากนั้น ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.(นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ยังได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประเด็นอื่น ๆ ด้วย เช่น หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยในศาลทหาร หลักเกณฑ์การไต่สวนมูลฟ้องในศาลทหาร หลักเกณฑ์การพิจารณาและการสืบพยานในศาลทหารต้องทำการเปิดเผยต่อหน้าจำเลย

การแก้ไขเพิ่มพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 โดยร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.(นายเอกราช อุดมอำนวย กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายกมลศักดิ์ สีวาเมาะ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จะทำให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพมากขึ้น ประชาชนสามารถเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในศาลทหารได้ด้วยตนเอง กระบวนการยุติธรรมทหารได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับหลักการสากลที่กำหนดไว้ในกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง(International Covenant on Civil and Political Rights: ICCRP) ซึ่งจะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อศาลทหารให้มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

บรรณานุกรม

- กันยารัตน์ รูปสมศรี, 'การทบทวนคำพิพากษาในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2554).
- โกเมศ สุปงกช, 'ปัญหาเกี่ยวกับเขตอำนาจของศาลทหาร' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2555).
- ธนบาล ยุพาพันธ์ สอาด หอมมณี และคมสัน สุขมาก, 'ปัญหาทางกฎหมายด้านสิทธิมนุษยชนในการดำเนินคดีอาญาในศาลทหาร ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498' (2561) 2 วารสาร การศึกษาและการพัฒนาสังคม 141.
- นรเศรษฐ์ ศรีธรรม, การจำกัดสิทธิการอุทธรณ์ฎีกาในศาลทหารในเวลาไม่ปกติ (เอกสารวิจัยหลักสูตร นายทหารสัญญาบัตรชั้นสูง โรงเรียนนายทหารเหล่าพระธรรมนูญ 2557).
- นิมิต นูโพนทอง, 'ศาลทหารไทยกับมาตรฐานระหว่างประเทศ' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2557).
- วรินทร์ แต่ประยูร, 'สิทธิในการฟ้องคดีอาญาโดยผู้เสียหายในศาลทหาร' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2545).
- สายันต์ สุโขพิช, 'สิทธิของผู้เสียหายในศาลทหาร : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2547).

ส่วนที่ 3

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

ศาลทหารและวิธีพิจารณาคดีในศาลทหาร

ทหารเป็นบุคคลที่มีหน้าที่ในการพิทักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรจากภัยคุกคามทั้งภายนอกและภายในราชอาณาจักร ปราบปรามการกบฏและการจลาจล โดยการจัดให้มีและการใช้กำลังทหารต้องเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือตามที่กฎหมายกำหนด การปฏิบัติหน้าที่ของทหารมีการใช้อาวุธยุทโธปกรณ์ที่มีความร้ายแรงเป็นอันตรายถึงชีวิต จึงต้องมีการจัดตั้งศาลการกำหนดกระบวนการพิจารณาคดีและลงโทษทหารที่กระทำการฝ่าฝืนวินัยทหารและความผิดอาญาไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งมักจะมีโทษหนักกว่าโทษที่ใช้บังคับกับพลเรือน เพื่อควบคุมทหารให้อยู่ในวินัยทหาร เชื่อฟังผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด และให้การปกครองบังคับบัญชาทหารเป็นไปอย่างมีเอกภาพ¹

ศาลทหาร คือ ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาที่ทหารเป็นผู้กระทำความผิดอาญา หรือทหารด้วยกันร่วมกันกระทำความผิด โดยเป็นตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน ซึ่งมีได้ร่วมกันกระทำความผิดกับพลเรือน ศาลทหารมีพัฒนาการมาอย่างยาวนานตั้งแต่กฎหมายลักษณะขบถศึก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายตราสามดวง ต่อมาได้มีการตั้งศาลกลาโหมและศาลทหารขึ้นสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ทหารบกและทหารเรือกระทำความผิดโดยเฉพาะ อยู่ในกำกับของกรมพระกลาโหมและกรมยุทธนาธิการ จนกระทั่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ปรับปรุงการศาลทั้งหมด โดยให้รวมศาลซึ่งกระจายอยู่ในกระทรวงต่าง ๆ เข้ามาสังกัดกระทรวงยุติธรรม ยกเว้น “ศาลทหาร” ที่ยังคงให้สังกัดกระทรวงกลาโหมอยู่เช่นเดิม ทำให้ประเทศไทยมีศาลทหารแยกออกจากศาลยุติธรรมตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา²

1. ประเภทและโครงสร้างของศาลทหาร

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 กำหนดให้ศาลทหารอยู่ในสังกัดกระทรวงกลาโหม มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รับผิดชอบงานธุรการของศาลให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย แต่การพิจารณาคดีตลอดถึงการที่จะมีคำสั่งหรือคำพิพากษาบังคับคดีนั้น ให้อยู่ในดุลพินิจของศาลทหารโดยเฉพาะ แบ่งออกได้ดังนี้

1.1 ศาลทหารในเวลาปกติ

1) ศาลทหารชั้นต้น เทียบได้กับศาลชั้นต้นของพลเรือน แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

(1) ศาลจังหวัดทหาร

¹ กมลชัย รัตนสกววงศ์, ‘ศาลยุติธรรมและศาลทหาร’ สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (บริษัท เดอะสยาม เฮอริเทจ จำกัด 2552) 35.

² ประทีน พัฒนธรรม *การดำเนินคดีอาญาในศาลทหาร* (กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, 2525) น.7.

(ก) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ทุกบทกฎหมาย เว้นแต่คดีที่จำเลยมียศทหาร
ชั้นสัญญาบัตร

(ข) มีเขตอำนาจตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

(ค) ต้องมีตุลาการ 3 นายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา ประกอบด้วยนายทหาร
ชั้นสัญญาบัตร 2 นาย และตุลาการพระธรรมนูญ 1 นาย

(ง) ตุลาการซึ่งมิใช่ตุลาการพระธรรมนูญต้องมียศทหารสูงกว่าหรือเท่าจำเลยที่มียศทหาร
สูงสุด โดยยศจำเลยให้ถือในขณะฟ้อง แต่ถ้าไม่มีนายทหารที่มียศสมควรเป็นตุลาการครบองค์คณะ ผู้มีอำนาจ
แต่งตั้งตุลาการตามที่กฎหมายกำหนดจะแต่งตั้งนายทหารที่เห็นสมควรเป็นตุลาการก็ได้

(จ) ตุลาการพระธรรมนูญต้องเป็นนายทหารชั้นนายร้อย นายเรือ หรือนายเรืออากาศขึ้นไป
อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในปี 2558 กองทัพบกได้เปลี่ยนโครงสร้างส่วนราชการ โดยยกเลิก
จังหวัดทหารบกทุกแห่ง และกำหนดหน้าที่และเขตพื้นที่ของมณฑลทหารบกขึ้นใหม่ รวมทั้งได้ยกฐานะ
ศาลจังหวัดทหารบกขึ้นเป็นศาลมณฑลทหารบกเพื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้างที่เปลี่ยนแปลงไป ในปัจจุบัน
จึงไม่มีศาลจังหวัดทหารบกเหลืออยู่**

(2) ศาลมณฑลทหาร

(ก) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ทุกบทกฎหมาย เว้นแต่คดีที่จำเลยมียศทหาร
ชั้นนายพลหรือเทียบเท่า

(ข) มีเขตอำนาจตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

(ค) ต้องมีตุลาการ 3 นายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา ประกอบด้วยนายทหาร
ชั้นสัญญาบัตร 2 นาย และตุลาการพระธรรมนูญ 1 นาย

(ง) ตุลาการซึ่งมิใช่ตุลาการพระธรรมนูญต้องมียศทหารสูงกว่าหรือเท่าจำเลยที่มียศทหาร
สูงสุด โดยยศจำเลยให้ถือในขณะฟ้อง แต่ถ้าไม่มีนายทหารที่มียศสมควรเป็นตุลาการครบองค์คณะ ผู้มีอำนาจ
แต่งตั้งตุลาการตามที่กฎหมายกำหนดจะแต่งตั้งนายทหารที่เห็นสมควรเป็นตุลาการก็ได้

(จ) ตุลาการพระธรรมนูญต้องเป็นนายทหารชั้นนายร้อย นายเรือ หรือนายเรืออากาศขึ้นไป

(3) ศาลทหารกรุงเทพ

(ก) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ทุกบทกฎหมายโดยไม่จำกัดยศของจำเลย

(ข) มีเขตอำนาจไม่จำกัดพื้นที่ แต่โดยปกติถ้าการกระทำผิดนั้นเกิดขึ้นในท้องถิ่นที่มี
ศาลทหารก็ให้พิจารณาพิพากษาในศาลทหารท้องถิ่นนั้น

(ค) ต้องมีตุลาการ 3 นายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา ประกอบด้วยนายทหารชั้น
สัญญาบัตร 2 นาย และตุลาการพระธรรมนูญ 1 นาย

** พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการ กองทัพบก กองทัพไทย กระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2552
ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการ กองทัพบก กองทัพไทย
กระทรวงกลาโหม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 กฎกระทรวงกำหนดหน้าที่และเขตพื้นที่ของมณฑลทหารบก พ.ศ. 2558 และ
พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอำนาจศาลมณฑลทหาร พ.ศ. 2558

(ง) ตุลาการซึ่งมิใช่ตุลาการพระธรรมนูญต้องมียศทหารสูงกว่าหรือเท่าจำเลยที่มียศทหารสูงสุด โดยยศจำเลยให้ถือในขณะฟ้อง แต่ถ้าไม่มีนายทหารที่มียศสมควรเป็นตุลาการครบองค์คณะ ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามที่กฎหมายกำหนดจะแต่งตั้งนายทหารที่เห็นสมควรเป็นตุลาการก็ได้

(จ) ตุลาการพระธรรมนูญต้องเป็นนายทหารชั้นนายร้อย นายเรือ หรือนายเรืออากาศขึ้นไป

(4) ศาลประจำหน่วยทหาร

(ก) จัดตั้งขึ้นเมื่อหน่วยทหารปฏิบัติหน้าที่อยู่นอกราชอาณาจักร หรือกำลังเดินทางเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่นอกราชอาณาจักรและมีกำลังทหารไม่น้อยกว่า 1 กองพัน

(ข) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ทุกบทกฎหมาย เว้นแต่คดีที่จำเลยมียศทหารชั้นนายพลหรือเทียบเท่า

(ค) มีอำนาจเหนือบุคคลที่สังกัดหน่วยทหารนั้นโดยไม่จำกัดพื้นที่

(ง) ต้องมีตุลาการ 3 นายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา ประกอบด้วยนายทหารชั้นสัญญาบัตร 2 นาย และตุลาการพระธรรมนูญ 1 นาย

(จ) ตุลาการซึ่งมิใช่ตุลาการพระธรรมนูญต้องมียศทหารสูงกว่าหรือเท่าจำเลยที่มียศทหารสูงสุด โดยยศจำเลยให้ถือในขณะฟ้อง แต่ถ้าไม่มีนายทหารที่มียศสมควรเป็นตุลาการครบองค์คณะ ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามที่กฎหมายกำหนดจะแต่งตั้งนายทหารที่เห็นสมควรเป็นตุลาการก็ได้

(ฉ) ตุลาการพระธรรมนูญต้องเป็นนายทหารชั้นนายร้อย นายเรือ หรือนายเรืออากาศขึ้นไป

2) ศาลทหารกลาง เทียบได้กับศาลชั้นอุทธรณ์ของพลเรือน

(1) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาบรรดาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารชั้นต้น

(2) ต้องมีตุลาการ 5 นายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา ประกอบด้วย

(ก) นายทหารชั้นนายพล 1 นายหรือ 2 นาย

(ข) นายทหารชั้นนายพัน นายนาวา หรือนายนาวาอากาศขึ้นไป 1 นายหรือ 2 นาย

(ค) ตุลาการพระธรรมนูญ 2 นาย โดยต้องเป็นนายทหารชั้นนายพัน นายนาวา หรือนายนาวาอากาศขึ้นไป

3) ศาลทหารสูงสุด เทียบได้กับศาลฎีกาของพลเรือน

(1) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาบรรดาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารกลาง และคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารชั้นต้นโดยตรงไปยังศาลทหารสูงสุด ตามบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์และฎีกาตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ทั้งนี้ คดีที่ศาลทหารสูงสุดได้พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งแล้วให้เป็นอันถึงที่สุด

(2) ต้องมีตุลาการ 5 นายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา ประกอบด้วย

(ก) นายทหารชั้นนายพล 2 นาย

(ข) ตุลาการพระธรรมนูญ 3 นาย โดยต้องเป็นนายทหารชั้นพันเอก นาวาเอก หรือนาวาอากาศเอก ซึ่งรับเงินเดือนอัตราพันเอกพิเศษ นาวาเอกพิเศษ หรือนาวาอากาศเอกพิเศษ หรือนายทหารชั้นนายพล

1.2 ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

“ในเวลาไม่ปกติ” คือ ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก ศาลทหารซึ่งมีอยู่แล้วในเวลาปกติจะเปลี่ยนเป็นศาลทหารในเวลาไม่ปกติ และยังคงมีอำนาจพิจารณาคดีอาญาได้ตามอำนาจหน้าที่ในเวลาปกติได้ แต่ถ้าผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้สั่งตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึกให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้อื่นอีกก็ให้ศาลทหารพิจารณาพิพากษาคดีอาญาตามประกาศหรือคำสั่งนั้นได้ด้วย โดยถือเป็นการพิจารณาพิพากษาคดีในฐานะที่เป็นศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

เมื่อหมดภาวะการรบหรือสถานะสงครามหรือเลิกใช้กฎอัยการศึก ศาลทหารยังคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ค้างอยู่ในศาลหรือที่ยังมิได้ฟ้อง แต่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมีอำนาจสั่งโอนคดีหรือส่งผู้ต้องหาไปดำเนินคดียังศาลทหารแห่งอื่นได้ และให้ศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีเช่นนี้มีอำนาจและหน้าที่ดังศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการมีอำนาจแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลพลเรือนเป็นตุลาการได้ และแต่งตั้งพนักงานอัยการ จำศาลพลเรือน หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่เหมาะสมเป็นอัยการทหารและจำศาลทหารได้

1.3 ศาลอาญาศึก

ศาลอาญาศึกเป็นศาลทหารอีกประเภทหนึ่งแยกจากศาลทหารในเวลาปกติและศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ศาลอาญาศึกจะตั้งเกิดขึ้นเมื่อหน่วยทหารหรือเรือรบอยู่ในยุทธบริเวณ ซึ่งหมายถึง พื้นที่ทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ส่วนหนึ่งในเขตสงครามซึ่งใช้ในการยุทธ จะเป็นการรุกหรือการตั้งรับแล้วแต่หน้าที่รับมอบ และทั้งใช้ในการช่วยรบด้วย โดยแบ่งออกเป็นเขตหน้า คือ พื้นที่ยุทธบริเวณอันเป็นส่วนของกองทัพ และกองพลอิสระ และเขตหลัง คือ พื้นที่ซึ่งอยู่ถัดจากเขตหน้าลงไปข้างหลัง เป็นเขตที่ประกอบด้วยเส้นทางคมนาคม องค์กรส่งกำลังและส่งกลับ ตลอดจนองค์กรอื่น ๆ อันจำเป็นสำหรับสนับสนุนและบำรุงหน่วยสนามในยุทธบริเวณใกล้ชิด³ โดยให้ผู้บังคับบัญชาทหารสูงสุด ณ ที่นั้น ซึ่งมีกำลังทหารอยู่ในบังคับบัญชาไม่น้อยกว่า 1 กองพัน หรือเป็นผู้บังคับบัญชาในเรือรบ ป้อม หรือที่มั่นอย่างใด ๆ ของทหารหรือผู้ทำการแทนเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลอาญาศึก เพื่อพิจารณาคดีอาญาที่เกิดขึ้นเฉพาะในเขตอำนาจหน้าที่ของหน่วยทหารนั้นได้

ศาลอาญาศึกมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทั้งปวงซึ่งการกระทำผิดเกิดขึ้นในเขตอำนาจได้ทุกบทกฎหมายและไม่จำกัดตัวบุคคล โดยต้องมีตุลาการซึ่งเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร 3 นายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา

เมื่อหมดภาวะการรบหรือสถานะสงครามหรือเลิกใช้กฎอัยการศึก ศาลอาญาศึกยังคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ค้างอยู่ในศาล แต่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลอาญาศึกหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมีอำนาจสั่งโอนคดีให้ศาลทหารแห่งอื่นพิจารณาพิพากษาได้ ส่วนคดีที่อยู่ในอำนาจศาลอาญาศึก

³ คู่มือราชการสนามว่าด้วยวิธียุทธ ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2492 ใน ภูมิ โชคเหมาะ กฎหมายทหาร พิมพ์ครั้งที่ 2 กรกฎาคม 2567 น. 352.

แต่ยังมีได้ฟ้อง ให้นำไปฟ้องยังศาลทหารแห่งอื่น และให้ศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีเช่นนี้มีอำนาจและหน้าที่ตั้งศาลอาญาศึก

ภาพ โครงสร้างศาลทหารตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498

2. ตุลาการศาลทหาร

ตุลาการศาลทหาร คือ ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีในศาลทหารกระทำการในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์เช่นเดียวกับผู้พิพากษาในศาลพลเรือน

2.1 ประเภทของตุลาการศาลทหาร

ตุลาการศาลทหารแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) **ตุลาการทหาร** แต่งตั้งจากนายทหารชั้นสัญญาบัตรประจำการ ซึ่งสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีในสาขาวิชาต่าง ๆ หรือมีความรู้ความชำนาญในด้านการปกครองบังคับบัญชาทหาร และมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนด เช่น มีชั้นยศตามที่กำหนด ไม่เป็นผู้กระทำความผิดวินัยตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร เป็นต้น ตามปกติจะเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บังคับบัญชาทหารของหน่วยต่างๆ ในพื้นที่ของศาลทหารนั้น

2) **ตุลาการพระธรรมนูญ** แต่งตั้งจากนายทหารชั้นสัญญาบัตรที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่าในสาขานิติศาสตร์ เป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา รับราชการและ/หรือประกอบอาชีพในหน้าที่ที่ต้องใช้ความรู้ทางกฎหมายมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือเคยเป็นตุลาการศาลทหารมาแล้ว และมีความประพฤติเหมาะสมแก่การปฏิบัติหน้าที่ตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ

มีอำนาจ และหน้าที่ตามกฎหมาย และมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี เมื่อได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำศาลใดให้มีอำนาจปกครองบังคับบัญชาจำศาลและเจ้าหน้าที่ประจำศาลนั้น ถ้าเป็นตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าศาลใดให้มีอำนาจปกครองบังคับบัญชาตุลาการพระธรรมนูญในศาลนั้นด้วย

2.2 การแต่งตั้งและถอดถอนตุลาการศาลทหาร

1) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอนตุลาการศาลทหาร

การแต่งตั้งและถอดถอนตุลาการศาลทหารในแต่ละศาลมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) การแต่งตั้งและถอดถอนตุลาการศาลทหารสูงสุดและศาลทหารกลาง

การแต่งตั้งและถอดถอนตุลาการศาลทหารสูงสุดและศาลทหารกลางให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งและถอดถอน

(2) การแต่งตั้งและถอดถอนตุลาการศาลทหารชั้นต้นและศาลอาญาศึก

การแต่งตั้งและถอดถอนตุลาการศาลทหารชั้นต้นและศาลอาญาศึก พระมหากษัตริย์ทรงมอบพระราชอำนาจให้ผู้บังคับบัญชาทหารและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้แต่งตั้งและถอดถอนตุลาการศาลทหารตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498

2) อำนาจการแต่งตั้งตุลาการศาลทหารของผู้มีอำนาจบังคับบัญชาทหาร

(1) การแต่งตั้งตุลาการศาลทหารชั้นต้น

(ก) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาจังหวัดทหารเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งนายทหารชั้นสัญญาบัตรซึ่งรับราชการประจำอยู่ในพื้นที่จังหวัดทหารนั้น ๆ เป็นตุลาการศาลจังหวัดทหาร

(ข) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชามณฑลทหาร เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งนายทหารชั้นสัญญาบัตรซึ่งรับราชการประจำอยู่ในพื้นที่มณฑลทหารนั้น ๆ เป็นตุลาการศาลมณฑลทหาร

(ค) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาหน่วยทหาร เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งนายทหารชั้นสัญญาบัตรซึ่งรับราชการประจำอยู่ในหน่วยทหารนั้น ๆ เป็นตุลาการศาลประจำหน่วยทหาร

(ง) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารกรุงเทพ

ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการดังกล่าวข้างต้นจะแต่งตั้งนายทหารนอกประจำการเป็นตุลาการก็ได้

(2) การแต่งตั้งตุลาการศาลอาญาศึก

ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลอาญาศึก ได้แก่

(ก) ผู้บังคับบัญชาทหารสูงสุด ณ ที่นั้น ซึ่งมีกำลังทหารอยู่ในบังคับบัญชาไม่น้อยกว่า 1 กองพัน

(ข) ผู้บังคับบัญชาในเรือรบ ป้อม หรือที่มั่นอย่างใด ๆ ของทหาร

(ค) ผู้ทำการแทนผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลอาญาศึก

(ง) ผู้บังคับบัญชาทหารสูงสุด ณ ที่นั้น เมื่อทหารบก ทหารเรือ หรือทหารอากาศ กระทำ

การร่วมกัน

อย่างไรก็ตาม การแต่งตั้งและการให้ตุลาการหรือตุลาการพระธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยตุลาการศาลทหาร พ.ศ. 2528 ด้วย

3. คณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.)

ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยตุลาการศาลทหาร พ.ศ. 2528 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยตุลาการศาลทหาร (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2563 กำหนดองค์ประกอบ หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) ดังนี้

1) องค์ประกอบ

คณะกรรมการตุลาการทหาร ประกอบด้วย

(1) ปลัดกระทรวงกลาโหม	เป็นประธานกรรมการ
(2) เจ้ากรมพระธรรมนูญ	เป็นรองประธานกรรมการ
(3) ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม	เป็นกรรมการ
(4) เจ้ากรมเสมียนตรา	เป็นกรรมการ
(5) หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร	เป็นกรรมการ
(6) รองเจ้ากรมพระธรรมนูญ	เป็นกรรมการ
(7) ผู้ช่วยเจ้ากรมพระธรรมนูญ	เป็นกรรมการ
(8) ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าศาลทหารกลาง	เป็นกรรมการ
(9) ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าศาลทหารกรุงเทพ	เป็นกรรมการ
(10) ตุลาการพระธรรมนูญรองหัวหน้าศาลทหารสูงสุด	เป็นกรรมการ
(11) ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าคณะ
ฝ่ายศาลทหารสูงสุด	เป็นกรรมการ
(12) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประธาน กตท. แต่งตั้งจาก
นายทหารชั้นนายพลไม่เกิน 3 นาย	เป็นกรรมการ
(13) รองหัวหน้าสำนักตุลาการทหาร/ตุลาการ
พระธรรมนูญหัวหน้าสำนักงานศาลมณฑลทหาร	เป็นกรรมการและเลขานุการ
(14) หัวหน้ากองงานกิจการยุติธรรมทหาร
สำนักตุลาการทหาร	เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี ถ้าตำแหน่งว่างลงก่อนครบวาระให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการแทนภายในกำหนด 30 วัน เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งจะเหลือไม่ถึง 90 วัน ในกรณีนี้จะไม่แต่งตั้งกรรมการแทนก็ได้ ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการแทนนั้นให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทน กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งจะแต่งตั้งให้เป็นกรรมการอีกก็ได้ แต่จะเป็นกรรมการเกิน 2 วาระติดต่อกันไม่ได้

2) หน้าที่และอำนาจ

คณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) มีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

(1) ให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการบรรจุ การแต่งตั้งตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ การให้ตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ พ้นจากตำแหน่ง การงดบำเหน็จ และการให้ตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ ออกจากราชการเนื่องจากกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งเป็นผลจากการปฏิบัติหน้าที่ตุลาการ หรือตุลาการพระธรรมนูญ

(2) มีอำนาจออกระเบียบ กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะทำหน้าที่ตุลาการ หลักเกณฑ์ และวิธีการบรรจุ หรือแต่งตั้งตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ การให้ตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ พ้นจากตำแหน่ง การงดบำเหน็จ และการให้ตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ ออกจากราชการเนื่องจากการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งเป็นผลจากการปฏิบัติหน้าที่ตุลาการ หรือตุลาการพระธรรมนูญ และแต่งตั้งอนุกรรมการให้ทำการใด ๆ เพื่อเสนอคณะกรรมการตุลาการทหาร (กตท.) ได้

4. อัยการทหาร

อัยการทหาร คือ นายทหารชั้นสัญญาบัตรที่ได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หรือปลัดกระทรวงกลาโหมให้เป็นอัยการทหาร มีอำนาจดำเนินคดีอาญาได้เฉพาะคดีที่เกิดขึ้นในเขตอำนาจศาลทหารที่ได้รับการแต่งตั้ง

4.1 คุณสมบัติและพินความรู้

อัยการทหารแต่งตั้งจากนายทหารชั้นสัญญาบัตร ซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่าในสาขานิติศาสตร์ เป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา และมีความประพฤติเหมาะสมแก่การปฏิบัติหน้าที่อัยการ

4.2 หน้าที่และอำนาจ

อัยการทหารมีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

- 1) ตรวจสอบการสอบสวนคดีอาญา แล้วเสนอความเห็นต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง หรือสั่งการอย่างอื่น แล้วแต่กรณี
- 2) เป็นโจทก์ฟ้องและดำเนินคดีอาญาในศาลทหาร
- 3) ร้องขอศาลทหารที่มีอำนาจให้พิพากษาให้จำเลยคืนทรัพย์สิน ใช้อรรถาธิบาย หรือใช้คำสั่งใหม่ทดแทนความเสียหายให้แก่รัฐบาลในกรณีที่จำเลยมีเจตนากระทำต่อทรัพย์สินนั้นโดยตรง
- 4) ร้องขอศาลทหารที่มีอำนาจเกี่ยวแก่การยึดทรัพย์สินจำเลย เพื่อชำระหนี้ตามคำพิพากษาศาลทหารให้แก่รัฐบาล
- 5) สอบสวนคดีอาญาทั้งปวงที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา
- 6) สอบสวนเพิ่มเติม หรือจะสั่งให้ผู้มีหน้าที่สอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมก็ได้
- 7) ออกหมายเรียกให้บุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารวัตถุ หรือสิ่งอื่นใดที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานได้
- 8) ส่งสำนวนการสอบสวนคดีอาญาให้พนักงานอัยการ เมื่อเห็นว่าคดีไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร และแจ้งให้ผู้สอบสวนคดีนั้นทราบ
- 9) ในคดีที่ศาลทหารชั้นต้นลงโทษบุคคลใดโดยลำพัง ถ้าศาลทหารกลางพิพากษาให้ปล่อยผู้นั้นเมื่ออัยการทหารเห็นสมควรจะฎีกาก็ได้
- 10) ให้มีอำนาจและหน้าที่อื่น ๆ ตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และระเบียบซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของอัยการทหาร

5. นายทหารพระธรรมนูญ

นายทหารพระธรรมนูญ คือ นายทหารชั้นสัญญาบัตรที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนายทหารพระธรรมนูญ ทำหน้าที่เป็นฝ่ายกฎหมายของกรมทหารในการพิจารณาและเสนอความเห็นทางกฎหมาย รวมทั้งเป็นทนายความในศาลทหาร

5.1 คุณสมบัติและพื่นความรู้

นายทหารพระธรรมนูญแต่งตั้งจากนายทหารชั้นสัญญาบัตร ซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่าในสาขานิติศาสตร์ เป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา และมีความประพฤติเหมาะสมแก่การปฏิบัติหน้าที่นายทหารพระธรรมนูญ

5.2 หน้าที่และอำนาจ

นายทหารพระธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

- 1) สืบสวนและสอบสวนคดีตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา
- 2) เป็นที่ปรึกษาทางกฎหมายของผู้บังคับบัญชา
- 3) พิจารณาและเสนอความเห็นทางกฎหมาย ทางปกครอง และทางวินัย ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

4) ตรวจร่างสัญญาต่าง ๆ ของทางราชการทหาร

5) ในทางวิทยาการ ให้นายทหารพระธรรมนูญหน่วยรองฟังความเห็นนายทหารพระธรรมนูญหน่วยเหนือตามลำดับสายงาน

6) ให้มีอำนาจและหน้าที่อื่น ๆ ตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และระเบียบซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของนายทหารพระธรรมนูญ

6. คดีและบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

อำนาจศาลทหาร หมายถึง อำนาจของศาลในการพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งเกิดขึ้นในเขตพื้นที่ของศาลทหารแต่ละแห่งตามที่กฎหมายกำหนด

6.1 คดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 กำหนดให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาและวางบทลงโทษผู้กระทำผิดในคดี ดังต่อไปนี้

1) คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำผิดต่อกฎหมายทหารหรือกฎหมายอื่นในทางอาญา

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 กำหนดให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาวางบทลงโทษผู้กระทำผิดต่อกฎหมายทหาร เช่น ประมวลกฎหมายอาญาทหาร หรือกฎหมายอื่นในทางอาญา เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ในคดีที่บุคคลนั้นเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลทหารในขณะกระทำความผิด แม้อันตรายหลังบุคคลนั้นจะพ้นจากการเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารก็ตาม

2) คดีละเมิดอำนาจศาล

ศาลทหารมีอำนาจสั่งลงโทษบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง** ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ก็ตาม

6.2 คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 กำหนดให้คดีต่อไปนี้ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารและให้ดำเนินคดีในศาลพลเรือน

1) คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำความผิดด้วยกัน

คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำความผิดด้วยกัน ต้องฟ้องร้องดำเนินคดีในศาลพลเรือน เช่น กรณีทหารกับพลเรือนร่วมกันกระทำความผิดอาญา

2) คดีที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน

บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ในเรื่องนี้ได้มีลักษณะเช่นเดียวกันกับบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่เป็นความผิดที่เกิดขึ้นซึ่งคดีหนึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารและอีกคดีหนึ่งอยู่ในอำนาจศาลพลเรือนและเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกัน เช่น พลทหารซบถยนต์โดยประมาทชนกับรถยนต์ที่พลเรือนซบมาโดยประมาท จนเป็นเหตุให้คนที่นั่งมาในรถยนต์นั้นได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย การฟ้องคดีทหารและพลเรือนทั้ง 2 เรื่องนี้ ต้องฟ้องคดีนี้ยังศาลพลเรือน เนื่องจากถือได้ว่าเป็นคดีเกี่ยวข้องกันเพราะรูปคดีและพยานเป็นชุดเดียวกัน⁴

3) คดีที่ต้องดำเนินในศาลเยาวชนและครอบครัว

กรณีนี้ คือ กรณีที่นักเรียนทหารที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ในวันที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ซึ่งมีอายุอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องถูกดำเนินคดีในศาลเยาวชนและครอบครัว กรณีเช่นนี้ไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร

4) คดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

กรณีนี้ คือ กรณีที่ศาลทหารพิจารณาหรือวินิจฉัยแล้วและมีคำสั่งหรือคำวินิจฉัยว่า คดีไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร

6.3 บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 กำหนดให้บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในเวลาปกติ มีดังนี้

1) นายทหารชั้นสัญญาบัตรประจำการ

นายทหารชั้นสัญญาบัตรประจำการ คือ ผู้ที่ได้รับยศทหารตั้งแต่นายร้อยตรี หรือนายเรือตรี หรือนายเรืออากาศตรีขึ้นไปจนถึงชั้นยศจอมพล และหมายความตลอดถึงผู้ซึ่งได้ว่าที่ในยศชั้นนั้น ๆ ด้วย ซึ่งมีตำแหน่งราชการประจำในกระทรวงกลาโหม

** ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30-มาตรา 33

⁴ ภัทรดาร์สมิ์ ทองสลวยกร, 'การพัฒนาการสอบสวนคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมทหาร (ศึกษาเฉพาะกรณีัยการทหาร)' (ดุสิตนิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2565) 167.

2) นายทหารชั้นสัญญาบัตรนอกประจำการ เฉพาะเมื่อกระทำผิดต่อคำสั่งหรือข้อบังคับตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร

นายทหารชั้นสัญญาบัตรนอกประจำการ คือ นายทหารชั้นสัญญาบัตรที่มีได้เป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตรประจำการ

3) นายทหารประทวนและพลทหารกองประจำการหรือประจำการ หรือบุคคลที่รับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

(1) นายทหารประทวนประจำการ คือ บุคคลที่บรรจุในตำแหน่งอัตราต่ำกว่าสัญญาบัตร และมียศทหาร โดยมียศตั้งแต่สิบตรีจนถึงจ่าสิบเอก (ทหารบก) จ่าตรีถึงพันจ่าเอก (ทหารเรือ) และจ่าอากาศตรีถึงพันจ่าอากาศเอก (ทหารอากาศ) ซึ่งรับราชการประจำและสังกัดกระทรวงกลาโหม

(2) พลทหารประจำการ คือ บุคคลที่รับราชการประจำและสังกัดกระทรวงกลาโหมในอัตราพลทหาร ซึ่งไม่ใช่พลทหารที่ถูกเกณฑ์เข้ามารับราชการตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

(3) นายทหารประทวนกองประจำการ คือ บุคคลที่มียศตั้งแต่สิบตรีถึงนายดาบ และเป็นผู้รับราชการตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

(4) พลทหารกองประจำการ คือ พลทหารที่เข้ารับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

(5) บุคคลที่รับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร คือ บุคคลอื่นนอกจากทหารกองประจำการที่ได้บัญญัติไว้แล้ว ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารกำหนดให้มารับราชการ เช่น ในกรณีเรียกระดมพล เป็นต้น

4) นักเรียนทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

นักเรียนทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนดที่อยู่ภายใต้อำนาจศาลทหาร คือ นักเรียนทหารที่เข้ารับการศึกษาในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศ โรงเรียนแผนกช่างกรรมแผนกที่ทหาร วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า โรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนประจำเหล่าชั้น นักเรียนนายสิบ โรงเรียนนายสิบทหารบก โรงเรียนจ่า และโรงเรียนจ่าอากาศ

5) ทหารกองเกินที่ถูกเข้ากองประจำการ ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้รับตัวไว้เพื่อให้เข้ารับราชการประจำอยู่ในหน่วยทหาร

บุคคลที่เป็นทหารกองเกินจะอยู่ในอำนาจศาลทหารทันทีเมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้คัดเลือกและรับตัวไว้แล้ว แม้จะยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นพลทหารกองประจำการก็ตาม

6) พลเรือนที่สังกัดอยู่ในราชการทหาร เมื่อกระทำผิดในหน้าที่ราชการทหาร หรือกระทำผิดอย่างอื่นเฉพาะในหรือบริเวณ อาคาร ที่ตั้งหน่วยทหาร ที่พักร้อน พักแรม เรือ อากาศยาน หรือยานพาหนะใด ๆ ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

พลเรือนที่สังกัดอยู่ในราชการทหารหากกระทำผิดในหน้าที่ราชการทหาร ไม่ว่าจะกระทำความผิดในสถานที่ใดอยู่ภายใต้อำนาจศาลทหาร แต่หากไม่ได้กระทำผิดในหน้าที่ราชการทหารจะอยู่ภายใต้อำนาจศาลทหารต่อเมื่อได้กระทำผิดอย่างอื่นเฉพาะในหรือบริเวณ อาคาร ที่ตั้งหน่วยทหาร ที่พักร้อน พักแรม เรือ อากาศยาน หรือยานพาหนะใด ๆ ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

7) บุคคลซึ่งต้องขังหรืออยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารโดยชอบด้วยกฎหมาย

บุคคลซึ่งต้องขังหรืออยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารโดยชอบด้วยกฎหมาย ได้แก่ ผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร หรือผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร หรือผู้ต้องหาซึ่งถูกเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารควบคุมระหว่างสอบสวน หรือถูกควบคุมตัวในระหว่างการจับกุมของสารวัตรทหาร หรือผู้บังคับบัญชา หรือบุคคลที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามที่กฎหมายกำหนด เช่น กฎอัยการศึก พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495 หากได้กระทำความผิดในระหว่างต้องขังหรืออยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารโดยชอบด้วยกฎหมาย ย่อมตกอยู่ภายใต้อำนาจของศาลทหาร

8) เชลยศึกหรือชนชาติศัตรูซึ่งอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

เชลยศึก (Prisoner of War: POW) คือ บุคคลที่อยู่ในการคุมขังของฝ่ายข้าศึกระหว่างหรือหลังการขัดกันด้วยอาวุธไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นพลรบหรือไม่ก็ตาม

ชนชาติศัตรู คือ บุคคลที่เป็นคนชาติแห่งประเทศที่ทำสงครามกับประเทศไทย ซึ่งบุคคลดังกล่าวนี้ หากทำความผิดในระหว่างที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารย่อมตกอยู่ในอำนาจศาลทหาร

7. วิธีพิจารณาความอาญาทหาร

7.1 หลักทั่วไป

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญาทหารไว้ โดยให้นากฎหมาย กฎและข้อบังคับ ซึ่งออกตามกฎหมายฝ่ายทหารมาใช้บังคับ ถ้าไม่มีกฎหมาย กฎ และข้อบังคับฝ่ายทหารให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม ถ้าวิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่จะใช้ได้

7.2 การควบคุมตัวผู้ต้องหาในกรณีพิเศษ

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมตัวผู้ต้องหาในกรณีพิเศษไว้ ดังนี้

1) ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นทำให้ไม่อาจร้องขอให้ศาลทหารที่มีอำนาจสั่งขังผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารได้ ให้ผู้บังคับบัญชาทหารซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ผู้บัญชาการกองพลหรือเทียบเท่าขึ้นไปเป็นผู้มีอำนาจสั่งควบคุม ถ้าไม่มีผู้บังคับบัญชาทหารซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ผู้บัญชาการกองพลหรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือผู้ต้องหาอยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาทหารซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ผู้บัญชาการกองพลหรือเทียบเท่าขึ้นไปก็ให้ผู้บังคับบัญชาทหารสูงสุด ณ ที่นั้น เป็นผู้มีอำนาจสั่งควบคุมผู้ต้องหาไว้ตามความจำเป็นและกำหนดระยะเวลาตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการขัง

2) เมื่อเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นดังกล่าวได้สิ้นสุดลงแล้ว ถ้ายังมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไปอีก และการควบคุมนั้นยังไม่ครบกำหนดระยะเวลาตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการขัง ให้ร้องขอต่อศาลทหารที่มีอำนาจเพื่อสั่งขังผู้หาหานั้นต่อไปได้

3) ให้นำความในข้อ 1) และ 2) มาใช้บังคับแก่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ซึ่งเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารด้วยโดยอนุโลม

4) การควบคุมผู้ต้องหานี้ให้ถือว่าเป็นการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

7.3 การสอบสวน

การสอบสวน คือ การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการอื่น ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมายได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

7.3.1 ผู้มีอำนาจสอบสวนคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

บุคคลที่มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ได้แก่

- 1) นายทหารพระธรรมนูญ มีอำนาจสอบสวนคดีตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา
- 2) อัยการทหาร มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวงที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา และมีอำนาจสอบสวนเพิ่มเติม หรือจะสั่งให้ผู้มีอำนาจที่สอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมก็ได้
- 3) นายทหารสัญญาบัตรที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้ทำหน้าที่สอบสวน
- 4) พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การสอบสวนของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะสอบสวนได้ต่อเมื่อได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ประกอบกับข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยอัยการทหาร พ.ศ. 2499 และข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยระเบียบจัดการทางคดี พ.ศ. 2547 การสอบสวนของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารหรือพนักงานสอบสวนที่ดำเนินการโดยชอบตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2598 แล้ว ถือว่าเป็นการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ผู้มีหน้าที่ทำการสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกให้บุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือส่งสิ่งใดที่จะใช้เป็นพยานหลักฐาน เพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนได้ ทั้งนี้ การสอบสวนของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่เป็นการตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

7.3.2 ประเภทคดีที่ฝ่ายทหารสามารถทำการสอบสวนได้

1) การสอบสวนทหารซึ่งเป็นผู้ต้องหาโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ. 2544 ได้กำหนดประเภทคดีที่ฝ่ายทหารสามารถสอบสวนได้เองไว้ 4 ประเภท ได้แก่

- (1) คดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร
- (2) คดีที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายต่างอยู่ในอำนาจศาลทหารด้วยกันตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในเขตที่ตั้งทหารหรือไม่ก็ตาม
- (3) คดีอาญาที่เกี่ยวข้องด้วยวินัยทหารตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร
- (4) คดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับความลับของทางราชการทหาร

ลักษณะสำคัญของการสอบสวนคดีอาญาของฝ่ายทหารประการหนึ่งก็คือ ผู้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องในการสั่งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารทำการสอบสวน เนื่องจากผู้บังคับบัญชาทหารมีอำนาจใน

การลงทัณฑ์ทหารที่อยู่ใต้บังคับบัญชาที่กระทำการละเมิดวินัยทหารตามประมวลกฎหมายอาญาทหารและพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 การสอบสวนของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจึงมีลักษณะเป็นเรื่องความผิดทางปกครองรวมอยู่กับความผิดอาญา ซึ่งแม้สำนวนการสอบสวนจะไม่ปรากฏหลักฐานเพียงพอที่จะฟ้องร้องดำเนินคดีอาญากับทหารที่ตกเป็นผู้ต้องหาได้ แต่หากปรากฏว่าเป็นความผิดทางวินัยผู้บังคับบัญชาก็สามารถพิจารณาลงโทษทางวินัยแก่ผู้ต้องหาจากพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนดังกล่าวได้ อีกทั้งยังสามารถลงโทษทางวินัยทหารผู้อื่นที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ได้กระทำความผิดทางวินัยทหารในสำนวนการสอบสวนดังกล่าวนั้นได้อีกด้วย⁵

2) การสอบสวนทหารซึ่งเป็นผู้ต้องหาโดยพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การสอบสวนทหารซึ่งเป็นผู้ต้องหาโดยพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีการดำเนินการ ดังนี้

(1) กรณีคดีที่ฝ่ายทหารทำการสอบสวนได้

(ก) หากเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร หรือคดีที่ผู้กระทำผิดและผู้เสียหายต่างอยู่ในอำนาจศาลทหารด้วยกัน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในเขตที่ตั้งทหารหรือไม่ หรือคดีอาญาที่เกี่ยวข้องด้วยวินัยทหารตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร หรือคดีอาญาที่เกี่ยวข้องด้วยความลับของทางราชการทหาร พนักงานสอบสวนจะดำเนินการได้ต่อเมื่อฝ่ายทหารร้องขอให้ทำการสอบสวนโดยลำพัง หรือร่วมกับฝ่ายทหาร หรือช่วยดำเนินการอย่างอื่น เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสืบสวนตรวจค้น จับกุม

(ข) ในกรณีดังกล่าวนี้ หากฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้ก่อนแล้ว หรือได้ประสบเหตุและมีความจำเป็นต้องสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนแล้วรีบแจ้งให้ฝ่ายทหารทราบ ถ้าฝ่ายทหารขอรับตัวทหารผู้ต้องหาไปดำเนินการ ให้มอบตัวและสำนวนการสอบสวนให้ไป แต่หากฝ่ายทหารไม่มารับตัวและไม่แจ้งข้อขัดข้องให้ทราบ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไปได้จนเสร็จสิ้น

(2) กรณีคดีอื่นนอกเหนือจากคดีที่ฝ่ายทหารทำการสอบสวนได้

(ก) หากเป็นคดีอื่นนอกเหนือจากคดีที่ฝ่ายทหารทำการสอบสวนได้ พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทหารนั้นทราบ แล้วดำเนินการสอบสวนไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้แจ้งสิทธิของผู้ต้องหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้ผู้ต้องหาทราบ

(ข) ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าทหารผู้ต้องหาได้กระทำหรือจะกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหารหรือกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารด้วย ผู้บังคับบัญชาของทหารผู้ต้องหาอาจส่งนายทหารพระธรรมนูญหรือนายทหารชั้นสัญญาบัตรเข้าฟังการสอบปากคำทหารผู้ต้องหาก็ได้

⁵ ธนภัทร บุญเดช, 'อำนาจฟ้องคดีในศาลทหาร: ศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับการทุจริต' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2557) 103-104.

(3) กรณีคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงและคดีที่เปรียบเทียบได้

(ก) ถ้าทหารผู้ต้องหาคดีอาญาซึ่งอยู่ในอำนาจศาลแขวงให้การรับสารภาพตลอดข้อหา ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง โดยแจ้งให้ฝ่ายทหารทราบการจับกุมและการฟ้องคดีด้วย

(ข) ถ้าคดีอาญาที่ทหารต้องหว่ากระทำความผิดนั้นอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะเปรียบเทียบได้ตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็คดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ก็ตาม และทหารผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบได้ ให้พนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบตามอำนาจหน้าที่ ถ้าผู้ต้องหาไม่ยอมให้เปรียบเทียบ ให้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการหรืออัยการทหารเพื่อดำเนินการต่อไป

(4) กรณีที่ทหารและตำรวจก่อการวิวาทกัน

(ก) ในกรณีที่ทหารและตำรวจก่อการวิวาทกันไม่ว่าจะมีบุคคลอื่นรวมกระทำความผิดหรือได้รับความเสียหายด้วยหรือไม่ก็ตาม ฝ่ายตำรวจต้องรายงานตามลำดับชั้นถึงผู้บัญชาการตำรวจนครบาล หากเหตุเกิดในกรุงเทพมหานคร หรือหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด หากเหตุเกิดในจังหวัดอื่น เพื่อให้แต่งตั้งคณะพนักงานสอบสวนร่วมกันระหว่างฝ่ายตำรวจกับฝ่ายทหารมีจำนวนตามความจำเป็นแห่งรูปคดี โดยให้แต่ละฝ่ายมีจำนวนเท่ากัน เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจส่งคดีไปตามอำนาจหน้าที่ที่ประกอบกับผลการสอบสวนนั้น แต่ถ้าความเห็นของคณะพนักงานสอบสวนร่วมกันของฝ่ายตำรวจไม่ตรงกับฝ่ายทหาร ให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้มีความเห็นทางคดีแล้วส่งสำนวนให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป

(ข) หากพนักงานสอบสวนฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่มาร่วมการสอบสวนตามกำหนดนัดให้คณะกรรมการสอบสวนร่วมกันเท่าที่มีอยู่ดำเนินการสอบสวนต่อไปจนแล้วเสร็จ เพื่อมิให้การสอบสวนล่าช้าจนเกิดความเสียหายหรือเป็นผลให้ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวไว้นาน ทั้งนี้ ให้บันทึกการที่ฝ่ายใดไม่มาร่วมทำการสอบสวนติดสำนวนไว้ด้วย

(ค) ในระหว่างรอการแต่งตั้ง หรือรอการประชุมคณะพนักงานสอบสวนร่วมกันให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจปฏิบัติหน้าที่เท่าที่จำเป็นก่อนได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อมิให้เสียหายแก่รูปคดีหรือเพื่อประโยชน์แก่ความเที่ยงธรรมของคดี

8. วิธีพิจารณาคดีของศาลทหารในเวลาปกติ

วิธีพิจารณาคดีของศาลทหารในเวลาปกติมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

8.1 การฟ้องคดี

1) การฟ้องคดีอาญาทั่วไป

ผู้ที่มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลทหาร ได้แก่

(1) อัยการทหาร

(2) ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ในกรณีที่ผู้เสียหายมิได้เป็นบุคคลที่อยู่ใน

ในอำนาจศาลทหารต้องมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์

ในกรณีที่อัยการทหารเห็นว่าคดีใดเป็นคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ให้ส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการเพื่อพิจารณาดำเนินคดีนั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในกรณีเช่นนี้พนักงานอัยการจะส่งสำนวนการสอบสวนกลับคืนไปยังอัยการทหารเพื่อให้ดำเนินคดีนั้นไม่ได้ ต้องพิจารณาสิ่งคดี

2) การฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวกับคดีอาญา

การฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญา (คดีที่ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดอาญา) ในศาลทหาร อัยการทหารเท่านั้นที่มีอำนาจฟ้อง และคงเรียกได้เฉพาะกรณีให้จำเลยคืนทรัพย์ ใช้ราคาทรัพย์ หรือใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายให้แก่รัฐบาล ในกรณีที่จำเลยกระทำความผิดเท่านั้น ผู้เสียหายไม่สามารถร้องขอให้จำเลยคืนทรัพย์ ใช้ราคาทรัพย์ หรือใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายในศาลทหารได้ ต้องยื่นฟ้องเป็นคดีแพ่งต่างหากในศาลพลเรือน และในการพิพากษาคดีแพ่งศาลพลเรือนจะต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีอาญาของศาลทหาร ถ้าโจทก์ร้องขอให้ยึดทรัพย์จำเลย ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการส่งคดีนั้นไปยังศาลพลเรือนในท้องถิ่นที่ทรัพย์นั้นตั้งอยู่ และให้ศาลพลเรือนสั่งจัดการยึดทรัพย์ในคดีนั้นต่อไปตามกฎหมายโดยไม่ต้องฟ้องอีกสำนวนหนึ่ง สำหรับหน้าที่อัยการทหารให้มอบให้พนักงานอัยการจัดการว่าความในศาลพลเรือนชั้นยึดทรัพย์ต่อไปจนกว่าจะถึงที่สุด

8.2 การแต่งตั้งนาย

ผู้เสียหายที่มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาและจำเลยมีสิทธิแต่งตั้งนายได้ ทั้งนี้ นายต้องเป็นทนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 หรือทนายความที่กระทรวงกลาโหมกำหนดตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยทนาย พ.ศ. 2499 และเมื่อนายได้รับอนุญาตจากศาลแล้วให้ว่าต่างหรือแก้ต่างได้

อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีกฎหมายกำหนดให้ศาลจะต้องถามจำเลยถึงการมีทนายความก่อนที่จะเริ่มพิจารณาคดี และหากจำเลยไม่มีทนาย ศาลจะต้องดำเนินการจัดหาให้ตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

1) ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งนายให้

2) ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการก็ให้ศาลตั้งนายให้

ให้ศาลทหารจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่นายที่ศาลตั้งให้ โดยคำนึงถึงสภาพแห่งคดีและสถานะทางเศรษฐกิจตามระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่นายที่ศาลทหารตั้งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2495 มาตรา 56 พ.ศ. 2551

8.3 การพิจารณาคดีและสืบพยาน

การพิจารณาคดีและสืบพยานในศาลทหาร โดยหลักจะต้องกระทำต่อหน้าโจทก์และจำเลย เว้นแต่กรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพหรือไม่ติดใจฟัง จะพิจารณาคดีหรือสืบพยานลับหลังจำเลยนั้นก็ได้

8.4 การโอนคดีหรือส่งประเด็นไปสืบพยานในศาลอื่น

1) การโอนคดีไปยังศาลทหารแห่งอื่น

ในกรณีที่มีเหตุผลที่อาจเป็นการขัดขวางหรือไม่สะดวก หรือไม่อาจดำเนินคดีในศาลทหารท้องถิ่นได้ ถ้าโจทก์หรือจำเลยยื่นเรื่องราวต่อศาลทหารสูงสุดขอให้โอนคดีไปยังศาลทหารแห่งอื่น และศาลทหารสูงสุดอนุญาตตามคำขอนั้น ก็ให้ส่งโอนคดีไปยังศาลที่ตั้งที่ศาลทหารสูงสุดระบุไว้ ทั้งนี้ คำสั่งของศาลทหารสูงสุดนี้เป็นอันถึงที่สุด

2) การส่งประเด็นไปสืบพยานในศาลทหารอื่นหรือศาลพลเรือน

(1) ศาลทหารมีอำนาจส่งประเด็นให้ศาลทหารแห่งอื่นหรือศาลพลเรือนสืบพยานได้ โดยศาลที่รับประเด็นมีอำนาจและหน้าที่ดังศาลเดิม และมีอำนาจส่งประเด็นไปยังศาลอื่นอีกต่อหนึ่งได้

(2) การส่งประเด็นไปยังศาลพลเรือน ถ้าอัยการทหารไม่ไปดำเนินคดีเองให้พนักงานอัยการดำเนินคดีแทนอัยการทหาร

8.5 การทำคำพิพากษาและคำสั่ง

การทำคำพิพากษาและคำสั่งของศาลทหารมีหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

1) ห้ามมิให้ศาลพิพากษาหรือสั่งเกินคำขอหรือที่มีได้กล่าวในฟ้อง

2) ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงที่กล่าวในฟ้อง ให้ศาลยกฟ้องคดีนั้น เว้นแต่ข้อแตกต่างนั้นมีใช้ในข้อสาระสำคัญและทั้งจำเลยมิได้หลงต่อสู้ ศาลจะลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่ได้ความนั้นก็ได้

3) ในกรณีที่ข้อแตกต่างนั้นเป็นเพียงรายละเอียด เช่น เกี่ยวกับเวลาหรือสถานที่กระทำความผิด หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ ยักยอก รับของโจร และทำให้เสียหาย หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดโดยเจตนา กับประมาท มิให้ถือว่าต่างกัน ในข้อสาระสำคัญ ทั้งนี้ให้ถือว่าข้อที่พิจารณาได้ความนั้นเป็นเรื่องเกินคำขอหรือเป็นเรื่องที่โจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษ เว้นแต่จะปรากฏแก่ศาลว่าการที่ฟ้องผิดไปเป็นเหตุให้จำเลยหลงต่อสู้ แต่ทั้งนี้ ศาลจะลงโทษจำเลยเกินอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดที่โจทก์ฟ้องไม่ได้

4) ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงบางข้อดังกล่าวในฟ้อง และตามที่ปรากฏในทางพิจารณาไม่ใช่เป็นเรื่องที่โจทก์ประสงค์ให้ลงโทษ ห้ามมิให้ศาลลงโทษจำเลยในข้อเท็จจริงนั้น ๆ

5) ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามฟ้องนั้นโจทก์สืบสม แต่โจทก์อ้างฐานความผิดหรืออบทมาตราคิดศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ถูกต้องได้

6) ถ้าความผิดตามที่ฟ้องนั้นรวมการกระทำหลายอย่าง แต่ละอย่างอาจเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเอง ศาลจะลงโทษจำเลยในการกระทำผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่พิจารณาได้ความก็ได้

8.6 การอุทธรณ์หรือฎีกา

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาปกติไว้ ดังนี้

1) ผู้มีสิทธิอุทธรณ์หรือฎีกา

(1) โจทก์

(2) จำเลย

(3) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการ ตามมาตรา 30 ได้แก่

(ก) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาจังหวัดทหาร

(ข) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชามณฑลทหาร

(ค) ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาหน่วยทหาร

(ง) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

(4) ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ ตามมาตรา 65 ได้แก่

(ก) นายทหารผู้บังคับบัญชาจำเลยซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป หรือมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันขึ้นไปที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไปเป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดทหาร ศาลมณฑลทหาร หรือศาลทหารกรุงเทพ

(ข) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารชั้นต้นเป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษในกรณีที่จำเลยอยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาหรือไม่อยู่ใต้บังคับบัญชาของทหาร

(ค) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลประจำหน่วยทหารเป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลประจำหน่วยทหาร

2) ระยะเวลาในการอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหาร

การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาปกติ โจทก์ จำเลย ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการ หรือผู้ที่มีอำนาจสั่งลงโทษอาจอุทธรณ์หรือฎีกาได้ภายใน 30 วันนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งให้จำเลยฟัง

3) การอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมาย

(1) การอุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย ให้อุทธรณ์โดยตรงไปยังศาลทหารสูงสุด แต่หากมีฝ่ายอื่นซึ่งมีสิทธิอุทธรณ์ได้อุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงด้วย ให้ถือว่าผู้อุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายดังกล่าวอุทธรณ์ต่อศาลทหารกลาง

(2) การอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายให้ยื่นต่อศาลทหารชั้นต้น ให้ศาลทหารชั้นต้นพิจารณาและมีคำสั่งว่าเป็นการอุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายต่อศาลทหารสูงสุดหรือไม่ หากศาลทหารชั้นต้นเห็นว่าเป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงให้ส่งสำนวนไปยังศาลทหารกลาง กรณีดังกล่าวผู้อุทธรณ์อาจยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลทหารชั้นต้นนั้นไปยังศาลทหารสูงสุดภายในกำหนด 15 วันนับแต่วันฟังคำสั่งศาลทหารชั้นต้น ถ้าศาลทหารสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่าอุทธรณ์ตามข้อ (1) เป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ให้ส่งสำนวนไปให้ศาลทหารกลางพิจารณาพิพากษาต่อไป

4) กรณีที่ต้องห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา

(1) กรณีที่ห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

คดีที่ห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง มี 4 กรณี คือ

(ก) คดีที่ศาลทหารกลางพิพากษายืนตามศาลทหารชั้นต้นให้ยกฟ้องโจทก์โดยอาศัยข้อเท็จจริง

(ข) คดีที่ศาลทหารกลางพิพากษายืนตามศาลทหารชั้นต้นให้ลงโทษ

(ค) คดีที่ศาลทหารกลางพิพากษาแก้ไขคำพิพากษาของศาลทหารชั้นต้นเล็กน้อยและให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน 5 ปี หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับแต่โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี

(ง) คดีที่ศาลทหารชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แม้ศาลทหารกลางพิพากษาแก้ไขมากก็ตาม ถ้าศาลทหารกลางยังคงลงโทษจำเลยไม่เกินกำหนดที่วามานี้

คดีที่ลักษณะดังกล่าวข้างต้นห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง และในกรณีเช่นนี้มีให้นำบทบัญญัติมาตรา 221 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (การรับรองให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง) มาใช้บังคับ

(2) กรณีที่ห้ามอุทธรณ์หรือฎีกาในปัญหาข้อกฎหมาย

ห้ามมิให้อุทธรณ์หรือฎีกาในปัญหาข้อกฎหมายที่มีได้ยกขึ้นมาว่ากันตั้งแต่ศาลทหารชั้นต้น เว้นแต่จะเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติอันว่าด้วยการอุทธรณ์และฎีกา

8.7 การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

1) วิธีการบังคับคดี

คำพิพากษาของศาลทหารในเวลาปกติ เมื่อคดีถึงที่สุดแล้วศาลทหารจะออกหมายแจ้งโทษเด็ดขาดไปให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษทราบและสั่งการไปยังเจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่ลงโทษจำเลยตามคำพิพากษา เว้นแต่กรณีที่ศาลทหารมีคำสั่งให้ทุเลาการบังคับให้จำคุกไว้ก่อนจนกว่าเหตุอันควรทุเลาจะหมดไป หรือยังไม่ได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วยการอภัยโทษในคดีที่จำเลยต้องโทษประหารชีวิต หรือบุคคลซึ่งต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตเกิดวิกลจริตก่อนถูกประหารชีวิต ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 246-มาตรา 248 หรือมีเหตุทุเลาการลงโทษตามพระราชบัญญัติเรือนจำทหาร พุทธศักราช 2479 มาตรา 22 (การอภัยโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบาและลดโทษ) อย่างไรก็ตาม หากเป็นคดีที่สามารถอุทธรณ์ได้ และศาลทหารชั้นต้นมีคำพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต แต่ไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษานั้น ศาลทหารชั้นต้นมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีนั้นไปยังศาลทหารกลาง และคำพิพากษาเช่นว่านี้ยังไม่ถึงที่สุด เว้นแต่ศาลทหารกลางจะได้พิพากษายืน

2) ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ

ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลทหารในเวลาปกติ ได้แก่

(1) นายทหารผู้บังคับบัญชาจำเลยซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป หรือมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันขึ้นไปที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไปเป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดทหาร ศาลมณฑลทหาร หรือศาลทหารกรุงเทพ

(2) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารชั้นต้นเป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษในกรณีที่จำเลยอยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาหรือไม่อยู่ใต้บังคับบัญชาของทหาร

(3) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลประจำหน่วยทหารเป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลประจำหน่วยทหาร

9. วิธีพิจารณาคดีในศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 กำหนดให้นำบทบัญญัติว่าด้วยศาลทหารในเวลาปกติมาใช้บังคับกับศาลทหารในเวลาไม่ปกติโดยอนุโลม ดังนั้น วิธีพิจารณาคดีของศาลทหารในเวลาไม่ปกติบางส่วนจึงมีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกับศาลทหารในเวลาปกติ เว้นแต่กรณีที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ

9.1 การฟ้องคดี

การฟ้องคดีในศาลทหารในเวลาไม่ปกติ อัยการทหารเท่านั้นที่มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดี ผู้เสียหายจะเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ก็ตาม ต้องมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์

9.2 การแต่งตั้งนาย

จำเลยเท่านั้นที่มีสิทธิแต่งตั้งนายได้ โดยนายต้องเป็นนายความตามพระราชบัญญัติ นายความ พ.ศ. 2528 หรือนายความที่กระทรวงกลาโหมกำหนดตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วย นาย พ.ศ. 2499 และเมื่อนายได้รับอนุญาตจากศาลแล้วให้ว่าต่างหรือแก้ต่างได้ ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องสอบถามจำเลยถึงการมีนายความและต้องจัดหาทนายให้ก่อนเริ่มการพิจารณาคดี มีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกับศาลทหารในเวลาปกติ

9.3 การพิจารณาคดีและสืบพยาน

การพิจารณาคดีและสืบพยานในศาลทหาร โดยหลักจะต้องกระทำต่อหน้าโจทก์และจำเลย เว้นแต่กรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพหรือไม่ตั้งใจฟังจะพิจารณาคดีหรือสืบพยานลับหลังจำเลยนั้นก็ได้

9.4 การทำคำพิพากษาและคำสั่ง

การทำคำพิพากษาและคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

- 1) ห้ามมิให้ศาลพิพากษาหรือสั่งเกินคำขอหรือที่ได้กล่าวในฟ้อง
- 2) ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงที่กล่าวในฟ้อง ให้ศาลยกฟ้องคดีนั้น เว้นแต่ข้อแตกต่างนั้นมีใช้ในข้อสาระสำคัญและทั้งจำเลยมิได้หลงต่อสู้ ศาลจะลงโทษ จำเลยตามข้อเท็จจริงที่ได้ความนั้นก็ได้
- 3) ในกรณีที่ข้อแตกต่างนั้นเป็นเพียงรายละเอียด เช่น เกี่ยวกับเวลาหรือสถานที่กระทำความผิด หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ ยกยอก รับของโจร และทำให้เสียทรัพย์ หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดโดยเจตนา กับประมาท มิให้ถือว่าต่างกัน ในข้อสาระสำคัญ ทั้งนี้ให้ถือว่าข้อที่พิจารณาได้ความนั้นเป็นเรื่องเกินคำขอหรือเป็นเรื่องที่โจทก์ไม่ประสงค์ให้ ลงโทษ เว้นแต่จะปรากฏแก่ศาลว่าการที่ฟ้องผิดไปเป็นเหตุให้จำเลยหลงต่อสู้ แต่ทั้งนี้ ศาลจะลงโทษจำเลยเกิน อัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดที่โจทก์ฟ้องไม่ได้
- 4) ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงบางข้อดังกล่าวในฟ้อง และตามที่ปรากฏในทางพิจารณาไม่ใช่เป็นเรื่องที่โจทก์ประสงค์ให้ลงโทษ ห้ามมิให้ศาลลงโทษจำเลยในข้อเท็จจริงนั้น ๆ
- 5) ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามฟ้องนั้นโจทก์สืบสม แต่โจทก์อ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิด ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ถูกตั้งได้
- 6) ถ้าความผิดตามที่ฟ้องนั้นรวมการกระทำหลายอย่าง แต่ละอย่างอาจเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเอง ศาลจะลงโทษจำเลยในการกระทำผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่พิจารณาได้ความก็ได้

9.5 การอุทธรณ์หรือฎีกา

คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา

9.6 การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

1) วิธีการบังคับคดี

(1) คำพิพากษาของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

การบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ มีวิธีการบังคับคดีเช่นเดียวกับศาลทหารในเวลาปกติ คือ เมื่อคดีถึงที่สุดแล้วศาลทหารจะออกหมายแจ้งโทษเด็ดขาดไปให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษทราบและสั่งการไปยังเจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่ลงโทษจำเลยตามคำพิพากษา เว้นแต่กรณีที่ศาลทหารมีคำสั่งให้ทุเลาการบังคับให้โทษ อย่างไรก็ตาม หากเป็นคดีที่สามารถอุทธรณ์ได้ และศาลทหารชั้นต้นมีคำพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต แต่ไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษานั้น ศาลทหารชั้นต้นมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีนั้นไปยังศาลทหารกลาง และคำพิพากษาเช่นว่านี้ยังไม่ถึงที่สุด เว้นแต่ศาลทหารกลางจะได้พิพากษายืน

(2) คำพิพากษาของศาลทหารซึ่งนั่งพิจารณา ณ ศาลพลเรือน และมีผู้พิพากษาศาลพลเรือนเป็นตุลาการ (กรณีที่ศาลพลเรือนทำหน้าที่เป็นศาลทหาร)

เมื่อคดีถึงที่สุดแล้วให้บังคับคดีโดยไม่ชักช้า เว้นแต่กรณีที่ศาลทหารมีคำสั่งให้ทุเลาการบังคับให้โทษจำคุกไว้ก่อนจนกว่าเหตุอันควรทุเลาจะหมดไป หรือยังไม่ได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วยการอภัยโทษในคดีที่จำเลยต้องโทษประหารชีวิต หรือบุคคลซึ่งต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตเกิดวิกลจริตก่อนถูกประหารชีวิต ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 246-มาตรา 248 (กรณีนี้แตกต่างจากการบังคับตามคำพิพากษาของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ เนื่องจากศาลพลเรือนที่ทำหน้าที่เป็นศาลทหารบังคับคดีได้โดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษเป็นผู้บังคับคดี)

2) ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ

ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ได้แก่

(1) นายทหารผู้บังคับบัญชาจำเลยซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป หรือมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันขึ้นไปที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไปเป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดทหาร ศาลมณฑลทหาร หรือศาลทหารกรุงเทพ

(2) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารชั้นต้นเป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษในกรณีที่จำเลยอยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาหรือไม่อยู่ได้บังคับบัญชาของทหาร

(3) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลประจำหน่วยทหารเป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลประจำหน่วยทหาร

10. วิธีพิจารณาคดีในศาลอาญาศึกษาหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกษา

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 กำหนดให้นำบทบัญญัติว่าด้วยศาลทหารในเวลาไม่ปกติมาใช้บังคับกับศาลอาญาศึกษาโดยอนุโลม ดังนั้น วิธีพิจารณาคดีของศาลอาญาศึกษาจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดเกี่ยวกับศาลอาญาศึกษาแล้วยังมีการนำหลักเกณฑ์บางประการของศาลทหารในเวลาไม่ปกติมาใช้ในการพิจารณาคดีด้วย

10.1 การฟ้องคดี

การฟ้องคดีในศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึก อัยการทหารเท่านั้นที่มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดี ผู้เสียหายจะเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ก็ตาม ต้องมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์

10.2 การแต่งตั้งนาย

ผู้เสียหายและจำเลยในศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกห้ามแต่งตั้งนาย เนื่องจากเป็นศาลที่ตั้งขึ้นเมื่อหน่วยทหารหรือเรือรบอยู่ในยุทธบบริเวณในระหว่างเวลารบหรือสถานะสงคราม การพิจารณาคดีจึงต้องเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเด็ดขาด

10.3 การพิจารณาคดีและสืบพยาน

การพิจารณาคดีและสืบพยานในศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกโดยหลักจะต้องกระทำต่อหน้าโจทก์และจำเลย เว้นแต่กรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพหรือไม่ตั้งใจฟังจะพิจารณาคดีหรือสืบพยานลับหลังจำเลยนั้นก็ได้

10.4 การทำคำพิพากษาและคำสั่ง

การทำคำพิพากษาและคำสั่งของศาลทหารอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

- 1) ห้ามมิให้ศาลพิพากษาหรือสั่งเกินคำขอหรือที่มีได้กล่าวในฟ้อง
- 2) ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงที่กล่าวในฟ้อง ให้ศาลยกฟ้องคดีนั้น เว้นแต่ข้อแตกต่างนั้นมีใช้ในข้อสาระสำคัญและทั้งจำเลยมิได้หลงต่อสู้ ศาลจะลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่ได้ความนั้นก็ได้
- 3) ในกรณีที่ข้อแตกต่างนั้นเป็นเพียงรายละเอียด เช่น เกี่ยวกับเวลาหรือสถานที่กระทำความผิดหรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ ยักยอก รับของโจร และทำให้เสียทรัพย์ หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดโดยเจตนา กับประมาท มิให้ถือว่าต่างกัน ข้อสาระสำคัญ ทั้งมิให้ถือว่าข้อที่พิจารณาได้ความนั้นเป็นเรื่องเกินคำขอหรือเป็นเรื่องที่โจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษ เว้นแต่จะปรากฏแก่ศาลว่าการที่ฟ้องผิดไปเป็นเหตุให้จำเลยหลงต่อสู้ แต่ทั้งนี้ ศาลจะลงโทษจำเลยเกินอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดที่โจทก์ฟ้องไม่ได้
- 4) ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงบางข้อดังกล่าวในฟ้อง และตามที่ปรากฏในทางพิจารณาไม่ใช่เป็นเรื่องที่โจทก์ประสงค์ให้ลงโทษ ห้ามมิให้ศาลลงโทษจำเลยในข้อเท็จจริงนั้น ๆ
- 5) ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามฟ้องนั้นโจทก์สืบสม แต่โจทก์อ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิด ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ถูกต้องได้
- 6) ถ้าความผิดตามที่ฟ้องนั้นรวมการกระทำหลายอย่าง แต่ละอย่างอาจเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเอง ศาลจะลงโทษจำเลยในการกระทำผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่พิจารณาได้ความก็ได้

10.5 การอุทธรณ์หรือฎีกา

คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอาญาศึกหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา

10.6 การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

1) วิธีการบังคับคดี

คำพิพากษาของศาลอาญาศึกษาหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกษาเมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษจัดการให้เป็นไปตามคำพิพากษาได้ทีเดียว เว้นแต่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตเป็นหญิง ถ้ามีครรภ์อยู่ให้รอไว้จนพ้นกำหนด 3 ปีนับแต่คลอดบุตรแล้วให้ลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต เว้นแต่เมื่อบุตรถึงแก่ความตายก่อนพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ทั้งนี้ ในระหว่าง 3 ปีนับแต่คลอดบุตร ให้หญิงนั้นเลี้ยงดูบุตรตามความเหมาะสมในสถานที่ที่สมควรแก่การเลี้ยงดูบุตรภายในเรือนจำ

2) ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ

ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลอาญาศึกษาเป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลอาญาศึกษา

บรรณานุกรม

- กมลชัย รัตนสากววงศ์, 'ศาลยุติธรรมและศาลทหาร' สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (บริษัท เดอะสยาม เฮอริเทจ จำกัด 2552).
- กานต์ลดดา นพรัตน์, เขตอำนาจศาลทหาร: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตอำนาจทางพื้นที่และเขตอำนาจเหนือบุคคล (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2556)
- กรัฑาพล จิตรวงค์นันท์, สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร การศึกษาค้นคว้าอิสระ หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2560
- ธนภัทร บุญเดช, 'อำนาจฟ้องคดีในศาลทหาร: ศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับการทุจริต' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2557) 103-104.
- พิเชษฐ คงศรี, การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทหาร: ศึกษาเฉพาะเขตอำนาจของศาลทหาร (ดุขฎิณีพนธ์ ปรัชญาดุขฎิณีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2550)
- ประทีน พัฒนธรรม, *การดำเนินคดีอาญาในศาลทหาร* (กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, 2525).
- ภัทรดาร์สมิ์ ทองสลวยกร, 'การพัฒนาการสอบสวนคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมทหาร (ศึกษาเฉพาะกรณีอัยการทหาร)' (ดุขฎิณีพนธ์ ปรัชญาดุขฎิณีบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2565) 167.
- ภูมิ โชคเหมาะ, *กฎหมายทหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 2, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2567)

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. 0 2242 5900 ต่อ 5730, 5740, 5750

Bureau of Academic Services

The Secretariat of the House of Representatives

Tel. 0 2242 5900 ext. 5730, 5740, 5750

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร